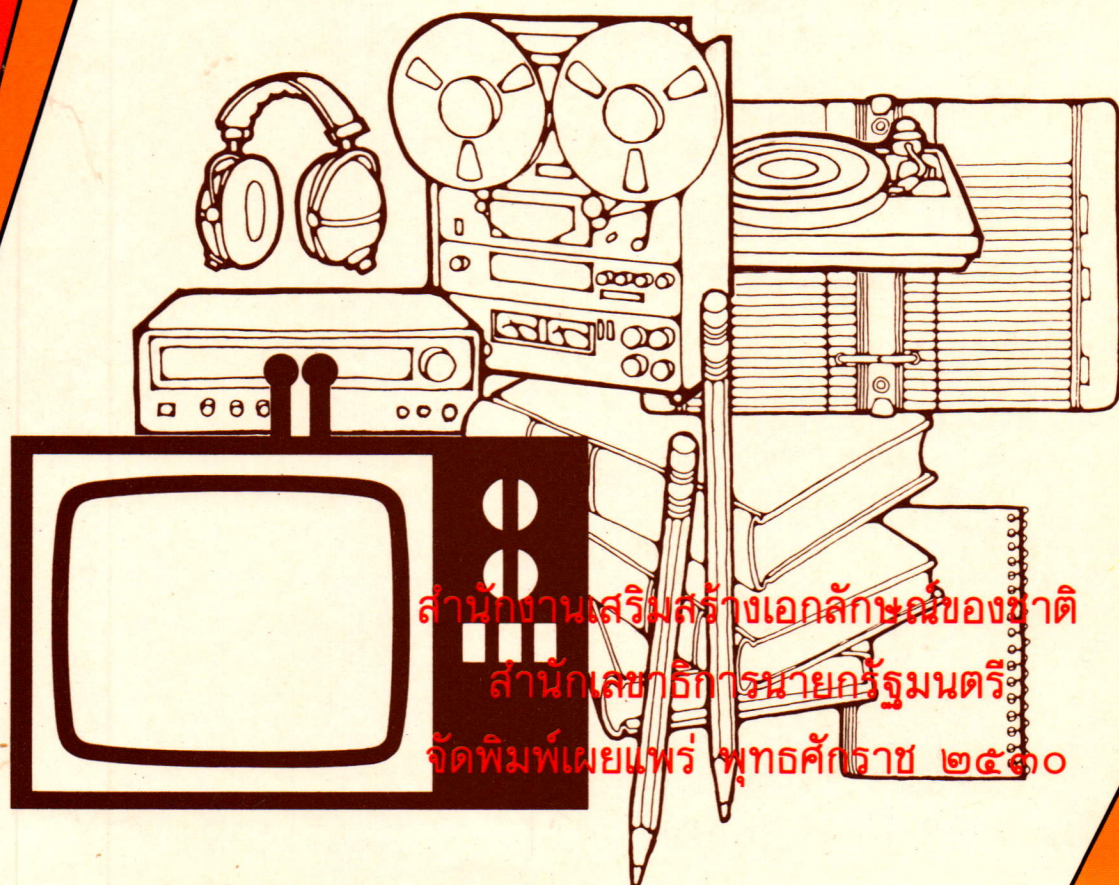

บทโทรทัศน์

อยู่อย่างไทย

พุทธศักราช ๒๕๒๙

สำนักงานเสริมสร้างเอกลักษณ์ของชาติ

สำนักเลขาธิการนายกรัฐมนตรี

จัดพิมพ์เผยแพร่ พุทธศักราช ๒๕๓๐

บทโทรทัศน์
อยู่อย่างไทย
พุทธศักราช ๒๕๒๙

สำนักงานเสริมสร้างเอกลักษณ์ของชาติ
สำนักเลขาธิการนายกรัฐมนตรี
จัดพิมพ์เผยแพร่พุทธศักราช ๒๕๓๐

บทโทรทัศน์ อยู่อย่างไทย พุทธศักราช ๒๕๒๔

คณะกรรมการเผยแพร่เอกลักษณ์ของไทย

ในคณะกรรมการเอกลักษณ์ของชาติ

สำนักงานเสริมสร้างเอกลักษณ์ของชาติ

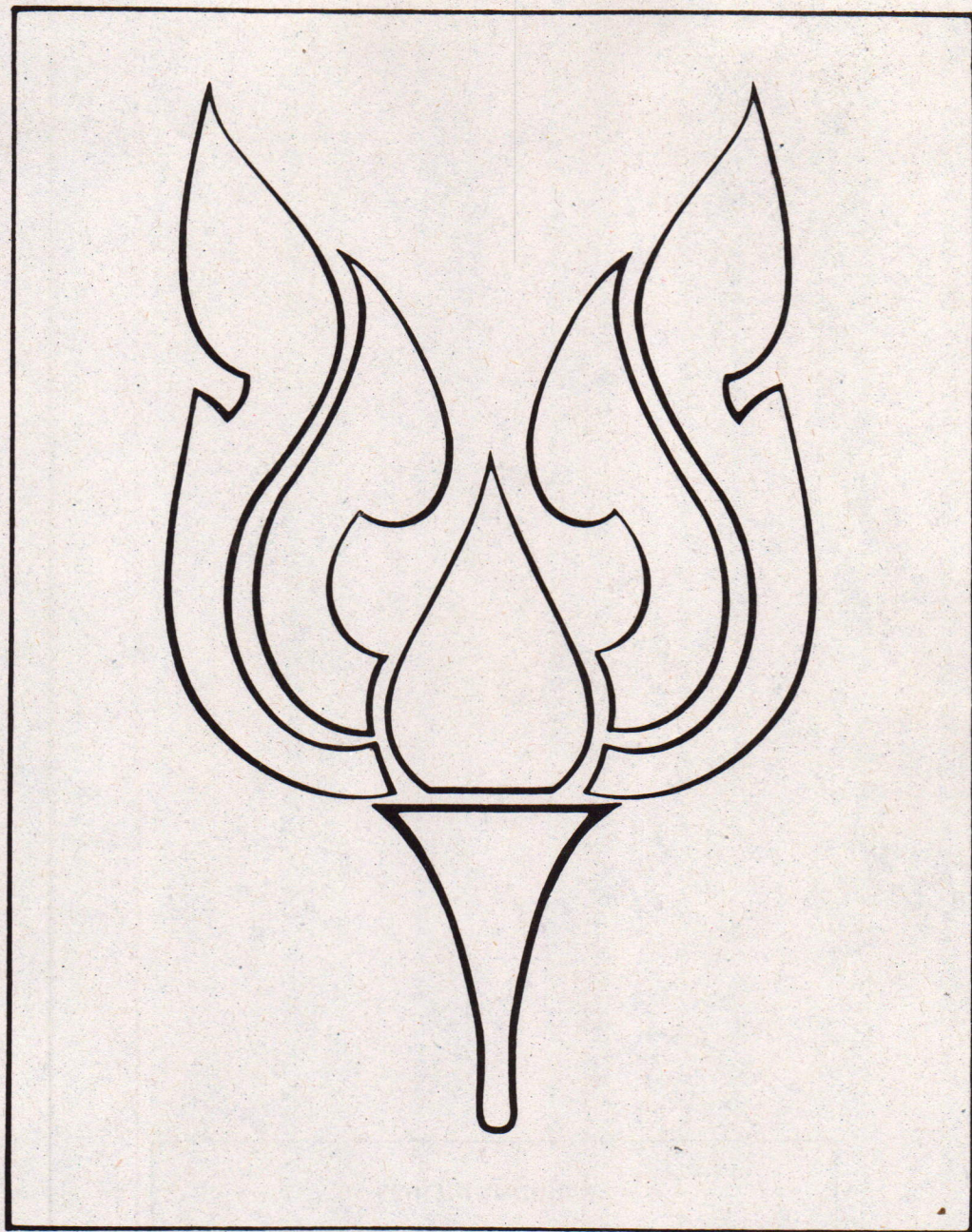
สำนักเลขาธิการนายกรัฐมนตรี

จัดพิมพ์ ครั้งที่ ๑ พุทธศักราช ๒๕๓๐

จำนวน ๓,๐๐๐ เล่ม

ISBN 974 - 7770 - 11 - 3

ออกแบบปก : มนัส กาญจนบำรุง

คณะอนุกรรมการเผยแพร่เอกลักษณ์ของไทย
ในคณะกรรมการเอกลักษณ์ของชาติ
สำนักเลขาธิการนายกรัฐมนตรี

ด้วยอภินันทนาการ

จาก

คณะกรรมการเผยแพร่เอกลักษณ์ของไทย
ในคณะกรรมการเอกลักษณ์ของชาติ
สำนักเลขาธิการนายกรัฐมนตรี

คำนำ

คณะกรรมการเผยแพร่เอกลักษณ์ของไทย ในคณะกรรมการเอกลักษณ์ของชาติ สำนักเลขาธิการนายกรัฐมนตรี ได้จัดพิมพ์บทโทรทัศน์ รายการ “อยู่อย่างไทย” ซึ่งคณะกรรมการเป็นผู้จัดเพื่อเผยแพร่วัฒนธรรมไทยในด้านต่าง ๆ มุ่งให้เข้าใจเอกลักษณ์ของวัฒนธรรมด้านนั้น ๆ อันเป็นเหตุให้ผู้ชมเกิดความภาคภูมิใจในความเป็นไทย จะได้ช่วยกันอนุรักษ์และพัฒนาให้เหมาะสมแก่กาลสมัย เพื่อเป็นปัจจัยแห่งความมั่นคงของชาติ

บทโทรทัศน์ “อยู่อย่างไทย” ซึ่งคณะกรรมการฯ ได้จัดพิมพ์ทุกปีมาเป็นการรวบรวมบทที่คณะกรรมการฯ ซึ่งเป็นผู้จัดรายการ ผู้เขียนบท ต้องศึกษาค้นคว้าหาความรู้ในทางวิชาการและใช้ศิลปะในเชิงประพันธ์ให้เกิดความบันเทิงใจไปในขณะเดียวกัน คณะกรรมการฯ จึงเห็นสมควรใช้สื่อทางสิ่งพิมพ์เผยแพร่ให้กว้างขวางยิ่งขึ้น หวังว่าบทโทรทัศน์ซึ่งจัดทำมาเป็นปีที่ ๑๐ แล้วนี้ คงจะเป็นประโยชน์ในการศึกษาภาษาและวัฒนธรรมตามสมควร

คณะกรรมการฯ ขอขอบคุณวิทยากร ผู้ร่วมรายการ และผู้เกี่ยวข้องไว้ ณ โอกาสนี้

คณะกรรมการเผยแพร่เอกลักษณ์ของไทย
ในคณะกรรมการเอกลักษณ์ของชาติ
สำนักเลขาธิการนายกรัฐมนตรี

**คณะอนุกรรมการเผยแพร่เอกลักษณ์ของไทย
ในคณะกรรมการเอกลักษณ์ของชาติ
สำนักเลขาธิการนายกรัฐมนตรี**

๑. พันตรีหญิง คุณหญิง ฝะอบ โปะะกะฤษณะ	ประธานอนุกรรมการ
๒. ท่านผู้หญิง สมโรจน์ สวัสดิกุล ณ อยุธยา	อนุกรรมการ
๓. นายประพัฒน์ แสงวณิช	อนุกรรมการ
๔. นางฐะปะนีย์ นาครทรรพ	อนุกรรมการ
๕. นายสมบัติ พลายน้อย	อนุกรรมการ
๖. นายปัญญา นิตยสุวรรณ	อนุกรรมการ
๗. ผู้อำนวยการสถานีโทรทัศน์ ไทยทีวีสี ช่อง ๙ หรือผู้แทน (นางสาวสุรางค์ ดุริยพันธุ์) แทน	อนุกรรมการ
๘. หัวหน้าศูนย์ผลิตรายการ สถานีวิทยุกระจายเสียง แห่งประเทศไทย (นายสุรินทร์ แปลงประสพโชค)	อนุกรรมการ
๙. นางมาลี จันทரசุข	อนุกรรมการ
๑๐. นางสาวรณิ อุดมผล	อนุกรรมการ
๑๑. ผู้อำนวยการกองกลาง สำนักเลขาธิการนายกรัฐมนตรี (นางอรสา สุนธิไทย)	อนุกรรมการ
๑๒. นางจิตรลดา หัษชะวณิช	อนุกรรมการและเลขานุการ
๑๓. นายนิมิต สุทธิชุติพงษ์	อนุกรรมการและผู้ช่วยเลขานุการ
๑๔. นางสาวชมภูกา หงษ์สุวรรณ	อนุกรรมการและผู้ช่วยเลขานุการ

สารบัญ

	หน้า
ไปดูสวนสมเด็จพระเจ้า	๑
พลอยเพชรเจียรระโน	๑๕
ไท่เกิดศิลปกรรม	๒๙
พระทรงธรรม ท่านฟ้าน้อย	๓๙
นางลอยนาฏลีลา	๔๙
ศิลปะร่วมสมัยของไทย	๕๗
ดอกไม้ไทยในหน้าร้อน	๖๙
ย้อนอดีตว่าวไทย	๘๑
สุนทรภู่รู้ใจประชาชน	๙๓
สนใจเพลงสระหม่า	๑๐๕
กว่าจะรู้พระคุณแม่	๑๑๕
แหล่งเทศกาลชาดก	๑๓๕

คณะกรรมการเผยแพร่เอกลักษณ์ของไทย
ในคณะกรรมการเอกลักษณ์ของชาติ
สำนักเลขาธิการนายกรัฐมนตรี
เสนอรายการ “อยู่อย่างไทย”

เรื่อง “ไปดูสวนสมเด็จพระเจ้า”

บันทึกเทปโทรทัศน์ วันที่ ๙ ตุลาคม ๒๕๒๘ เวลา ๑๗.๐๐–๑๘.๓๐ น.

ออกอากาศทางสถานีโทรทัศน์ไทยทีวีสี ช่อง ๙ อ.ส.ม.ท.

วันจันทร์ที่ ๒๑ ตุลาคม ๒๕๒๘ เวลา ๑๗.๐๐–๑๗.๓๐ น.

ผู้จัดรายการ

พ.ต. หญิง คุณหญิง ฝอยบ โปะชะกฤษณะ
ภัทรดา ยมนา

ผู้เขียนบท
วิทยากร

พ.ต. หญิง คุณหญิง ฝอยบ โปะชะกฤษณะ
สमान แสงมลิ

ปลัดกระทรวงศึกษาธิการ

ประธานคณะกรรมการอำนวยการจัดสร้างสวนสมเด็จพระเจ้า

คุณหญิง อารี กุลตันท์

อดีตเลขาธิการคณะกรรมการฯ

โกวิท วรพิพัฒน์

อธิบดีกรมการศึกษานอกโรงเรียน

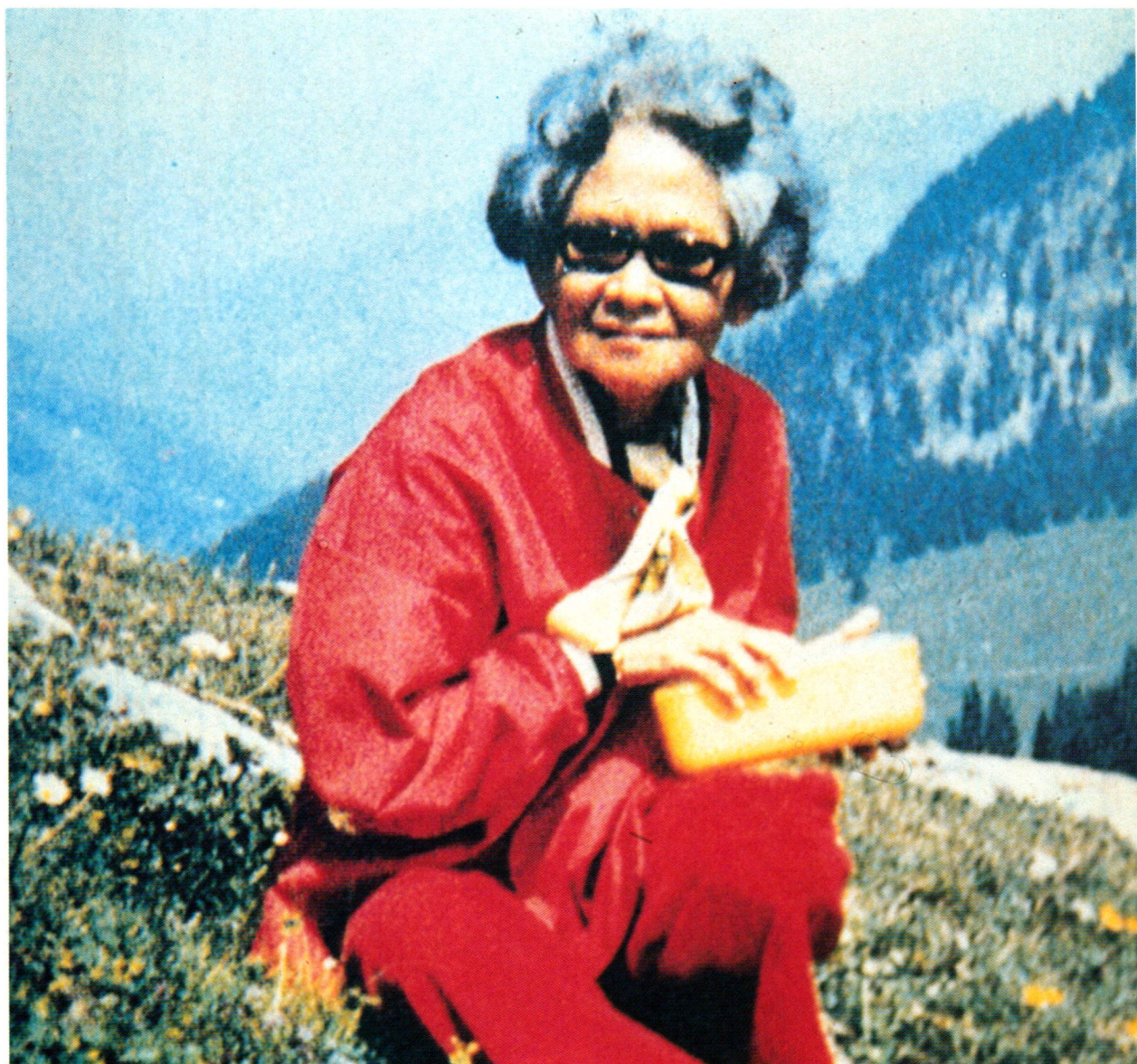
เลขาธิการคณะกรรมการฯ

ผู้ร่วมรายการ

พ.ต. หญิง คุณหญิง ฝอยบ โปะชะกฤษณะ

ผู้อ่านคำถวายชัยมงคล

นิมิต สุทธิพิพัฒน์

ภาพ	เสียง
ไตเติ้ล จัปภาพสวน กล้องจับภาพพระฉายาลักษณ์ นิมิตอ่าน (ไม่ต้องจับภาพ)	เพลงนำรายการ เนื่องในโอกาสอันเป็นวันคล้ายวันพระราชสมภพสมเด็จพระศรี- นครินทราบรมราชชนนี ข้าพระพุทธเจ้าคณะอนุกรรมการเผยแพร่ เอกลักษณ์ของไทย ในคณะกรรมการเอกลักษณ์ของชาติ สำนัก เลขาธิการนายกรัฐมนตรี ขอพระราชทานพระราชวโรกาสถวาย ชัยมงคล ด้วยอำนาจคุณพระศรีรัตนตรัยได้นำดลบันดาลให้ทรงพระ- เกษมสำราญทุกทิวาราตรี ด้วยเดชทานบารมีที่ทรงบำเพ็ญมาตลอด กาล เป็นกุศลให้พระองค์ทรงพ้นจากภัยพาลโรคาพาธ มีพระพลานามัย สมบูรณ์ เป็นที่เกื้อหนุนเหนือเกล้าของเหล่าพสกนิกรชาวไทยสืบไปชั่ว กาลนาน
ผะอบ สมาน ผะอบ	ด้วยเกล้าด้วยกระหม่อม สวัสดีค่ะท่านผู้ชม เนื่องในโอกาสอันสำคัญซึ่งเป็นวันคล้ายวันพระราช- สมภพของสมเด็จพระศรีนครินทราบรมราชชนนีครบ ๘๕ พรรษา ในวันนี้ ดิฉันในนามของผู้ดำเนินรายการ “อยู่อย่างไทย” ของคณะ อนุกรรมการเผยแพร่เอกลักษณ์ของไทย จะขอนำท่านย้อนหลังไป ๕ ปี เพื่อจะนำท่านไปชมสวนสมเด็จพระฯ โครงการนี้ได้เริ่มขึ้นเมื่อ พ.ศ. ๒๕๒๓ เนื่องในโอกาสที่พระองค์ทรงมีพระชนมายุครบ ๘๐ พรรษา บางท่านอาจจะสงสัยว่า รายการ “อยู่อย่างไทย” หรือ “เอกลักษณ์ไทย” เกี่ยวอะไรกับเรื่องสวนสมเด็จพระฯ ความจริงคนไทยมีชีวิตผูกพันอยู่กับ ธรรมชาติมาช้านาน จะเว้นเสียมิได้ที่จะกล่าวถึง แม้แต่กวีท่านก็จะ กล่าวถึงธรรมชาติอยู่ตลอดเวลา เพราะฉะนั้นคนไทยซึ่งอยู่อย่างไทย ก็มีชีวิตอยู่กับธรรมชาติซึ่งขณะนี้เรากำลังห่างออกไปทุกที ๆ วันนี้ รายการ “อยู่อย่างไทย” จึงได้นำเรื่องไปดูสวนสมเด็จพระฯ มาเสนอท่านผู้ชม ท่านจะได้ทราบที่มาของสวนสมเด็จพระฯ และได้ไปชมสวนสมเด็จพระฯ ว่า สวยงามร่มรื่นเพียงไร รายการนี้ได้รับเกียรติอย่างสูงจากท่านผู้เป็น ผู้ดำเนินโครงการสวนสมเด็จพระศรีนครินทราบรมราชชนนี มาใน รายการนี้ ๓ ท่านด้วยกัน ท่านแรก คือท่านปลัดกระทรวงศึกษาธิการ สวัสดีครับ ท่านเป็นประธานโครงการจัดสวนสมเด็จพระศรีนครินทราบรมราชชนนี ส่วน อีกท่านหนึ่งก็คือ คุณหญิงอารี กุลตันท์ ค่ะ

ภาพ	เสียง
อารี พะอบ	สวัสดีค่ะ ในขณะที่เริ่มโครงการนั้น ท่านเป็นอธิบดีกรมการศึกษานอกโรงเรียน และเป็นเลขานุการของโครงการนี้ ส่วนอีกท่านหนึ่งนั่นก็คือ ดร. โกวิท วรพิพัฒน์ ท่านเป็นอธิบดีกรมการศึกษานอกโรงเรียนในปัจจุบันนี้ และท่านได้ทำหน้าที่เป็นเลขานุการของโครงการ
โกวิท พะอบ	สวัสดีครับ รายการนี้รู้สึกเป็นเกียรติอย่างสูงที่ได้รับ ความกรุณาจากทั้ง ๓ ท่าน ดิฉันอยากจะขออนุญาตเรียนถามข้อสงสัยแทนท่านผู้ชม ก่อนอื่นดิฉัน ขอเรียนถามท่านปลัดฯ ว่าโครงการนี้มีความเป็นมาอย่างไรคะ ทำไม กระทรวงศึกษาธิการถึงได้จัดโครงการนี้ขึ้น
สมาน	เรื่องการจัดสร้างสวนสมเด็จพระศรีนครินทร์ราชชนนี ทรงมี เป็นเจ้าของเรื่องจัดฉลองปีเด็กสากลใน พ.ศ. ๒๕๒๒ ในคณะกรรมการ นั้นก็ได้มีการจัดกิจกรรมหลายอย่างเนื่องในการฉลองปีเด็กสากล สิ่ง หนึ่งที่คุณคณะกรรมการคิดก็คือว่าน่าจะทำโครงการสักโครงการหนึ่ง ที่เป็นการส่งเสริมเด็กและเยาวชนในประเทศไทยให้ต่อเนื่องกับปีเด็ก-สากล เมื่อประกอบกับสมเด็จพระศรีนครินทร์ราชชนนีทรงมี พระชนมายุครบ ๘๐ พรรษา ทางกระทรวงศึกษาธิการจึงได้เสนอต่อ คณะรัฐมนตรีที่จะจัดสร้างสวนสมเด็จพระศรีนครินทร์ราชชนนีขึ้น ทั้งนี้โดยเหตุที่ได้พิจารณา เห็นว่า ในประเทศไทยเรานั้น เรายังขาดสวนสาธารณะที่จะให้เด็ก เยาวชน และประชาชน ได้ไปพักผ่อน และสวนที่จะให้พักผ่อนหย่อนใจ กันนั้นก็มีน้อย จึงได้คิดโครงการนี้ขึ้น ในโครงการนี้ก็คิดว่าคงจะเป็น ประโยชน์ต่อประชาชนเป็นอย่างมาก และจะได้ช่วยอนุรักษ์ธรรมชาติ ตามนโยบายของรัฐบาลด้วยครับ
พะอบ	ค่ะ ได้ประโยชน์หลายอย่างเลยนะคะ ดิฉันอยากทราบว่า มีแบบงาน ใดที่จะใช้ในการจัดสวนสมเด็จพระศรีนครินทร์ราชชนนี
สมาน	เออ ในการจัดสร้างสวนสมเด็จพระศรีนครินทร์ราชชนนี นั้น เราก็คิดว่าอยากจะสร้างสัก ๑๒ แห่ง ที่นึกถึง ๑๒ แห่ง ก็เนื่องจากว่ากระทรวงศึกษาธิการได้แบ่งเขต การศึกษาออกเป็น ๑๒ เขต คิดว่าเขตหนึ่งควรจะสร้าง ๑ แห่ง เพื่อ จะได้เป็นตัวอย่างแก่จังหวัดอื่นๆ ที่อยู่ ในเขตนั้น เพราะฉะนั้นจึงได้

ภาพ	เสียง
ผะอบ อาร์ ผะอบ	วางแผนว่าจะสร้างเขตการศึกษาเขตละ ๑ แห่ง และอยากจะสร้างให้ครบในแผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมระยะที่ ๕ คือ ใน พ.ศ. ๒๕๒๙ ครับ ค่ะ ขอบคุณมากค่ะ ดิฉันจะขอเรียนถามคุณหญิงนะคะว่าแต่ละเขตการศึกษาก็มีหลายจังหวัด มีหลักเกณฑ์อย่างไรคะที่จะเลือกจังหวัดไหนในเขตนั้นเป็นจังหวัดที่จัดสร้างสวนสมเด็จพระ ขอบพระคุณค่ะ ตามที่ท่านปลัดกระทรวงศึกษาธิการในฐานะเป็นประธานคณะกรรมการอำนวยการในการสร้างสวนสมเด็จพระ ได้เรียนให้ทราบแล้วว่า มีแผนสร้างสวนสมเด็จพระ ใน ๑๒ เขตการศึกษานะคะ ดิฉันใคร่จะขอเรียนเกี่ยวกับหลักเกณฑ์ว่าในการที่จะเลือกสถานที่ที่จะสร้างสวนสมเด็จพระ นั้น คณะกรรมการอำนวยการได้วางหลักเกณฑ์ใหญ่ ๆ ไว้ ๒-๓ ประการ คือ จะต้องมีส่วนที่ไม่น้อยกว่า ๒๕ ไร่ แต่ส่วนใหญ่ที่เราสร้างมามากกว่า ๒๕ ไร่ เพื่อจะได้ขยายต่อไป และจะต้องอยู่ไม่ห่างไกลจากชุมชนมากนัก การคมนาคมสะดวก มีแหล่งน้ำจืด มีสายไฟฟ้าแรงสูงผ่าน ในการที่จะพิจารณาว่าให้สร้างสวนสมเด็จพระ ที่ไหน คณะกรรมการอำนวยการได้มอบให้คณะกรรมการวางแผนหลักไปศึกษาสภาพของพื้นที่ ไปสำรวจข้อมูลเพื่อนำมาเสนอคณะกรรมการอำนวยการพิจารณา ซึ่งคณะกรรมการอำนวยการก็จะใช้ข้อมูลที่คณะกรรมการวางแผนหลักเสนอเป็นแนวทางในการพิจารณา ดิฉันใคร่จะขอเรียนว่าคณะกรรมการวางแผนหลักก็ใช้แนวทางตามหลักใหญ่ที่คณะกรรมการอำนวยการวางไว้ แต่ว่าเพื่อความเหมาะสมและเพื่อรอบคอบในการเลือกสถานที่ก็เจาะลึกลงไป ในรายละเอียดอีก คือว่าจะต้องคำนึงถึงความสอดคล้องของเมืองที่ตั้งกับสภาพแผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคม ตามแผนพัฒนาเมืองหลัก เมืองรองของจังหวัดนั้น ๆ พิจารณาโครงสร้างด้านกายภาพ ได้แก่ สภาพภูมิศาสตร์ สภาพการบริการ ด้านสาธารณูปโภค แล้วก็ความหนาแน่นของประชากร แล้วก็ยังพิจารณาโครงสร้างด้านสังคม ด้านสุขภาพอนามัยส่วนบุคคลและส่วนรวม ด้านนันทนาการ สภาพการศึกษาตลอดจนประชาชนที่จะไปมา จังหวัดไหนล่ะคะ ที่พร้อมแล้วสามารถเปิดได้

ภาพ	เสียง
อารี	สวนสมเด็จพระฯ ที่จังหวัดศรีสะเกษ ได้มีพิธีเปิดเป็นครั้งแรก เมื่อวันที่ ๑๙ ธันวาคม ๒๕๒๔ สมเด็จพระบรมราชชนนีทรงพระกรุณาเสด็จเป็นองค์ประธาน อยู่ที่วิทยาลัยเกษตรกรรม ถนนสิกรรม ตำบลหนองครก อำเภอเมือง อยู่ห่างไกลจากตัวเมืองเพียง ๑ กิโลเมตรเท่านั้น
ผะอบ	ไม่ไกลเลยนะค่ะ ทำให้ถึงคิดเลือกในบริเวณของวิทยาลัยเกษตรกรรมละค่ะ
อารี	คือที่วิทยาลัยเกษตรกรรมนั้นมีบริเวณกว้างขวางมากเกินร้อยกว่าไร่ ก็อย่างที่เรียนว่าการคมนาคมสะดวกอยู่ไม่ไกลจากถนนใหญ่สัก แล้วก็อยู่ไม่ไกลจากตัวเมือง ประชาชนก็ไปใช้บริการได้สะดวกนะค่ะ แล้วก็ที่สวนนั้นนอกจากจะเป็นที่พักผ่อนหย่อนใจแล้ว ยังเป็นที่รักษาพันธุ์ไม้เป็นแหล่งการศึกษาของนักศึกษาเกษตรกรรม เป็นแหล่งรวมพันธุ์ไม้เพื่อการศึกษาและวิจัยในด้านพฤกษศาสตร์ ที่แปลกกว่าที่อื่นก็คือเป็นปาล์มดวน มีต้นลำดวนมาก ในฤดูกาลที่ลำดวนออกดอกจะหอมไปทั้งป่าทั้งสวนค่ะ
ผะอบ	เมื่อต้นปีนี้ เมื่อเดือนกรกฎาคม ดิฉันเห็นมีงานเปิดที่จังหวัดพระนครศรีอยุธยา คงจะเป็นจังหวัดที่ ๒ ใช่ไหมคะ และเสร็จเรียบร้อยแล้ว ใช่ไหมคะ ท่านปลัดฯ ค่ะ
สมาน	ครับ
ผะอบ	ที่จังหวัดพระนครศรีอยุธยานั้นะค่ะ เป็นเมืองที่มีโบราณสถานมาก แล้วก็รู้สึกว่าจะเป็นแหล่งที่มีวัฒนธรรมหลายด้าน ดิฉันเข้าใจว่าท่านปลัดฯ มีความมุ่งหมายแตกต่างจากที่ศรีสะเกษใช่ไหมคะ
สมาน	สวนสมเด็จพระศรีนครินทร์ราชบรมราชชนนีที่จังหวัดพระนครศรีอยุธยานั้น ก็ตั้งอยู่ในอุทยานประวัติศาสตร์ของจังหวัดพระนครศรีอยุธยา เราคิดว่าที่สวนแห่งนี้ประชาชนที่ไปเที่ยวก็อาจจะได้รับความรู้จากเรื่องสวนสาธารณะแล้ว ก็จะได้มีโอกาสศึกษาประวัติศาสตร์ของจังหวัดพระนครศรีอยุธยาด้วยนะค่ะ
ผะอบ	ท่านปลัดฯ ค่ะ ที่อยุธยานี้ดิฉันว่าถ้ามีการแสดงเกี่ยวกับวัฒนธรรมก็น่าดูนะค่ะ เพราะรู้สึกว่าเป็นแหล่งวัฒนธรรมอยู่มาก
สมาน	ก็ตามแผนการที่คิดกันไว้ คิดว่าน่าจะมีกิจกรรมหลายประเภท ทั้งใน

ภาพ	เสียง
(บรรยายตามภาพที่ปรากฏ) พระนครศรีอยุธยา	ด้านการแสดงวัฒนธรรม เพราะว่าที่อยุธยาที่มีประชาชนไปเที่ยวเมืองโบราณเป็นประจำ แล้วก็ได้สร้างศาลาพักไว้หลายแห่ง ก็คงจะให้มีการกิจกรรมด้านวัฒนธรรมมาแสดง นี่คือการเปิดสวนสมเด็จพระเจ้าพี่นางเธอเจ้าฟ้ากัลยาณิวัฒนาเสด็จไปเปิด มีประชาชนมาเฝ้าอยู่จำนวนมาก
ผะอบ	ลมดีเหลือเกิน ในสวนคงจะร่มรื่น
สมาน	ที่บริเวณสวนสวยงามมาก ถ้าหากว่าท่านผู้ชมซึ่งอยู่ในกรุงเทพฯ หรือต่างจังหวัดมีโอกาสก็น่าจะขับรถไปชมสวนสมเด็จพระเจ้าพี่นางเธอเจ้าฟ้ากัลยาณิวัฒนาเสด็จไปเปิด มีประชาชนมาเฝ้าอยู่จำนวนมาก
ผะอบ	ไม่ไกลเลยนะคะ
สมาน	ครับ ไม่ไกล เวลาเดินทางจากกรุงเทพฯ ใช้เวลา ๑ ชั่วโมง
ผะอบ	ต่อจากจังหวัดนี้ ดินแดนเห็นท่านบอกว่าร้อยเอ็ดจวนจะเสร็จแล้วใช่ไหมคะ
สมาน	ครับ เวลานี้ร้อยเอ็ดก็จะเรียบร้อยสมบูรณ์ ทางคณะกรรมการฯ ก็ได้กราบบังคมทูลสมเด็จพระศรีนครินทราบรมราชชนนี จะทรงเปิดเอง หรือทรงมอบหมายให้สมเด็จพระพี่นางฯ เสด็จแทนพระองค์ ก็สุดแล้วแต่จะมีพระราชประสงค์
(บรรยายตามภาพ) ร้อยเอ็ด	นี่เป็นที่จังหวัดร้อยเอ็ด ที่แห่งนี้ ดร. โกวิท เป็นประธาน ก็ได้ไปเที่ยวมาหลายครั้งแล้ว สวนแห่งนี้ก็อยู่ใจกลางเมือง บางทีทาง ดร. โกวิท อาจจะแนะนำอะไรบ้างที่สวนแห่งนี้ เชิญ ดร. โกวิท ครับ
โกวิท	สำหรับสวนร้อยเอ็ดนี้ ถ้าเราไปที่ศาลากลางจังหวัดก็จะเป็นสวนเลย เพราะศาลากลางจังหวัดนี้ก็อยู่ในสวนนะครับ เดิมหน้าศาลากลางจังหวัดมีบึงใหญ่บึงหนึ่งซึ่งชาวบ้านเขามาใช้เป็นที่พักผ่อนหย่อนใจชื่อ บึงพลานุชัย ระหว่างบึงพลานุชัยกับศาลากลางก็มีที่ว่างอยู่ คณะกรรมการเห็นว่าที่ว่างแห่งนี้ถ้าจัดทำเป็นสวนสมเด็จพระเจ้าพี่นางเธอเจ้าฟ้ากัลยาณิวัฒนาเสด็จไปเปิด มีประชาชนมาเฝ้าอยู่จำนวนมาก
ผะอบ	ตรงนี้ข้ามไปไหนคะ
โกวิท	ตรงไปบึงพลานุชัยครับ เป็นที่เลี้ยงปลา มีปลามากมาย เวลาให้อาหารปลา ปลาจะขึ้นมาเป็นร้อยเป็นพันเลย ช้อนตัวกันเลย ขณะนี้มีคนไปใช้สวนสมเด็จพระเจ้าพี่นางเธอเจ้าฟ้ากัลยาณิวัฒนาเสด็จไปเปิด มีประชาชนมาเฝ้าอยู่จำนวนมาก ภาพนี้เป็นหน้าศาลากลาง สวนนี้เป็นสวนที่เปิดโล่งสำหรับเป็นที่ทำพิธีกรรมต่าง ๆ ได้ นอกจากนั้น เป็นที่พักผ่อนหย่อนใจ มีที่อ่านหนังสือ มีศาลาสำหรับประชาชนจะไปใช้ประโยชน์ได้

ภาพ	เสียง
ผะอบ	นี่ก็แปลกไปจากจังหวัดที่แล้วมานะคะ
โกวิท	เนื้อที่ทั้งหมดรวมทั้งบึงพลาญชัยรวมกับสวนมี ๒๒๔ ไร่
ผะอบ	กว้างมาก ต่อจากจังหวัดร้อยเอ็ดนี้นะคะ มีที่ไหนบ้างไหมคะที่เสริมที่เดิม
โกวิท	ที่แปดริ้ว จังหวัดฉะเชิงเทรา ของเขต ๑๒ เป็นลักษณะคล้ายที่จังหวัดร้อยเอ็ดเหมือนกัน คือ อยู่หน้าศาลากลางจังหวัด เดิมฉะเชิงเทรา มีสวนเกษม สนามกีฬา และมีบริเวณหน้าศาลากลางจังหวัดแบบเดียวกับร้อยเอ็ด ทั้งหมดผนวกกันเป็นสวนนี้เป็นสนามเด็กเล่น
ผะอบ	นี่เป็นพระนามาภิไธยใช่ไหมคะ
โกวิท	ครับ เป็นพระนามาภิไธยของสมเด็จพระศรีนครินทราบรมราชชนนี สำหรับที่ตรงนี้ ขณะนี้ตอนเย็น ๆ ทั้งที่ยังไม่เปิดมีคนทั้งเด็กและผู้ใหญ่ไปเที่ยววันหนึ่งประมาณ ๑,๐๐๐ คน มาใช้สถานที่นี้
ผะอบ	ไม่ไกลจากกรุงเทพฯ นะคะ ชาวกรุงเทพฯ ไปเที่ยวได้สบาย
โกวิท	ประมาณ ๑๐๐ กิโลเมตรครับ
ผะอบ	ดิฉันคิดว่าทั้ง ๒ จังหวัดนี้คงจะอยู่ในความดูแลของเทศบาลระมังคะ เพราะอยู่ในตัวเมือง
โกวิท	ครับผม ตอนเริ่มแรกคงทั้งจังหวัดทุกฝ่าย ทั้งเอกชนและรัฐบาล รวมทั้งฝ่ายกรุงเทพมหานครและทั่วไป ได้ร่วมเงินเสียสละช่วยกันดำเนินการสำหรับจังหวัดฉะเชิงเทรา คณะกรรมการฯ คิดว่าค่อนข้างจะเรียบร้อยแล้ว พร้อมทั้งจะเปิดได้ในไม่ช้า
ผะอบ	ดิฉันว่าทั้ง ๒ แห่ง คือ อุดรฯ และฉะเชิงเทรา ใกล้กรุงเทพฯ คงมีชาวกรุงเทพฯ ไปเที่ยวมากถ้าเสร็จสมบูรณ์แล้ว แล้วยังมีที่ไหนอีกไหมคะที่เสริมของเดิมโดยที่เราไม่ต้องไปตั้งต้นใหม่
โกวิท	แบบเสริมของเดิม ผมเข้าใจว่าท่านปลัดฯ คงไปเห็นสวนที่จังหวัดชุมพร แล้วนะครับ
สमान	๒-๓ แห่งนะครับ ที่เราเสริมจากที่เดิม คือ ที่จังหวัดสกลนคร ซึ่งอยู่ที่
(บรรยายตามภาพ)	บริเวณสระพังทอง นี่เราเสริมจากของเดิม แล้วอีกแห่งหนึ่งคือจังหวัด
สกลนคร	ชุมพร ตามที่ ดร. โกวิท ได้กล่าวไว้แล้ว กับจังหวัดพังงาที่เราไปเสริม
	จากของเดิม ซึ่งในกรณีเช่นนี้ก็คิดว่าสวนที่มีอยู่แล้วใกล้และอยู่ใจกลางเมืองก็ทำให้ประชาชนไปใช้บริการต่าง ๆ นั้นได้ดีขึ้น
ผะอบ	นี่สระพังทองใช่ไหมคะ

ภาพ	เสียง
สมาน	ใช่ครับ ที่จังหวัดสกลนคร
ผะอบ	นี่เดิมเป็นสวนอยู่แล้วใช่ไหมคะ
สมาน	เรียกว่าสระพังทอง เดิมมีอยู่แล้วเราก็ไปพัฒนาให้ดีขึ้น จะเห็นว่ามีต้นไม้ อะไรต่าง ๆ พอสมควร
ผะอบ	บึงนี้ใหญ่มากนะคะ ดิฉันเคยไปสกลนครแต่ไม่เคยไปที่นี้
สมาน	นี่ครับที่เราพัฒนาอยู่แต่ยังไม่เสร็จเรียบร้อยที่สกลนคร เรามีการเลี้ยง ปลา ปลุกบัวไว้ หรืออาจปลูกพืชน้ำพอสสมควร จะทำให้ดูสวยงาม ต่อไปนี้เป็นสวนสมเด็จพระฯ ที่พังงาครับ
ผะอบ	ภูมิประเทศแปลกไปเลยนะคะ นี่คงเป็นถ้าใช่ไหมคะ
สมาน (บรรยายตามภาพ) พังงา	ครับ นี่เป็นถ้าอุทยานสวรรค์ที่จังหวัดพังงา ซึ่งเป็นเมืองที่ค่อนข้างจะสวยงาม และแปลกไปจากสวนอื่น ๆ สวนแห่งนี้ประชาชนสนใจและจะไปพักผ่อน มากพอสมควร ทางคณะกรรมการได้ไปปรับปรุงบริเวณที่ถ้ำนี้ให้มั่นคง ทำให้แข็งแรงขึ้น และทางการไปปลูกไม้ดอกไม้ประดับรอบบริเวณ ถ้ำนี้ไว้สวยงามมาก ท่านผู้ชมจะเห็นได้จากภาพที่ปรากฏอยู่ เวลาที่ เราไปเยี่ยมชมจะเห็นประชาชนขับรถเข้าไปจอดเดินดูต้นไม้ดอกไม้ ได้สบายเลยครับ
ผะอบ	นี่สวนสมเด็จพระฯ ที่พิจิตร
โกวิท (บรรยายตามภาพ) พิจิตร	ครับ ที่พิจิตรนี้มีบึงสีไฟขนาดใหญ่ ถ้ามองไปทางขวามือจะเห็นบึง สุดลูกหูลูกตาเลยนะคะ แล้วก็ต้นไม้ที่เห็นนั้นเป็นสวนเทศบาลเก่า ซึ่งมีขนาดเล็ก และขณะนี้ได้ขยายสวนนี้ออกไปติดกับที่ทำการประมง พร้อมกับผนึกบึงสีไฟเข้าอยู่ในสวนนี้ เวลาปรับปรุงทั้ง ๒ ด้าน ก็ จะเป็นสวนที่สวยงามแห่งหนึ่งของเรา
ผะอบ	เอ มีสะพานยาวเหมือนกับอยุธยาทะเล
โกวิท (บรรยายตามภาพ)	ครับ มีศาลาซึ่งเป็นศาลาเก่าที่สร้างไว้ ขณะนี้ได้รับการปรับปรุงดีขึ้น มากแล้ว
ปัตตานี	นี่เป็นสวนสมเด็จพระฯ ที่ปัตตานี ที่เห็นนี้เป็นดินทรายซึ่งดูมาจากทะเล แต่ ยังไม่แห้ง ที่แห่งนี้กว้างขวางใหญ่มาก เกือบ ๓๐๐ ไร่ครับ
ผะอบ	ใช้แรงงานมากนะคะในการขุดดินขึ้นมา
โกวิท	ครับ ใช้เรือขุดดินขึ้นมา แต่ยังมีปัญหาบ้างเล็กน้อยว่าเราจะปลูกต้นไม้ อะไรดีที่สุด เพราะดินที่ขุด ๆ ขึ้นมาค่อนข้างจะเค็ม หลายฝ่ายก็ไปดูเพื่อ

ภาพ	เสียง
	จะหาต้นไม้ที่เหมาะสม
ผะอบ	ที่ริมทะเลนี้เป็นป่าหรือเปล่านั้น
โกวิท	ตรงนี้ที่จริงค่อนข้างจะโล่งเตียน
ผะอบ	มีป่าชายเลนใหม่คะ
โกวิท	ป่าชายเลนจะอยู่ถัดขึ้นไปนะครับ และอยู่ห่างออกไปไม่กี่ไกล เราจึง
ผะอบ	พยายามคิดว่าต้นไม้จะขึ้นตามธรรมชาติจะเอามาปลูกให้มากที่สุด
โกวิท	ดิฉันว่าป่าชายเลนจะมีประโยชน์มากนะคะ จะได้ศึกษาสภาพป่าไปด้วยเลย
	สำหรับแห่งนี้เป็นสวนชุมชนที่ อ. หลังสวน สวนแห่งนี้ทางวัดซึ่งมีพื้นที่
	ติดกับภูเขาอีก ๑๘ ไร่ เป็นสวนเงาะ ได้ยกสวนเงาะให้เป็นรายได้
	สำหรับที่จะนำมาพัฒนาเป็นค่าดูแลสวนที่ชุมชนนี้ด้วย ข้างบนนี้เป็น
	ภูเขาสูง มีทางเข้าไป ข้างหลังสวนจะเป็นแม่น้ำไหลผ่าน ซึ่งเราทำเป็น
	เขื่อนคั่น ที่สวนสมเด็จพระเจ้านี้เดิมมีรอยพระพุทธรูปอยู่ ซึ่งขณะนี้
	กำลังได้รับการปรับปรุงให้เข้ากับธรรมชาติมากที่สุด
ผะอบ	คะ ธรรมชาติสวยงามมากนะคะ และนี่ที่ไหนคะ
โกวิท	นี้เป็นสวนสมเด็จพระเจ้านี้ จังหวัดเชียงราย
(บรรยายตามภาพ)	
เชียงราย	
ผะอบ	โอ้ Ồ มองดูเหมือนอยู่ใกล้น้ำ เป็นทะเลสาบหรือเปล่านั้น
โกวิท	ครับ นี้อยู่ใกล้น้ำครับ เป็นบึงครับ สวนแห่งนี้อยู่ติดกับวิทยาลัยครู
	เชียงราย ทางวิทยาลัยครูเชียงรายนอกจากจะรับดูแลแล้ว ยังช่วยจังหวัด
	ในการสร้างสวน แล้วก็พัฒนาใช้กำลังนักศึกษาช่วยจังหวัดมาก เป็น
	สวนที่สวยงามมากแห่งหนึ่ง มีป่าไผ่ อาจารย์เดชา บุญคုံ ทานเป็น
	สถาปนิกจึงพยายามออกแบบโดยใช้สภาพเดิมมากที่สุด
ผะอบ	อยากจะเรียนถามว่าสวนสมเด็จพระเจ้านี้มีถึง ๑๒ แห่ง แล้วจะมีโครงการ
	จัดทำต่อไปนี้ทุนมหาศาลเลย ดิฉันคิดว่าทุนของรัฐบาลที่อุดหนุนอาจจะ
	ไม่เพียงพอ อยากจะเรียนถามคุณหญิงว่าเราได้ทุนจากทางไหนบ้างคะ
อารี	คะ เรื่องงบประมาณในการสร้างสวนสมเด็จพระเจ้านะคะ ระยะแรกนี้ คือ
	ตอนที่สร้างสวนสมเด็จพระเจ้านี้ที่ศรีสะเกษ เราไม่มีงบประมาณเพื่อโครงการ
	นี้เลย กรมการศึกษานอกโรงเรียนก็ต้องเจียดจ่ายจากงบประมาณของ
	กรมส่วนหนึ่ง แล้วก็ใช้เงินบริจาคสมทบจากส่วนกลาง

ภาพ	เสียง
พะอบ อารี	อ้อ มีบริจาดด้วย ค่ะ นอกจากนั้นได้จากงบประมาณสมทบของจังหวัดที่สร้างสวนอีก ส่วนหนึ่งจึงสามารถสร้างสวนได้ เพราะฉะนั้น งบประมาณก็มีอยู่ ๓ แหล่ง คือ งบประมาณแผ่นดิน ซึ่งในระยะต่อมาคณะรัฐมนตรีได้ ลงมติอนุมัติให้สำนักงบประมาณจัดสรรเงินงบประมาณให้แหล่ง ๑,๕๐๐,๐๐๐ บาท นี่เป็นแหล่งที่ ๑ นะคะ แหล่งที่ ๒ คือ เงินบริจาค สมทบจากส่วนกลาง โดยมีคณะกรรมการหาทุน ซึ่งมีคุณหญิงสุมาลี จาติกวณิช เป็นประธาน ท่านได้ดำเนินงานหลายรูปแบบเพื่อหาเงิน สมทบเพื่อโครงการนี้ทั้ง ๑๒ แห่ง กิจกรรมอย่างหนึ่งที่จัดทำไปแล้ว ก็คือ จัดพิมพ์หนังสือจำหน่าย เช่น แม่เล่าให้ฟัง ท่านเป็นกำลังสำคัญ มากในการหาทุน แหล่งที่ ๓ เป็นงบประมาณสมทบของจังหวัดที่มี การสร้างสวนสมเด็จพระเจ้าพี่นางเธอฯ คือว่าเมื่อคณะกรรมการอำนวยการเห็นชอบ ที่จะให้มีการสร้างสวนสมเด็จพระเจ้าพี่นางเธอฯ ที่จังหวัดไหน ก็ให้จังหวัดนั้นเป็นผู้ ดำเนินการ จังหวัดนั้น ๆ ก็จะตั้งคณะกรรมการดำเนินงาน ซึ่งมีผู้ว่า เป็นประธาน มีบุคคลจากทุกวงการ ทั้งภาครัฐและเอกชนร่วมเป็น กรรมการ กิจกรรมที่สำคัญอย่างหนึ่งนอกเหนือจากการรับผิดชอบ จัดสร้างสวนสมเด็จพระเจ้าพี่นางเธอฯ คือ ต้องช่วยกันหาทุนสมทบ และก็ผู้บริจาคจะ บริจาคเป็นตัวเงินก็ได้ แรงงานก็ได้ วัสดุ อุปกรณ์ เครื่องมือเครื่องใช้ ที่เกี่ยวกับการสร้างสวนสมเด็จพระเจ้าพี่นางเธอฯ ได้ทั้งสิ้นค่ะ
พะอบ อารี	สมมุติว่ามีคนมีศรัทธาจะบริจาคสมทบทุนสร้างสวนสมเด็จพระเจ้าพี่นางเธอฯ ไปแจ้ง ความจำนงค์ได้ที่ไหนคะ ค่ะ แจ้งได้ที่กรมการศึกษานอกโรงเรียน กระทรวงศึกษาธิการ หรือ จังหวัดที่มีการสร้างสวนสมเด็จพระเจ้าพี่นางเธอฯ แต่ละจังหวัด หรือจังหวัดที่เป็นตัวเขต การศึกษาทั้ง ๑๒ เขต
พะอบ	มีมาตรการอะไรไหมคะที่จะให้ผู้มาใช้สวนมีการระวังกษาสวนให้ อยู่ในสภาพที่น่าดูอย่างเดิม อย่างที่เราได้เริ่มต้นเอาไว้ เช่น การรักษา ความสะอาด การถนอมสมบัติสาธารณะให้คงอยู่ ดินนี้เป็นห่วงใน เรื่องนี้ เพราะผู้ใช้ไม่ระวังอาจจะทรุดโทรมลง
สมาน	ครับ เรื่องนี้มีความสำคัญมากนะครับ ทางคณะกรรมการฯ เองก็ได้ มีการพูดจากัน เพราะว่าสวนฯ นี้เป็นสวนซึ่งเฉลิมพระเกียรติสมเด็จพระเจ้าพี่นางเธอฯ

ภาพ	เสียง
พระศรีนครินทราบรมราชชนนี พระออบ	เพราะฉะนั้นสิ่งที่ทางคณะกรรมการฯ ได้ทำ คือ ปลุกฝังให้ประชาชนในจังหวัดนั้นได้ระลึกว่าสวนนี้เป็นสวนของประชาชนในจังหวัดนั้นซึ่งจะต้องช่วยกันดูแล นั่นเป็นประการแรก ประการที่ ๒ คือ เราได้ตกลงกันว่าสวนแห่งไหนจะให้ใครเป็นผู้ดูแล เช่น อาจจะเทศบาลดูแล หรือว่าทางวิทยาลัยเกษตรกรรม หรือองค์การบริหารส่วนจังหวัด ในการดูแลนี้ตกลงว่าจะให้มีอัตรากำลังและงบประมาณช่วยดำเนินการในส่วนนี้อยู่ให้เป็นงบประมาณประจำ และอีกอย่างหนึ่งก็คือ ขอให้มีการให้คำแนะนำแก่ผู้มาใช้สวนว่าควรจะดูแลรักษาอย่างไร รวมทั้งให้มีสถานที่ที่จะทิ้งขยะ ขอความร่วมมือจากผู้ใช้บริการ โดยปกติทางสวนจะมีคณะกรรมการปรึกษาหารือกัน และดำเนินการแก้ไขปัญหานี้ต่อไป ซึ่งผมหวังว่าประชาชนที่อยู่ในจังหวัดแล้วก็ไปใช้สวนแห่งนี้คงจะช่วยกันดูแลรักษาให้สวยงามเป็นประโยชน์กับประชาชนทุกคนต่อไป ก่อนที่จะจบรายการนี้ ดิฉันอยากจะขอฝากไว้ด้วยเพลง “สวนสมเด็จพระศรีนครินทราบรมราชชนนีได้แผ่ปริมณเฑาะฐาไทยทั้งปวงนี้จึงมีความสุขไปอยู่ชั่วกาลนานคะ เพลงความเป็นไทย จบรายการ

คณะกรรมการเผยแพร่เอกลักษณ์ของไทย
ในคณะกรรมการเอกลักษณ์ของชาติ
สำนักเลขาธิการนายกรัฐมนตรี
เสนอรายการ “อยู่อย่างไทย”

เรื่อง “พลอยเพชรเจียรไน”

ออกอากาศทางสถานีโทรทัศน์ไทยทีวีสีช่อง ๙ อ.ส.ม.ท.
วันจันทร์ที่ ๑๘ พฤศจิกายน ๒๕๒๔ เวลา ๑๗.๐๐-๑๗.๓๐ น.

ผู้จัดรายการและทำบท
วิทยากร
พิธีกร
ผู้กำกับรายการ

สุรินทร์ แปลงประสพโชค
พรสิทธิ์ ศรีอรทัยกุล
สุรินทร์ แปลงประสพโชค
สุรางค์ ดุริยพันธุ์

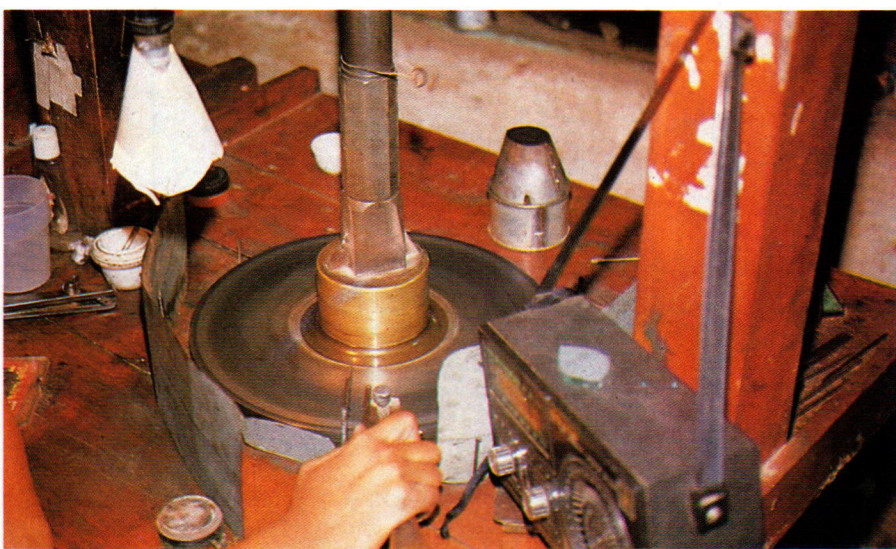
งานแสดงสินค้าอัญมณีและเครื่องประดับปี ๒๕๒๘ ซึ่งจัดขึ้นที่บางกอกคอนเวนชันฮอลล์ ที่เซ็นทรัลพลาซ่า ลาดพร้าว ระหว่างวันที่ ๔-๘ กันยายน ๒๕๒๘ ถึงแม้จะผ่านพ้นไปแล้ว แต่ความงามของอัญมณีและเครื่องประดับหลายหลากชนิดที่ผู้ผลิตได้นำมาแสดงจำหน่ายและประกวดในงานดังกล่าว ล้วนมีความงามที่ติดตาตรึงใจแก่ผู้พบเห็น เครื่องถนิมพิมพาภรณ์ เหล่านี้ไม่ว่าจะเป็นสังวาลย์ สร้อยข้อมือ ต่างหู เข็มกลัด หรือแหวนก็ตาม ล้วนเป็นสินค้าที่มีราคาสูง และยิ่งมีความงามมากเท่าไรนั้นก็หมายถึงราคาจะยิ่งสูงขึ้นไป จนน้อยคนนักที่จะมีโอกาสเป็นเจ้าของ หรือบางครั้งแม้จะซื้อราคาได้ แต่เจ้าของหรือผู้ผลิตอาจจะไม่ยอมขาย เพราะมีความงดงามจนประมาณค่ามิได้ เป็นที่น่าภาคภูมิใจสำหรับคนไทยที่สามารถสร้างสรรค์ความงามของอัญมณีจนเป็นที่ยอมรับกันทั่วโลก ขณะนี้สินค้าอัญมณีทำรายได้ให้กับประเทศเป็นอันดับที่ ๕ ของสินค้าส่งออก โดยมีมูลค่าถึงปีละเก้าพันห้าร้อยล้านบาท และสร้างงานให้กับประชาชนถึง ๔ แสนคน ความสำเร็จนี้แน่นอนที่สุด นอกจากจะเกิดขึ้นได้จากความเฉลียวฉลาดในการออกแบบให้ถูกใจคนแล้ว ยังประกอบขึ้นด้วยศิลปะถ่ายทอดออกมาจากพื้นฐานจิตใจที่ละเอียดอ่อน ความอดทนอดหยิ่งเพียรพยายามอย่างสูงและความอดทนไม่ท้อถอย เพราะเป็นงานประณีต ต้องทำด้วยใจรัก และวัดความสำเร็จกันด้วยฝีมือที่แท้จริง โดยเฉพาะอย่างยิ่งฝีมือในการเจียระไนพลอยนั้น เป็นที่น่าภาคภูมิใจว่าประเทศไทยเรานับว่ามีฝีมือเป็นหนึ่งทีเดียว เรามาดูเบื้องหลังความงามของสินค้าอัญมณีไทยกันดูสิคะ

ภาพ	เสียง
ภาพยนตร์ที่บริษัทบีบีดีเจมส์ฯ	
สุรินทร์	ท่านผู้ชมครับ แทบจะไม่น่าเชื่อเลยว่าพลอยเหล่านี้ซึ่งมีสภาพเหมือนก้อนกรวด เมื่อนำมาเจียระไนแล้วจะมีคุณค่าสูงมากทีเดียว คุณพรสิทธิ์ จะบอกท่านผู้ชมได้ไหมครับว่าพลอยต่าง ๆ เหล่านี้มาจากไหน อย่างไรครับ
พรสิทธิ์	ครับ ก่อนพลอยพวกนี้มาจากเหมืองซึ่งจะปนกับเศษอื่น ๆ ด้วย ก่อนจะมาถึงเรา ทางด้านเหมืองจะแยกไว้ให้เราแล้วตามสี ขนาดต่าง ๆ และตามแหล่งกำเนิดต่าง ๆ อย่างเช่น มาจากออสเตรเลีย หรือทับทิมมาจากจันทบุรีนี้เอง และพลอยจากศรีลังกาซึ่งยังไม่ได้เผา
สุรินทร์	การเผาหมายถึงอย่างไรครับ
พรสิทธิ์	การเผา หมายถึง การเผพลอย ซึ่งประเทศไทยมีชื่อมาก เราเป็นประเทศเดียวที่เผาได้ เช่น พลอยวัตถุดิบมาจากศรีลังกา สีไม่สวย เมื่อใช้ความร้อนในการเร่งสี เช่น เผาแล้วจะได้สีน้ำเงิน ซึ่งจะเห็นว่าแตกต่างกันเป็นคนละสีกันก่อนที่จะเผา

ภาพ	เสียง
สุรินทร์ พรสิทธิ์	ใช้ความร้อนสูงไหม้ครึ่งจึงจะได้สีขนาดนี้ ก็แล้วแต่ความเชี่ยวชาญของแต่ละบุคคล บางคนก็แค่ ๘๐๐ องศา หรือ ๑,๒๐๐ องศาเซลเซียส ใช้เวลาทั้งชั่วโมงก็แล้วแต่ความเชี่ยวชาญของ แต่ละบุคคล บางทีก็อบก่อนแล้วจึงไปเร่งความร้อน
สุรินทร์ พรสิทธิ์	ที่โรงงานคุณพรสิทธิ์จะมีเจียรระไนเฉพาะพลอยเท่านั้นใช้ไหม้ครึ่ง ครึ่ง ตอนนี้อะไรเจียรระไนเฉพาะพลอยอย่างเดียว เริ่มจากก้อน ๆ ก่อน แยกแยะแต่ละก้อนว่าก้อนลักษณะแบบนี้จะเจียรระไนอย่างไร แบบไหน ดูความสะอาดของพลอยก่อน ที่แยกไว้เพื่อกำหนดรูปร่างของพลอย ในการเจียรระไนว่าจะเป็นรูปลักษณะไหน โดยการเจียรระไนแบ่งเป็น ๒ ประเภท ประเภทแรกเจียรระไนเหลี่ยม ตัดเหลี่ยม อีกประเภทหนึ่ง เจียรระไนแบบหลังเบี้ยหรือหลังเต่าไม่มีเหลี่ยม
สุรินทร์ พรสิทธิ์	จะบอกท่านผู้ชมได้ไหม่ว่าลักษณะไหนต้องเจียรแบบเหลี่ยม หรือแบบ หลังเบี้ย ได้ครับ ลักษณะการเจียรความจริงแล้วพลอยก้อนหนึ่งจะเจียรแบบ ๒ อย่างก็ได้ แต่ความนิยม คือ ถ้าก้อนไหนมีเนื้อใสกว่า เราจะเจียร เป็นเหลี่ยม จะเห็นไฟและความสะอาดของพลอยชัดเจน แต่ถ้ามีตำหนิ มากหรือไม่สะอาด เราจะเจียรเป็นหลังเบี้ยเพื่อปิดรอยตำหนิ นี่คือขั้นตอน ของการแยกพลอย แต่ความจริงแล้วพลอยทุกชนิดจะเจียรหลังเบี้ยหรือ เหลี่ยมก็ได้แล้วแต่ความนิยม
สุรินทร์ พรสิทธิ์	เพราะฉะนั้นต้องใช้ผู้เชี่ยวชาญในการแยกออกใช้ไหม้ครึ่ง ครับ อย่างคุณขจร เป็นผู้เชี่ยวชาญในการแยก ขั้นตอนในการทำ ผม ขออธิบายสักนิดนะครับว่า ก่อนจะใส่ตัวเรือนเพื่อให้สวยงาม เราจะต้อง ผ่านขั้นตอนในการแยกแยะออกมาว่าลักษณะก้อนจะเป็นอย่างไร ซึ่ง คุณขจรเป็นผู้เชี่ยวชาญด้านนี้ และจะดูว่ารูปลักษณะแบบนี้จะเจียร เป็นเหลี่ยมหรือแบบใด เช่น รูปหัวใจ กลม ไข่ หยกน้ำ ทั้งนี้เพื่อให้ได้มา ซึ่งน้ำหนักมากที่สุด สีเข้มมากที่สุด สวยที่สุด พลอยไม่เหมือนกับเพชร สีแต่ละด้านจะออกไม่เหมือนกัน หมุนไปด้านไหนสีจะสวยกว่าและ สะอาดที่สุด ลักษณะนี้ผู้เชี่ยวชาญจะดูก่อนที่จะขึ้นตัวเรือนเป็นรูปร่าง รูปร่างที่เรากำหนดมีกี่รูปร่างครับ
สุรินทร์ พรสิทธิ์	เท่าที่สากลนิยมทั่ว ๆ ไปประมาณ ๖ รูปร่าง คือ รูปไข่ รูปกลม รูป

ภาพ	เสียง
สุรินทร์ ภาพยนตร์พลอยรูปต่าง ๆ พรสิทธิ์	สี่เหลี่ยม รูปหัวใจ รูปหยดน้ำ รูปมาคิ (ข้าวหลามตัด) แล้วพวกขนาดเล็ก ๆ แบบนี้เจียได้หรือครับ
สุรินทร์ พรสิทธิ์	ได้ครับ แต่เป็นพลอยที่ต้องใช้แรงงานมากที่สุด เพราะก้อนจริง ๆ อาจจะไม่แพง แต่ต้องมาเจียให้สวยงามโดยใช้ช่างมีฝีมือ เม็ดเล็ก ๆ เมื่อเจียแล้วนำมาประกอบตัวเรือน และประเทศไทยเรากี่ส่งขายนอกประเทศได้มากเกือบ ๘๐ เปอร์เซ็นต์ของทั่วโลก ส่วนเม็ดใหญ่ กรรมวิธีในการเจียเหมือนกัน ซึ่งเจียง่ายกว่าเม็ดเล็ก แต่คุณค่าสูง ค่าแรงงานอาจจะไม่สำคัญเท่าเม็ดเล็ก การเจียพลอยส่วนใหญ่ใช้แรงงานคนไทย จุดใหญ่ ๆ ก็มีที่ จันทบุรี トラด บ้านหมี่ (ลพบุรี) และทางอยุธยาที่มีด้วย บ้างก็กระจายออกไปทางยโสธรก็มีบ้างเหมือนกัน
สุรินทร์ พรสิทธิ์	คนเจียระไนพลอยตอนนี้ประมาณหนึ่งแสนคนได้ไหมครับ ประมาณ ๓-๔ แสนคนครับ คือไม่ใช่ทั้งหมดมาเจียพลอยโดยตรง แต่เป็นแบบว่าเมื่อว่างจากงานประจำก็มาทำงานเจียพลอย เพราะถ้าเจียเป็น นึ่งทำที่ไหนก็ได้ถ้าไฟฟ้าไปถึง ถึงแม้ว่าไม่มีไฟฟ้าก็สามารถเจียได้โดยใช้เครื่องมือแบบเก่า แต่อาจจะไม่สวยเท่าปัจจุบันนี้
สุรินทร์ พรสิทธิ์	ได้ข่าวว่าเมืองไทยเราส่งออกสินค้าเพชรพลอยถึงปีละเก้าหมื่นเก้าพันกว่าล้านบาท ก็แสดงว่าเมืองเราเป็นที่ยอมรับของทั่วโลกใช่ไหมครับ ครับ คือฝีมือของช่างไทยมีฝีมือดีมากเป็นที่ยอมรับทั่วไป เราสามารถพิสูจน์ได้ เพราะมีพ่อค้าต่างประเทศ เช่น จากศรีลังกา พม่า ส่งพลอยมาเจียในเมืองไทยทั้งนั้น แต่บางทีพ่อค้าสั่งซื้อพลอยที่เจียระไนจากที่อื่นก็ยังมาเจียใหม่ที่เมืองไทย เพราะที่อื่นเจียไม่ดีเท่าเรา ก็มาแก้ไขตกแต่งใหม่ นั่นก็พิสูจน์ได้ว่าฝีมือคนไทยเป็นที่ยอมรับในเรื่องพลอย ส่วนเพชรนี้เราเพิ่งเริ่มต้นแต่ก็เป็นที่ยอมรับแล้ว ก็มีแหล่งเจียทั่วไป ซึ่งคิดว่าจะดีขึ้นเรื่อย ๆ ครับ
สุรินทร์ ภาพยนตร์ก้อนพลอยที่ยังไม่ได้เจียระไน	ก่อนที่จะไปถึงขั้นตอนการเจียระไน ผมคิดว่าท่านผู้ชมคงอยากจะทราบเหมือนกันนะครับว่า พลอยที่เป็นก้อน ๆ แบบนี้สักกี่กะรัต เมื่อเจียแล้วจะได้พลอยกี่กะรัตครับ

ภาพ	เสียง
พรสิทธิ์	ครับ โดยประมาณการทั่ว ๆ ไปของพลอยหนึ่งก้อนนี้ น้ำหนัก ๑ กรัม หลังจากการเจียพลอยแล้วจะได้ประมาณ ๒๕% คือ ๑ กะรัตซึ่งเท่ากับ ๑๐๐ จะเหลือเพียง ๒๕ เท่านั้นเอง แต่บางครั้งอาจจะได้มากกว่า ถ้าเป็นพวกเพชรจะได้มากกว่า แล้วแต่ก้อนที่ได้มา เราก็มารวเป็น ๒ ชีกก็ได้ประมาณ ๔๐-๔๕% ของน้ำหนักจากก้อน
สุรินทร์ พรสิทธิ์	ที่โรงงานคุณพรสิทธิ์เองกำลังการผลิตมากน้อยแค่ไหนครับ แต่ละปีหลายหมื่นกะรัตครับ มีทั้งผลิตน้ำหนักกะรัตและจำนวนก้อนก็แล้วแต่ผู้สั่งมากน้อยแค่ไหนครับ
สุรินทร์ ภาพยนตร์การเจียระไน	ช่วงนี้ผมจะพาท่านผู้ชมไปชมที่ห้องเจียระไนครับ ท่านผู้ชมครับ ตอนนี้คุณพรสิทธิ์พาท่านมาชมห้องที่กำลังเจียระไนพลอย คุณพรสิทธิ์ครับนี้เป็นขั้นตอนอะไรครับ
พรสิทธิ์	ครับ ขั้นแรกนี้เราเจียหรือตัดสิ่งที่เราไม่ใช้หรือใช้ไม่ได้เอาออกไปอย่างก้อนไหนที่ใหญ่ไปเราจะผ่าออกเป็นส่วน ๆ ขั้นแรกช่างจะดูว่าจากก้อนนี้จะมาทำเป็นรูปร่างอะไร ซึ่งต้องศึกษาดูให้ละเอียด นี่เป็นขั้นตอนแรก แบ่งเป็นส่วน ๆ ไว้ก่อนเพื่อนำไปกลนรูปร่าง
สุรินทร์ พรสิทธิ์ ช่างสาธิตการโกนรูปร่าง	การโกนนี้คือการตัดส่วนที่เราไม่ต้องการออกไปใช้ใหม่ครับ ใช้ครับ การโกนนี้ก็แบบหยาบคร่าว ๆ คือให้เป็นรูปร่างอะไร เช่น รูปไข่ รูปกลม ขั้นตอนการโกนแบบหยาบ ๆ แล้วก็มาโกนแบบละเอียดอีกทีหนึ่ง เพื่อให้ได้สัดส่วนที่ดีที่สุดก่อนการเจียระไน ลักษณะการนี้เราจะใช้มือค่อย ๆ แกะอย่างเชี่ยวชาญเพื่อรักษาน้ำหนักให้ได้มากที่สุด แต่การโกนนี้ถ้าโกนมากเท่าไรน้ำหนักก็จะสูญหายไปมาก
สุรินทร์ พรสิทธิ์	มูลค่าของพลอยอยู่ที่น้ำหนักที่เรารักษาไว้ นี่คือขั้นตอนที่ ๒ แล้วจะครับ คือ โกลนรูปแบบหยาบ ๆ แล้วโกลนอย่างละเอียดอีกทีหนึ่ง สงสัยอยู่นิดหนึ่งครับ เห็นมีที่จับด้วย อันนี้เรียกทวนใช้ไหมครับ
สุรินทร์ พรสิทธิ์	ใช้ครับ อันนี้เขาเรียกไม้ทวน เรียกตามศัพท์ของช่างพลอยครับ เป็นการเอาพลอยมาติดไว้กับไม้ทวน เอาไม้ทวนลงความร้อนทาเซลแล็กที่หัวทวน เอาพลอยลงความร้อนไว้ชนิดหนึ่งเพื่อให้มัน ๆ เมื่อความร้อนมาเจอกันจะทำให้ติดกัน รอจนความร้อนเย็นลงสักชนิดหนึ่งจะทำให้จับพลอยอยู่ จึงสามารถนำพลอยไปโกนได้
สุรินทร์	ต่อไปเป็นขั้นตอนการเจียใช้ไหมครับ

ภาพ	เสียง
พรสิทธิ์	ใช่ครับ ขั้นตอนนี้ต้องอาศัยความชำนาญสักนิดหนึ่งในการที่จะตัดเหล็ยมให้ได้เหล็ยมแต่ละเหล็ยมให้เข้ากัน ถ้าตัดไม่เรียบร้อยหรือเหล็ยมไม่ตรงตามองศาต่าง ๆ การเจียรระไนพลอยจะทำให้พลอยมีตำหนิได้ การตัดเหล็ยมไม่ดีในขั้นตอนนี้อาจจะทำให้เงาไม่สวย
สุรินทร์ พรสิทธิ์	มีเครื่องบอกรองศาด้วยใช่ไหมครับ ครับ เป็นสิ่งหนึ่งที่ย่ง่ายสำหรับช่างเจียรระไนเพราะเราจะตั้งองศาไว้ หรือจะพลิกดูไปมาก็แล้วแต่ว่าช่างจะชำนาญแบบไหน บางคนต้องใช้เครื่องมือดูองศา แต่บางคนแค่พลิกดูไปมาก็รู้ แล้วแต่ความชำนาญของแต่ละคนที่เรียนมาด้านนั้นครับ
สุรินทร์ พรสิทธิ์	เราจะต้องเอาพลอยติดไว้ที่ทวนตลอดเวลาในการเจียใช่ไหมครับ ครับ
สุรินทร์ พรสิทธิ์	อันนี้เป็นการตัดเหล็ยมขัดเงาด้วยหรือเปล่าครับ ครับ เป็นการตัดเหล็ยมและขัดเงาพร้อมกันเลย
สุรินทร์ พรสิทธิ์	เสร็จจากขั้นตอนนี้ถือว่าเสร็จแล้วยังครับ ครับ เสร็จจากขั้นตอนนี้ถ้าเจียหน้าครบก็เสร็จเรียบร้อยแล้ว นั่นคือขั้นสุดท้ายแล้ว
ภาพยนตร์โรงงานบีวตีเจมส์ แฟคตอรี หัวหมาก สุรินทร์	ท่านผู้ชมครับ หลังจากที่ได้ชมการเจียรระไนพลอยไปแล้วนะครับ ขั้นตอนต่อไปของการที่จะทำเป็นเครื่องประดับ ก็ต้องนำมาทำการออกแบบแล้วก็สร้างตัวเรือน ในขณะเดียวกันก็จะได้ประดับพลอยเหล่านั้นลงไปในตัวเรือนให้เกิดความสวยงามขึ้นมานะครับ ซึ่งสำหรับโรงงานของบีวตีเจมส์แฟคตอรี เป็นที่สำหรับผลิตตัวเรือนนั้นอยู่ที่หัวหมาก คุณพรสิทธิ์ กำลังนำเรามาชม
สุรินทร์ พรสิทธิ์	ที่เห็นอยู่นี้เป็นอะไรครับ คือการออกแบบ ช่างจะต้องคิดแบบที่จะต้องเข้ากับพลอยแบบไหน ที่เห็นอยู่นี้เป็นการออกแบบตัวเรือนที่เป็นแบบสี่เหล็ยม ซึ่งต้องดูความเหมาะสมของพลอยว่าต้องใช้ขนาดไหนให้เข้ากับรูปร่างแบบอย่างไร
การออกแบบตัวเรือน สุรินทร์ พรสิทธิ์	แบบนี้จะเป็นไปตามลูกค้าสั่งมาใช่ไหมครับ ครับ บางครั้งเราก็ออกแบบเผื่อไว้ให้ลูกค้าเลือกเหมือนกัน หรือบางที

ภาพ	เสียง
สุรินทร์ พรสิทธิ์	เขาก็มีแบบซึ่งสเก็ตซ์มาให้ดูคร่าว ๆ แล้วเราก็มายกแบบละเอียดอีกทีหนึ่ง ขั้นตอนครั้งแรกเราก็เขียนแบบโดยการลงสีต่าง ๆ ว่าตรงไหนมุมไหนจะใช้สีอะไรบ้าง ใช้พลอยชนิดไหน เมื่อเขียนเสร็จแล้วละครับ เมื่อเขียนเสร็จแล้ว ช่างก็จะปั้นหรือสร้างแบบขึ้นมาเป็นรูปของจริงให้คล้ายได้มากที่สุด เพื่อสะดวกในการที่จะให้ช่างรูปพรรณนำไปประกอบตัวเรือนขึ้นมา จะได้เห็นส่วนว่า โค้ง สูง ได้ชัดเจนยิ่งขึ้น อยากจะให้ดูแบบที่ปั้นเรียบร้อยแล้วนะครับ
สุรินทร์ แบบที่สร้างขึ้น	ครับ นั่นเป็นสร้อยเส้นใหญ่ที่เราทำแบบขึ้น
พรสิทธิ์	ตอนแรกปั้นจากดินน้ำมันก่อนใช่ไหมครับ
สุรินทร์	ครับ เราใช้ดินน้ำมันปั้นเป็นแบบก่อนแล้วสร้างขึ้น ถ้าเราจะดูจากแบบ
พรสิทธิ์	ที่วาดก็อาจจะดูยาก เราจึงปั้นเป็นแบบเพื่อให้เห็นได้ชัดมาก อย่างแบบนี้ช่างรูปพรรณก็สามารถนำไปสร้างตัวเรือนได้แล้ว จะกะเกณฑ์ส่วนอะไรตรงไหนก็สะดวกขึ้นเยอะเลยครับ
สุรินทร์	แบบนี้ออกมาครั้งหนึ่งแล้วใช้ได้ตลอดไปเลยหรือเปล่าครับ
พรสิทธิ์	ครับ ถ้ามีคนสั่งมาเรื่อย ๆ ก็ใช้ได้ตลอด แต่ส่วนใหญ่เรามักจะออกแบบเป็นชิ้นเดียว ๆ ชิ้นใหญ่ ๆ เราก็ไม่อยากจะให้มีแบบซ้ำ ๆ กัน นอกจากชิ้นเล็ก ๆ ออกมาแล้วก็ใช้ได้จำนวนมาก
สุรินทร์	อันนี้เป็นพวกนก
แบบเครื่องประดับรูปต่าง ๆ	
พรสิทธิ์	ครับ ประกอบด้วยทับทิม สีแดง ๆ ที่ระบายไว้เราจะใช้ทับทิม สีขาว ๆ
สุรินทร์	คือเพชร อันนี้เราจะกะเกณฑ์ไว้ว่าจะทำอย่างนั้น
พรสิทธิ์	ซึ่งต่อไปก็เป็นหน้าที่ของช่างรูปพรรณที่จะต้องไปทำออกมาให้ได้แบบนี้
สุรินทร์	ใช่ครับ มีอีกอันหนึ่งคือรูปดอกกล้วยไม้ซึ่งสวยงามมาก
พรสิทธิ์	
แบบรูปดอกกล้วยไม้	
สุรินทร์	จากแบบก็มาถึงช่างรูปพรรณใช่ไหมครับ
พรสิทธิ์	ครับ ช่างก็ทำตามแบบที่เราปั้นขึ้นมา คือ จากการวาดเขียนแบบ สร้าง
ช่างทำตัวเรือนตามแบบ	หรือปั้นแบบ แล้วก็ตามตัวช่างรูปพรรณมาทำรูปร่างให้เหมือนกับแบบ
	ที่ทำไว้

ภาพ	เสียง
สุรินทร์ พรสิทธิ์ รูปแหวน	ช่างรูปพรรณก็จะพยายามทำให้เหมือนกับแบบให้มากที่สุดนะครับ ครับ ให้ได้ชิ้นส่วนต่าง ๆ ใกล้เคียงมากที่สุด
สุรินทร์ พรสิทธิ์	นั่นแหวนไซ้ใหม่ครับ รู้สึกว่าช่างที่ทำคล่องมาก ครับ ช่างบางคนชำนาญแล้วก็ไม่จำเป็นต้องปั้นแบบขึ้นมาเลยก็ได้ พูดยาวจากก็สามารถทำได้เลย
สุรินทร์ พรสิทธิ์	รู้สึกว่าย่างรูปพรรณนี้จำเป็นมากที่สุดเลย ที่มีจำนวนหลายคนใหม่ครับ เฉพาะช่างรูปพรรณมีประมาณ ๑๓๐ คน ที่จะต้องทำพวกตัวเรือน การ
ช่างทำแหวนกำลังเชื่อมแหวน	ทำแหวน ในขั้นตอนนี้เป็น การเชื่อมแหวนเข้าด้วยกันด้วยน้ำประสานทอง แล้วใช้ความร้อนลนให้เชื่อมกันระหว่างหัวกับก้าน นี่เป็นกรรมวิธีในการเชื่อม เรามีชิ้นส่วนที่แยก ๆ กันมา เราก็มาเชื่อมเข้าด้วยกัน
สุรินทร์ พรสิทธิ์	ทำไมไม่ทำทั้งวงพร้อมกันล่ะครับ บางอย่างทำได้ แต่บางอย่างต้องแยกกันเพื่อความสวยงาม และอีกอย่างเราจะได้ตัดแต่ละชิ้น ๆ ออกมาได้ ถ้าเราทำรวม ๆ กันบางครั้งเราอาจจะล้วงเข้าไปในที่ลึก ๆ ไม่ได้ เราจึงต้องแยกออกมา
สุรินทร์	นับว่าเป็นงานที่ละเอียดมากที่สุดทีเดียวครับ ก็เลยต้องแยกชิ้นส่วนแต่ละ ชิ้นแล้วถึงมาเชื่อมเข้าด้วยกัน เมื่อเชื่อมแล้วก็นำไปฝังเพชรฝังพลอย ได้เลยไซ้ใหม่ครับ
พรสิทธิ์	ครับ เมื่อเสร็จแล้วเราก็นำไปขัดก่อน แล้วจึงนำไปประกอบฝังเพชร กับพลอยเข้ากับตัวเรือนอีกที
สุรินทร์	ท่านผู้ชมครับ เราก็ดูถึงการฝังเพชรพลอยบ้าง ห้องนี้เป็นห้องที่ใช้ ฝังเพชรพลอยครับ
ห้องทำงานสำหรับการ ฝังเพชรฝังพลอย	
พรสิทธิ์	ครับ หลังจากช่างรูปพรรณได้ทำการขึ้นตัวเรือนมาเรียบร้อยแล้ว ก็ ผ่านกรรมวิธีมาให้ช่างฝังเพชรพลอย
สุรินทร์	การฝังนี้ยากไหมครับ
พรสิทธิ์	ยากพอสมควรครับ เหมือนกับว่าเป็นขั้นตอนสุดท้ายในการตกแต่ง จะดีหรือไม่ดีอย่างไรก็อยู่ที่ช่างฝัง ซึ่งต้องใช้ฝีมือและความพยายาม ต้องใช้เวลาในการฝังมากครับ

ภาพ	เสียง
สุรินทร์	กำหนดของพลอยต่าง ๆ นี้ ทางช่างรูปพรรณได้วัดและตัดมาแล้วไซ้ไหมครบ
พรสิทธิ์	ครบ ได้กำหนดและวัดมาแล้ว โดยเฉพาะสังวาลย์เส้นใหญ่ ๆ นี้ ต้องมีการกำหนดตำแหน่งในการวางพลอยต่าง ๆ ไว้ให้รู้ว่ากระเปาะเม็ดนั้นจะเข้ากับพลอยเม็ดนี้ อยู่ตรงไหน ตำแหน่งไหน แล้วจะต้องอัดให้แน่น โดยการแต่งเอาทองทำเป็นหนามหรือเขี้ยวยึดไว้ การฝังนี้ก็มิหลายประเภท ฝังเป็นหนามหรือฝังริด ซึ่งเป็นอีกวิธีหนึ่ง พลอยแต่ละเม็ดก็ไม่เท่ากัน ฉะนั้นช่างฝีมือจะต้องชำนาญในการฝังมาก ต้องให้ความสูงต่ำของทองให้เท่ากัน เราจะไม่ตัดพลอย แต่จะใช้ทองเป็นตัวยึด
สุรินทร์	ท่านผู้ชมครับ มาถึงขั้นสุดท้ายของการประดิษฐ์เครื่องประดับแล้วนะครับ รู้สึกว่าห้องนี้เป็นห้องที่เป็นการขัดแต่งไซ้ไหมครับ
พรสิทธิ์	ใช่ครับ สำหรับในการขัดแต่งจะเป็นขั้นสุดท้ายแล้วครับ ตั้งแต่การดูพลอย การเจียรระไนต่าง ๆ การออกแบบ การขึ้นตัวเรือน จนมาถึงช่างประดับพลอย ครั้นสุดท้ายเป็นการขัดเงาของทองให้แวววาว และขัดหนามต่าง ๆ ที่คมอยู่มาขัดเกลามาให้เรียบร้อย คือให้ลื่น ไม่เกี้ยวเสื่อหรือเกี้ยวอะไรต่าง ๆ ทางด้านนี้ต้องใช้ฝีมือในการขัดเงาเหมือนกัน
สุรินทร์	ในการขัดเงาต้องขัดทุกส่วนของเครื่องประดับไซ้ไหมครับ
พรสิทธิ์	ครับ เราต้องขัดเงาทุกส่วนเลย ส่วนไหนที่เราขัดไม่ถึงเราก็ใช้เชือกที่ผสมน้ำยาร้อยเข้าไปแล้วดึงออก
เชือกสำหรับขัดเงา	
สุรินทร์	ขั้นหนึ่งใช้เวลาในการขัดนานไหมครับ
พรสิทธิ์	แต่ละชิ้นถ้ามีเนื้อทองเยอะก็ใช้เวลาขัดนาน ยิ่งชิ้นเล็กก็ใช้นาน้อย บางชิ้นแค่ ๒-๓ ชั่วโมงเท่านั้น
สุรินทร์	บางชิ้น ๒-๓ ชั่วโมงเขี้ยวหรือครับ ก็นับว่าใช้เวลาไม่ใช่น้อยเลย
พรสิทธิ์	เพราะเราต้องขัดให้ละเอียด ขัดไปดูไป แต่ละตำแหน่งเพื่อให้ได้ของที่สวยงาม ซึ่งเป็นงานที่ละเอียด
สุรินทร์	ก็เรียกว่าตั้งแต่ต้นก่อนจะได้พลอยหรือเพชรมาเจียรระไนจนกระทั่งมาเป็นตัวเรือนเรียบร้อยก่อนไปสู่ผู้ใช้นั้นะครับ คงจะผ่านมือคนเยอะทีเดียว
พรสิทธิ์	ครับ จากการคำนวณคร่าว ๆ นะครับ ไม่ต่ำกว่า ๓๐ คนด้วยกัน กว่าจะสำเร็จมาชิ้นหนึ่ง ทุกขั้นตอนละเอียดมาก

ภาพ	เสียง
สุรินทร์ พรสิทธิ์	แต่ละขั้นตอนเป็นงานละเอียดอ่อนทั้งนั้นเลยนะครับ ครับ ซึ่งอาศัยแรงงานอาศัยฝีมือ เป็นที่น่าภูมิใจฝีมือคนไทยเรา เพราะ เรามีฝีมือทางด้านนี้อยู่
สุรินทร์	ครับ พอจะบอกได้ไหมครับว่ารายได้ของผู้มีอาชีพทางเพชรพลอย มีรายได้ดีไหมครับ
พรสิทธิ์	ครับ ถ้าพูดรวมโดยเฉลี่ยมีรายได้ไม่ต่ำกว่า ๕,๐๐๐-๗,๐๐๐ บาท
สุรินทร์	ที่มีฝีมือช่างสูงสุดได้เท่าไรครับ
พรสิทธิ์	ประมาณ ๑๕,๐๐๐ บาท
สุรินทร์	ต่ำสุดครับ
พรสิทธิ์	ประมาณ ๔,๐๐๐ บาท
สุรินทร์	ครับ เป็นงานที่ต้องใช้ฝีมือทางศิลปะสูงมากทีเดียว ช่างจะต้องใจเย็น ในการทำงานแต่ละชิ้นนะครับ แล้วก็ค่อย ๆ ทำไปที่ละน้อย ๆ
พรสิทธิ์	ครับ ก็เลยทำให้ในขั้นตอนนี้จะเห็นได้ว่าช่างขัดเงาส่วนใหญ่แล้วจะเป็น ผู้หญิง
ภาพพิธีกรรมสุรินทร์ และ เครื่องประดับ เรือพระที่นั่ง สุพรรณหงส์	ท่านผู้ชมครับ จากผลงานเรือพระที่นั่งสุพรรณหงส์ที่ท่านผู้ชมได้ ประจักษ์กับสายตานี้ะครับ เป็นสิ่งยืนยันถึงฝีมือของช่างไทยในการ เจียรไนเพชรพลอยต่าง ๆ แล้วก็สร้างสรรค์เป็นสิ่งประดับที่มีคุณค่ายิ่ง ชิ้นนี้นะครับ ซึ่งคุณพรสิทธิ์ ศรีอรทัยกุล จากบริษัทบีวดีเจมส์แฟคตอรี ร่วมกับพนักงานทุกคนได้สร้างสรรค์ขึ้นมา สิ่งเหล่านี้เป็นเครื่องยืนยันว่า ฝีมือของช่างไทยเราเป็นหนึ่งในโลก จนเราสามารถประดิษฐ์สินค้า เครื่องประดับออกไปจำหน่ายแข่งขันได้กับทั่วโลกทีเดียว ครับ จาก ความงามที่เป็นศิลปะอันเป็นเอกลักษณ์ของชาติไทยเรา เป็นสิ่งหนึ่ง ที่คิดว่าพี่น้องประชาชนทุกท่านคงจะหวงแหนวิชาชีพทางช่างเจียรไน เพชรพลอยของเรา ขอขอบพระคุณ คุณพรสิทธิ์ ศรีอรทัยกุล ที่ได้ กรุณาอำนวยความสะดวกทุกสิ่งทุกอย่างในการนำชม จนกระทั่งทำให้ ท่านผู้ชมได้รู้จักฝีมืออย่างแท้จริงของช่างไทยของเรา สวัสดีครับ

เพลงความเป็นไทย

จบรายการ

คณะกรรมการเผยแพร่เอกลักษณ์ของไทย
ในคณะกรรมการเอกลักษณ์ของชาติ
สำนักเลขาธิการนายกรัฐมนตรี
เสนอรายการ “อยู่อย่างไทย”

เรื่อง “ให้เกิดศิลปกรรม”

บันทึกเทปโทรทัศน์ วันที่ ๑๑ ธันวาคม ๒๕๒๔ เวลา ๑๗.๐๐ น.

ออกอากาศทางสถานีโทรทัศน์ไทยทีวีสี ช่อง ๙ อ.ส.ม.ท.

วันจันทร์ที่ ๓๐ ธันวาคม ๒๕๒๔ เวลา ๑๗.๐๐–๑๗.๓๐ น.

ผู้จัดรายการ

ผู้เขียนบท

วิทยากร

ผู้ร่วมรายการ

พิธีกร

ภาพยนตร์ประกอบรายการ

ประสานงาน

ผู้ควบคุมรายการ

ประพัฒน์ แสงวณิช

สุรินทร์ แปลงประสพโชค

ปัญญา นิตยสุวรรณ

ทวิศักดิ์ เสนาณรงค์

มนตรี ตราโมท

พนิดา สิทธิธรรม

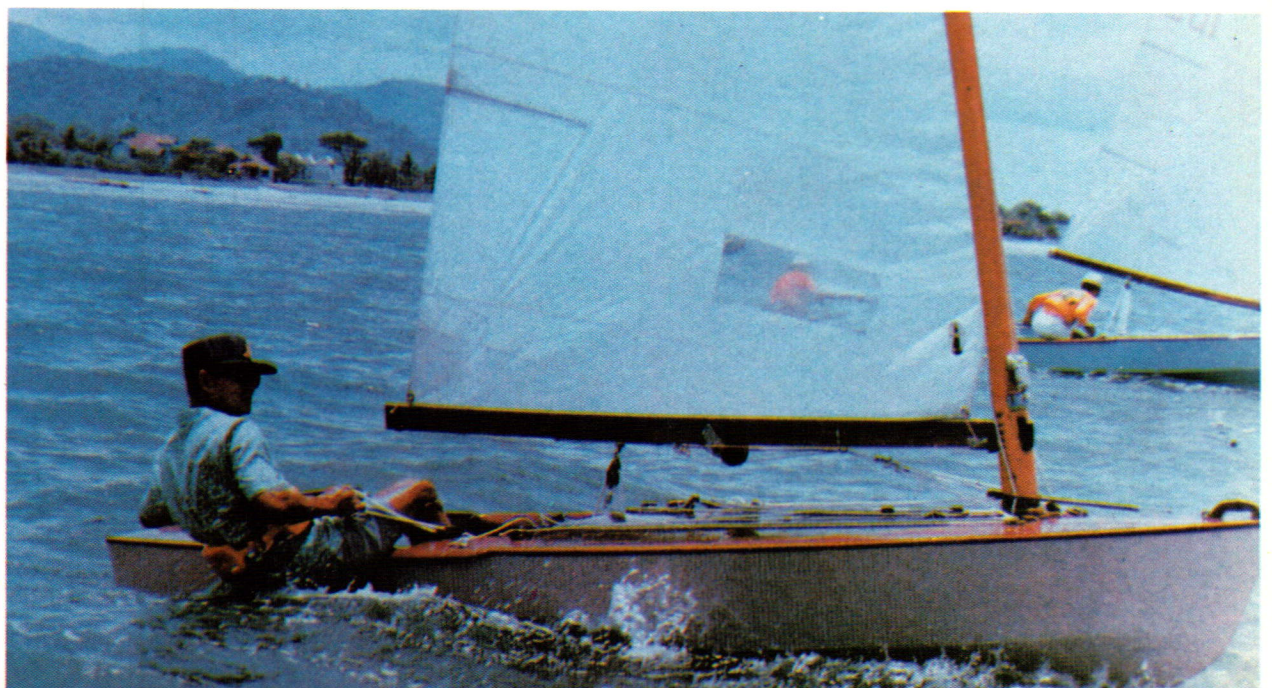
นภา หวังในธรรม

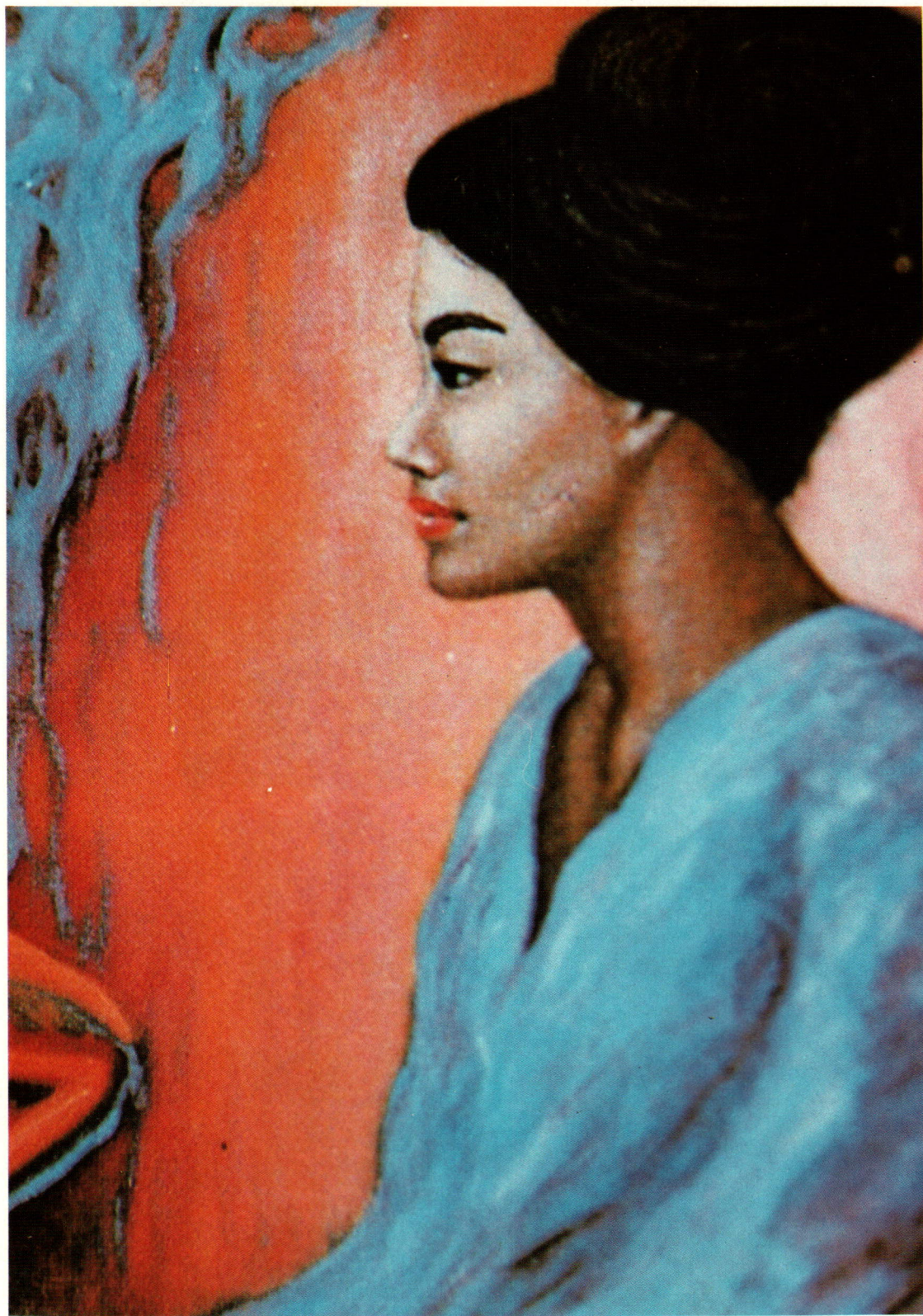
อดิศักดิ์ เชื้อรัตน์

ปัญญา นิตยสุวรรณ

นิมิต สุทธิพิพิพงษ์

สุรางค์ ดุริยพันธุ์

พิธีกร

สวัสดีค่ะท่านผู้ชม เนื่องด้วยเดือนธันวาคมเป็นเดือนที่พระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัวภูมิพลอดุลยเดช เสด็จพระราชสมภพ คณะอนุกรรมการเผยแพร่เอกลักษณ์ของไทย ในคณะกรรมการเอกลักษณ์ของชาติ สำนักเลขาธิการนายกรัฐมนตรี จึงจัดรายการ “อยู่อย่างไทย” เพื่อเทิดพระบารมี เรื่อง “ให้เทิดศิลปกรรม” ทั้งนี้ เพื่อแสดงให้เห็นว่า พระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัวของเราพระองค์นี้ นอกจากจะทรงแผ่พระบารมีปกป้องพสกนิกรให้ได้รับความร่มเย็นเป็นสุขด้วยพระเมตตา กรุณาธิคุณเป็นอเนกประการแล้ว ยังทรงเอาพระทัยใส่ในศิลปกรรมของชาติอีกด้วย ศิลปกรรมแขนงหนึ่งที่ทรงสนพระทัยคือดนตรีและนาฏศิลป์ไทย ข้อนี้ จะเห็นได้จากการที่พระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัวทรงพระกรุณาโปรดเกล้าโปรดกระหม่อมให้ประกอบพระราชพิธีพระราชทานครอบประธานประกอบพิธีไหว้ครู โขนละคร และพิธีต่อทำรำเพลงหน้าพาทย์องค์พระพิราพ ณ ศาลาดุสิดาลัย สวนจิตรลดา เมื่อวันที่พฤหัสบดีที่ ๒๕ ตุลาคม ๒๕๒๗ พิธีไหว้ครู โขน ละคร พิธีครอบ และพิธีต่อทำรำเพลงหน้าพาทย์องค์พระพิราพ เป็นพิธีที่มีความสำคัญสูงสุดสำหรับผู้เป็นศิลปิน กล่าวคือ พิธีไหว้ครูเป็นการแสดงการวกรรมต่อครูผู้ประสิทธิ์ประสาทศิลปวิทยาการให้ ส่วนพิธีครอบหมายความว่าผู้รับครอบเริ่มความเป็นศิลปินโดยสมบูรณ์ ส่วนพิธีต่อทำรำเพลงหน้าพาทย์องค์พระพิราพ ซึ่งเป็นเพลงหน้าพาทย์ที่สูงที่สุดและศักดิ์สิทธิ์นั้น จะต้องมีการมอบให้เฉพาะศิลปินฝ่ายยักษ์ที่ได้เลือกสรรแล้ว ผู้ที่จะประกอบพิธีครอบ โขน ละคร ได้ มีอยู่ ๒ ประเภท ประเภทหนึ่งคือผู้ที่พระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัวทรงครอบพระราชทาน ด้วยประเพณีไทยถือเป็นหลักสืบมาแต่โบราณกาลว่า พระมหากษัตริย์ทรงเป็นเอกอัครอุปถัมภ์ของศิลปกรรมนานาชาติ ทรงอยู่ในที่สูงที่สุดของศิลปวิทยาการ เมื่อไม่มีตัวครูในสาขานั้น ๆ แล้ว พระมหากษัตริย์จะทรงมอบหรือครอบพระราชทานผู้ใดให้ปฏิบัติหน้าที่ก็ได้ และผู้ที่ได้รับพระราชทานครอบแล้วจะสามารถทำพิธีครอบผู้อื่นต่อไปได้

ภาพ

เสียง

ฉาก ห้องรับแขก มีโต๊ะรับแขก
เก้าอี้สำหรับวิทยากรและผู้ร่วม
รายการนั่ง ๓ คน

พินิตา

สำหรับความเป็นมาของพระราชพิธีพระราชทานครอบประธานประกอบพิธีไหว้ครู โขน ละคร และพิธีต่อทำรำเพลงหน้าพาทย์องค์พระพิราพนี้ ดิฉันขอเรียนถามอาจารย์มนตรี ตราโมท ผู้เชี่ยวชาญ

ภาพ	เสียง
มนตรี	ดนตรีไทยของกรมศิลปากรก่อนนะคะ อาจารย์คะ เหตุใดจึงต้องมีพระราชพิธีดังกล่าวนี้ และพระราชพิธีนี้มีความสำคัญต่อนามาศิลปินอย่างไรบ้างคะ อันที่จริงเดิมไม่ใช่พระราชพิธีนะครับ แต่คราวนี้เรียกพระราชพิธีครับ เดิมทีเดิยารื่องราวเป็นเพราะว่าศิลปินไม่ว่าจะเป็นนาฏศิลป์หรือดุริยางคศิลป์ก็จำเป็นต้องมีครูครอบ ถือเป็นการบำรุงขวัญเหมือนกับได้รับพระราชทานประกาศนียบัตรหรือปริญญาบัตร แต่ว่าผู้ที่จะครอบได้จะต้องได้รับครอบประสิทธิ์ประสาทมาจากครูผู้ใหญ่อีกต่อหนึ่ง จึงมีสิทธิที่จะทำได้ และก็มีบารมีที่จะทำให้ศิษย์อื่น ๆ ครอบต่อไปได้ แต่ที่นี้เนื่องจากครูอาคม สายาคม ซึ่งเคยทำพิธีครอบอยู่ได้ถึงแก่กรรมไป ต่อจากนั้นมาก็ได้ใช้ครูภายนอกมาทำพิธีเวลาให้ครู การให้ครูนั้นปกติไม่สำคัญมากนัก แต่ผู้ที่จะครอบให้เป็นผู้ทำพิธีต่อไปจะต้องมีความรู้ มีสิทธิ ซึ่งได้จากครูบาอาจารย์ผู้ใหญ่ได้ครอบมาก่อนจึงจะทำได้ ผู้ที่จะทำพิธีนี้ก็เรียกได้ว่า หากศิลปินในรุ่นหลังไม่รู้จักประวัติในทางการศึกษาของเขาว่าจะเป็นอย่างไรร ศรัทธาที่มีต่อครูผู้นั้นมันก็จะอ่อนไป ที่นี้มีวิธีแก้อยู่อย่างหนึ่ง คือ พระมหากษัตริย์ถือว่าท่านเป็นเทพเจ้า คือสมมุติเทพ คือถือว่าเป็นใหญ่กว่าเทพเจ้าทั้งหลายสามารถทำพิธีอะไร ๆ ได้ ก็มีวิธีแก้อยู่อย่างหนึ่งคือต้องให้พระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัวเป็นผู้ทำพิธีครอบประสิทธิ์ประสาทให้ผู้นั้นได้เป็นผู้ทำพิธีเป็นประธานที่จะให้ครูต่อไปได้ จึงได้เริ่มกันขึ้นในตอนนี โดยกราบบังคมทูลขอพระมหากษัตริย์คุณจากพระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัวให้ทรงเป็นผู้ทรงครอบพระราชทานให้ผู้ที่สมควรเป็นประธานให้ครูได้ต่อไป พระราชพิธีนี้จึงได้เกิดขึ้นมาในครั้งนี้ แต่ว่าก็เคยครอบมาแล้ว
ภาพพระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัวทรงครอบฯ	บางอย่าง เช่น เมื่อคราวก่อนนี้เมื่อที่จะต้องต่อเพลงองค์พระพิราพถือว่าเป็นเพลงสูงสุดครั้งหนึ่ง ที่พระที่นั่งอัมพรสถานนั้น ก็ไม่มีครูผู้ใดที่จะมีประสิทธิ์ประสาทให้ต่อทำนี้ได้ ผู้ที่เรียนมามีแต่ว่าไม่สามารถที่จะทำพิธีครอบต่อไปให้ได้ ก็ได้ทูลเชิญพระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัวให้ทรงเป็นประธานและเป็นผู้ประสิทธิ์ประสาทครอบมาครั้งหนึ่ง แต่ไม่ใช่เรื่องของประธานให้ครู นั้นเป็นการต่อทำรำเพลงองค์พระพิราพซึ่งถือว่าเป็นสูงสุดครั้งหนึ่งแล้ว แต่ว่าคราวนี้เป็นการที่จะหาผู้ที่จะเป็น

ภาพ	เสียง
พินดาอยู่กับ มนตรี ตามบท	ประธานไหว้ครูต่อ ๆ ไป จึงได้กราบบังคมทูลเชิญพระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัวมาเป็นประธานอีกครั้งหนึ่ง เท่าที่ทราบ ประธานพิธีไหว้ครู โขน ละคร มักจะใช้เฉพาะผู้ชายและผู้ที่หัดโขนเป็นตัวพระใช้ใหม่คะ แล้วที่เข้าในพระราชพิธีครั้งนี้ไม่มีการพิจารณาทางด้านตัวลิงหรือตัวยักษ์ ตัวนาง ใช้ใหม่คะ นี่เป็นประเพณีที่เราถือกันมาว่า ผู้ที่จะทำพิธีครอบหรือเป็นประธานไหว้ครูด้านโขน ละคร ผู้ที่จะทำพิธีนี้จะต้องเป็นผู้ที่ได้ฝึกหัดหรือได้แสดงเป็นตัวพระครบ ส่วนตัวยักษ์ ตัวลิง ตัวนางนี้ไม่นิยมกัน ส่วนทางด้านดุริยางคศิลป์ละคร บังคับใหม่ว่าผู้ที่จะเป็นประธานไหว้ครูต้องเป็นเครื่องดนตรีชนิดใด
มนตรี	ศิลป์แขนงอื่นไม่ได้บังคับ อย่างดนตรีจะมีระนาดคน ปี่คน ขอให้ได้ศึกษาเล่าเรียนได้รับประสิทธิ์ประสาทครอบมาจากครูผู้ใหญ่ที่มีอาวุโส และมีสิทธิมีความรู้เพียงพอแล้วก็นับว่าใช้ได้
พินดา	อาจารย์พอจะพูดถึงองค์ประกอบของพระราชพิธีที่สำคัญ ๆ สักนิด เพื่อที่ท่านผู้ชมจะได้มีความเข้าใจว่าองค์ประกอบของพระราชพิธีจะประกอบด้วยส่วนไหนบ้างคะ
มนตรี	ก็ไม่มีอะไรมาก แทนที่จะไหว้ครูเฉย ๆ ก็มีครูผู้ใหญ่มาเป็นผู้ครอบให้ตามพิธี แต่ว่าครั้งนี้ได้กราบบังคมทูลพระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัวถือได้ว่ากราบบังคมทูลเชิญมาเป็นครูใหญ่ผู้ที่จะประสิทธิ์ประสาทมอบความเป็นประธานในพิธีไหว้ครูให้แก่บุคคลที่สมควร ซึ่งเราเลือกถวายไว้ที่จะทรงครอบ ก็เท่านั้นละครับ ก็เวลามีพิธี พระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัวท่านก็จะทรงนำเอาศิระต่าง ๆ ที่จะครอบเหมือนอย่างครูบาอาจารย์ที่ได้นำมานั้นนะ แต่ว่าพระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัวท่านเป็นผู้ทรงกระทำเอง แต่ทีนี้ถ้าหากว่าต่อไปผู้ที่จะมาศึกษาเล่าเรียนผู้ที่จะเป็นผู้ครอบต่อไปอีก ก็ให้ท่านเหล่านั้นครอบต่อไปได้ และทีนี้ก็ไม่ต้องมารบกวนได้เบื่องล่องธูลิพระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัวแล้ว ขึ้นอยู่กับว่าท่านเหล่านั้นมีบารมี มีผู้นับถือเพียงไร ซึ่งต้องไปสร้างเอาเองครับ คือทำพิธีให้ถูกต้องไว้เท่านั้นก็สามารถทำต่อไปได้ แต่ทีนี้จะมีผู้ใดเคารพนับถือจะให้ครอบก็ต้องไปสร้างบารมีกันแต่ละคน ๆ ต่อไปแล้วอีกพิธีหนึ่งก็คือพิธีอย่างเดียวกับที่ผมเล่าไปแล้ว ที่พระที่นั่งอัมพร-

ภาพ	เสียง
ภาพในหลวงทรงครอบ พระพิราพให้นายรงภักดี	สถาน คือ การต่อทำร่าองค์พระพิราพ ซึ่งเราถือว่าเป็นทำร่าที่สูงสุด และดนตรีก็ถือว่าเป็นเพลงดนตรีที่สูงสุด เพลงนี้ก็ทั้งผู้ร่าและผู้บรรเลง จะต้องได้ครอบประสิทธิ์ประสาทจากผู้มีสิทธิมีอาวุโสมาครอบให้ และยิ่งกว่านั้นยังมีบัญญัติไว้ ผู้ที่จะเรียนนี้จะต้องมีอายุอย่างน้อย ๓๐ ปี หรือมิฉะนั้นจะต้องได้อุปสมบทเป็นพระภิกษุก่อน หมายถึงเป็นผู้ที่มี สติสัมปชัญญะ มีการรู้จักรักษาของ รักษาอะไรต่าง ๆ หรือมิฉะนั้น ก็ต้องพระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัวจะต้องมีพระบรมราชโองการรับสั่ง ให้เรียน หรือมีพระบรมราชานุญาตให้เรียนได้ต่าง ๆ เหล่านี้จึงจะให้ เรียน แต่ทั้งนี้ไม่มีผู้ครอบ มีแต่ท่านผู้ที่ได้ต่อไว้แล้ว คือ นายรงภักดี (เจียร จารุจรณ) นั้นเขาได้เรียนไว้แล้วคือ การร่าเพลงองค์พระพิราพ แต่ท่านไม่สามารถจะครอบต่อไปได้ ก็ต้องถวายไว้ในพระมหากษัตริย์ พระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัวให้เป็นองค์ประธานโปรดครอบให้ผู้ ที่จะเรียนเพลงร่าเหล่านี้รับฝึกหัดจากนายรงภักดี นายรงภักดีจะเป็น ผู้บอกเท่านั้น
มนตรี	แต่ว่าในการทำพิธีที่จะมีอำนาจให้ครอบได้ ร่าได้ อยู่ในอำนาจของ พระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัว ผู้ที่จะเรียนนี้ต้องเป็นยักษ์ก็ทรงครอบให้ เหมือนกัน แต่ว่าที่นี้ก็ครอบแต่ศีรษะขององค์พระพิราพเท่านั้น
พนิดา	ขอบพระคุณมากค่ะอาจารย์ คราวนี้ดิฉันจะขอเรียนถามท่านอธิบดี กรมศิลปากร ในฐานะที่เป็นผู้บังคับบัญชาทางศิลปวิทยาที่ได้รับพระ- มหากษัตริย์คุณครั้งนี้บ้าง ท่านอธิบดีรู้สึกอย่างไรบ้างคะ
ทวีศักดิ์	ทางด้านศิลปวิทยาที่ได้รับพระมหากษัตริย์คุณในครั้งนี้ ล้วนมีความซาบซึ้ง ในพระมหากษัตริย์คุณเป็นล้นพ้น ในนามศิลปิน ผมถือเป็นพระมหา- กษัตริย์คุณอย่างยิ่งที่พระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัวได้ทรงพระกรุณา โปรดเกล้าโปรดกระหม่อมประกอบพระราชพิธีในครั้งนี้ะครับ เพราะว่านานแล้วที่มีพระราชพิธีอย่างนี้ เมื่อครั้งครุอาคม สายาคม เกือบ ๓๐ กว่าปีมาแล้ว ผมถือว่าครั้งนี้เป็นพระราชพิธีที่สำคัญอีก ครั้งหนึ่งครับ
พนิดา ทวีศักดิ์	นางศิลปินฝ่ายพระที่ได้รับพระมหากษัตริย์คุณครั้งนี้มีใครบ้างคะ มี ๕ คนครับ มี นายธีรยุทธ ยวงศรี นายธงไชย โพธิ์อารมย์ นาย ทองสุก ทองหลิม นายอุดม อังสุธร นายสมบัติ แก้วสุจริต ศิลปินทั้ง

ภาพ	เสียง
พินิตา ทวีศักดิ์	๕ คนนี้ ผึกหัดเป็นตัวพระและเป็นพระรวมกันมาแล้วทั้งนั้น จึงเป็นผู้เหมาะสมที่จะได้รับพระมหากรุณาธิคุณโปรดเกล้าโปรดกระหม่อมให้เป็นประธานประกอบพิธีไหว้ครู โขน ละคร ต่อไปได้ ในพระราชพิธีนี้ มีพิธีต่อทำรำเพลงหน้าพาทย์องค์พระพิราพด้วย นาฏศิลปินฝ่ายยักษ์ที่ได้รับพระมหากรุณาธิคุณมีใครบ้างคะ มีด้วยกัน ๗ คนครับ ซึ่งเป็นครูทางยักษ์ มีนายรามพ โพธิเวช นายไชยยศ คุ่มมณี นายจตุพร รัตนวราหะ นายจุมพล โชติทัดต์ นายสุตจิตต์ พันธุ์สังข์ นายศิริพันธ์ อัญญาวัชระ และนายสมศักดิ์ ทัดติ ทั้ง ๗ คนนี้เป็นครูโขนฝ่ายยักษ์ที่มีฝีมือเยี่ยมของกรมศิลปากร ได้รับการต่อทำรำหน้าพาทย์องค์พระพิราพในครั้งนี้ด้วย การที่ทรงมีพระมหากรุณาธิคุณโปรดเกล้าโปรดกระหม่อมให้มีพระราชพิธีดังกล่าวขึ้นครั้งนี้ นับเป็นพระมหากรุณาธิคุณล้นเกล้าล้นกระหม่อมแก่กรมศิลปากรและศิลปินทั้งหลาย โดยเฉพาะแต่ศิลปินของกรมศิลปากรเท่านั้น ผมว่าศิลปินทั้งประเทศที่เดียวละครับ
พินิตา ภาพยนตร์พระราชพิธีพระราชทานครอบฯ เริ่มตั้งแต่อธิบดีกรมศิลปากร กราบบังคมทูลเบิกศิลปินเข้ารับพระราชทานครอบเป็นประธานประกอบพิธีไหว้ครูฯ และรับมอบทำรำองค์พระพิราพ พิธีกร	ขอบพระคุณท่านอธิบดีมากค่ะ ต่อไปนี้ดิฉันขอเชิญท่านชมพระราชพิธีพระราชทานครอบประธานประกอบพิธีไหว้ครู โขน ละคร และพิธีต่อทำรำเพลงหน้าพาทย์องค์พระพิราพ ณ ศาลาดุสิดาลัย สวนจิตรลดา เมื่อวันที่พฤหัสบดีที่ ๒๕ ตุลาคม ๒๕๒๗ นับถึงวันนี้กาลเวลาก็ผ่านมาปีเศษแล้ว แต่ดิฉันเข้าใจว่ายังมีท่านผู้ชมอีกเป็นจำนวนมากที่ไม่เคยได้ชมพระราชพิธีดังกล่าวนี้มาก่อน จากพระราชพิธีพระราชทานครอบประธานประกอบพิธีไหว้ครู โขน ละคร และพิธีต่อทำรำเพลงหน้าพาทย์องค์พระพิราพที่นำมาเสนอในรายการอยู่อย่างไทยวันนี้ คงจะทำให้ท่านผู้ชมได้ซาบซึ้งถึงพระราชนิธิยกิจที่สำคัญอีกประการหนึ่งของพระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัวที่ทรงให้การส่งเสริมศิลปินของชาติ นับเป็นพระมหากรุณาธิคุณล้นเกล้าล้นกระหม่อมแก่ศิลปิน และพระราชกรณียกิจนี้จะก่อให้เกิดผลดีเป็นทวีคูณแก่วงการนาฏศิลป์ไทยตลอดไป เพลงความเป็นไทย จบรายการ

คณะอนุกรรมการเผยแพร่เอกลักษณ์ของไทย
ในคณะกรรมการเอกลักษณ์ของชาติ
สำนักเลขาธิการนายกรัฐมนตรี
เสนอรายการ “อยู่อย่างไทย”

เรื่อง “พระทรงธรรม ท่านฟ้าน้อย”

บันทึกเทปโทรทัศน์ วันที่ ๑๐ มกราคม ๒๕๒๙ เวลา ๑๗.๐๐ น.
ออกอากาศทางสถานีโทรทัศน์ไทยทีวีสี ช่อง ๙ อ.ส.ม.ท.
วันอังคารที่ ๑๔ มกราคม ๒๕๒๙ เวลา ๑๗.๐๐–๑๗.๓๐ น.

ผู้จัดรายการและเขียนบท

พิธีกร

ผู้ควบคุมรายการ

ผู้ประสานงาน

สมบัติ ปลายน้อย

ศรีอาภา บางนารถ

สุรางค์ ดุริยพันธุ์

นิมิต สุทธิขัติพงษ์

พิธีกร เมื่อวันที่ ๗ มกราคม ที่ผ่านมานี้ เป็นวันคล้ายวันสวรรคตของพระบาทสมเด็จพระปรมินทรมหาภูมิพลอดุลยเดช มหิตลาธิเบศรรามาธิบดี จิราฎนาคริยราช พระปิ่นเกล้าเจ้าอยู่หัว คณะอนุกรรมการเผยแพร่เอกลักษณ์ของไทย ได้พิจารณาเห็นว่าพระองค์ทรงเป็นพระมหากษัตริย์พระองค์ที่ ๒ ในรัชกาลที่ ๙ ซึ่งมีพระราชกรณียกิจที่ควรยกย่องสดุดีเป็นอันมาก จึงขอสรุปพระราชประวัติมาเสนอแก่ท่าน เท่าที่จะมีเวลาดังต่อไปนี้ค่ะ

ภาพ	เสียง
พระราชวังเดิม	ณ พระราชวังเดิมแห่งนี้ ในสมัยรัชกาลที่ ๑ เป็นที่ประทับของพระบาทสมเด็จพระพุทธเลิศหล้านภาลัย แต่ครั้งยังดำรงอิสริยยศเป็นสมเด็จพระเจ้าลูกยาเธอ เจ้าฟ้ากรมหลวงอิศรสุนทร และสมเด็จพระเจ้าหลานเธอ เจ้าฟ้าบุญรอด พระอรรคชายา ซึ่งต่อมาในรัชกาลที่ ๔ ได้สถาปนาเป็นกรมสมเด็จพระศรีสุริเยนทราบรมราชินี
กรมสมเด็จพระศรีสุริเยนทราบรมราชินี	สมเด็จพระเจ้าลูกยาเธอ เจ้าฟ้ากรมหลวงอิศรสุนทร หรือพระบาทสมเด็จพระพุทธเลิศหล้านภาลัย มีพระราชโอรสที่ประสูติ
พระบรมรูปพระบาทสมเด็จพระพุทธเลิศหล้านภาลัย	ณ พระราชวังเดิม ๓ พระองค์ แต่มีพระชนม์ต่อมาเพียง ๒ พระองค์ คือ เจ้าฟ้ามงกุฎหรือเจ้าฟ้าใหญ่ กับเจ้าฟ้าน้อยหรือเจ้าฟ้าจุฑามณี
เจ้าฟ้ามงกุฎหรือเจ้าฟ้าใหญ่ พระบรมรูปไม่มีฉลองพระองค์	เจ้าฟ้าน้อยประสูติวันอาทิตย์ ตรงกับวันที่ ๔ กันยายน พุทธศักราช ๒๓๕๑ เมื่อมีพระชนม์ได้ ๑๓ เดือน หย่อนอยู่ ๗ วัน สมเด็จพระบรมชนกนาถได้เสด็จเถลิงถวัลยราชสมบัติ เมื่อพุทธศักราช ๒๓๕๒
พระบรมมหาราชวัง	ข้าราชการบริพารก็ได้เชิญเจ้าฟ้าน้อยตามเสด็จสมเด็จพระบรมชนกนาถเข้ามาประทับในพระบรมมหาราชวังด้วย ครั้นพระชนม์ได้ ๑๒ ปี กับ ๖ เดือน รัชกาลที่ ๒ ได้ทรงพระกรุณาโปรดเกล้าโปรดกระหม่อมให้
พระตำหนักแก่งสมเด็จ- พระปิ่นเกล้าฯ (พระราชวังเดิม)	จัดพระราชพิธีโสกันต์ เมื่อวันที่ ๒๒ มีนาคม พุทธศักราช ๒๓๖๓ หลังจากโสกันต์แล้วได้เสด็จกลับไปประทับ ณ พระราชวังเดิมอีกครั้งหนึ่ง
รูปการจับช้าง วัดระฆังโฆสิตาราม	การศึกษาเบื้องต้นของเจ้าฟ้าน้อยก็เป็นไปตามประเพณีเจ้านายในสมัยนั้น คือเรียนหนังสือไทยและหนังสือขอม นอกจากนั้นยังทรงแคล่วคล่องจัดเจนในการทรงพาหนะมีคชสาร เป็นต้น ปรากฏว่าได้เสด็จไปเรียนวิชาคชศาสตร์กับสมเด็จพระพนรัตน์ (วัดระฆังโฆสิตาราม) และเมื่อทรงผนวชก็อยู่วัดระฆัง ด้วยทรงนับถือสมเด็จพระพนรัตน์องค์นี้มาแต่เดิม

ภาพ	เสียง
รัชกาลที่ ๓ พระฉายาลักษณ์พระปิ่นเกล้าฯ พระราชหัตถเลขาภาษาอังกฤษ ในหนังสือถึงเซอร์ จอห์น บาวริง เต็มแผ่นแล้ว โคลสเฉพาะตรา รัชกาลที่ ๓	ในรัชกาลพระบาทสมเด็จพระนั่งเกล้าเจ้าอยู่หัว เจ้าฟ้าน้อยได้เข้ารับราชการมีความชอบ โปรดให้เป็นเจ้าฟ้าต่างกรม มีอิสริยยศเป็นกรมขุนนิศเรศรังสรรค์ เมื่อพระชันษาได้ ๒๔ ปี และในปีพุทธศักราช ๒๓๗๕ นั้นเอง ได้โปรดเกล้าฯ ให้สมเด็จพระเจ้าน้องยาเธอ เจ้าฟ้ากรมขุนนิศเรศรังสรรค์ ไปสร้างป้อมที่เมืองสมุทรสงคราม ชื่อป้อมพิฆาตข้าศึก และยังต้องไปรักษาป้อมที่เมืองสมุทรปราการอันเป็นด้านสำคัญ นอกจากจะมีหน้าที่โดยตรงเกี่ยวกับการทหารแล้ว เจ้าฟ้าน้อยหรือเจ้าฟ้ากรมขุนนิศเรศรังสรรค์ ยังเป็นที่ปรึกษาการต่างประเทศอีกด้วย เพราะผู้ที่เรียนรู้ภาษาอังกฤษในเวลานั้นมีอยู่เพียง ๓-๔ คนเท่านั้น ดังมีเรื่องปรากฏในจดหมายเหตุกระแสนับสังครั้งรัชกาลที่ ๓ เรื่องเซอร์ เจมส์ บรัค เป็นทูตของรัฐบาลอังกฤษ เข้ามาเมื่อพุทธศักราช ๒๓๘๓ ตอนหนึ่งว่า “ทรงพระราชดำริ...ว่าผู้ใดมีสติปัญญาสมควรจะเอาเข้ามาเป็นที่ปรึกษาดูแล การครั้งนี้เป็นการฝรั่ง สมเด็จพระเจ้าน้องยาเธอ เจ้าฟ้ากรมขุนนิศเรศรังสรรค์ ทราบอย่างธรรมเนียมฝรั่งมาก ควรจะเอาเป็นที่ปรึกษาใหญ่ได้ แต่ก็ติดประจำป็นอยู่ที่เมืองสมุทรปราการ.....ให้แต่งคนดีมีสติปัญญาเข้าใจความเชิงกระแสนพระราชดำริลงไปปรึกษา”
รัชกาลที่ ๓ รูปปั้นใหญ่โบราณ	พระบาทสมเด็จพระนั่งเกล้าเจ้าอยู่หัวนั้น ทรงไว้วางพระราชหฤทัย สมเด็จพระเจ้าน้องยาเธอ เจ้าฟ้ากรมขุนนิศเรศรังสรรค์ เป็นอันมาก ดังจะเห็นได้ว่าโปรดให้บังคับบัญชาว่ากล่าวทหารปืนใหญ่กรมทหารแม่นปืนหน้าปืนหลัง และฉนวนอาสารบแซก อาสาจาม ซึ่งเป็นกองทหารที่สำคัญและมีคนมาก ชาวต่างชาติที่เคยเข้าเฝ้าเจ้าฟ้ากรมขุนนิศเรศรังสรรค์หรือเจ้าฟ้าน้อย ได้เขียนเล่าไว้ว่า พระองค์จะต้องไปออกกำลังกับพวกทหารเมื่อฝึกเสร็จแล้วกองทหารก็เดินแถวกลับที่พักโดยมีเจ้าฟ้าน้อยทรงเดินนำอยู่หัวแถว ส่วนการหัดยิงปืนใหญ่นั้น เกณฑ์ขุนหมื่น ฝ่ายทหารและพลเรือน ทั้งวังหลวงและวังหน้ามาหัดที่หน้าพระที่นั่งพุทไธสวรรย์ ในพระราชวังบวร และเนื่องจากทรงเป็นแม่กองจัดแจงหัดยิงปืนใหญ่นี้เอง เป็นเหตุให้ทรงแปลตำราปืนใหญ่จากหนังสือภาษาอังกฤษออกเป็นภาษาไทย เมื่อพุทธศักราช ๒๓๘๓ แต่ได้ทรงแทรกความเชื่อ
พระที่นั่งพุทไธสวรรย์	

ภาพ	เสียง
รูปวังเจ้าฟ้าน้อย ในหนังสือชีวิตความเป็นอยู่	อย่างไทยสมัยโบราณเข้าไว้ด้วย เช่น มีบันไดห่อลูกป็น มีคาถาภาวนา เวลาจะยิง เป็นต้น เจ้าฟ้ากรมขุนอิศเรศรังสรรค์ทรงศึกษาวิชาการและวัฒนธรรมของชาวตะวันตก มีความคุ้นเคยกับชาวต่างประเทศมาก ฉะนั้น พระอัยยาศัยบางประการก็พลอยติดธรรมเนียมฝรั่งไปด้วย เช่น การชักธง กล่าวกันว่าได้ทรงริเริ่มขึ้นเป็นพระองค์แรก แต่รัชกาลที่ ๓ ไม่โปรดฝรั่ง คราวหนึ่งเสด็จมาทอดพระเนตรเห็นธงยอเดเสา ณ พระราชวังเดิม จึงแกล้งรับสั่งว่า “นั่นฟ้าน้อย เอาผ้าชีว้นไปตากไว้ทำไม” และเมื่อเสด็จไปประทับที่พระบรมราชวังในสมัยรัชกาลที่ ๔ ก็โปรดให้ตั้งเสาธงสำหรับพระบรมราชวังขึ้น ได้ชักธงพระจุลฑามณีเป็นประจำ
รัชกาลที่ ๔ พระฉายาลักษณ์ทรงเครื่องแบบทหารเรือ	เจ้าฟ้ากรมขุนอิศเรศรังสรรค์เคยดำรงตำแหน่งแม่ทัพเรือไปตีเมืองบันทายมาศ เมื่อพุทธศักราช ๒๓๔๔ ในสมัยรัชกาลที่ ๓ และภายหลังเมื่อพระองค์ได้รับเฉลิมพระยศบวรราชาภิเศกแล้ว ได้เสด็จแปรพระราชฐานประทับ ณ พระบรมราชวัง ก็ได้ทรงจัดตั้งทหารเรือขึ้นอีก ได้โปรดเกล้าโปรดกระหม่อมให้พระเจ้าลูกยาเธอเป็นทหารเรือหลายพระองค์
รูปเรือยงคอโยชฌิยา	โดยเหตุที่ทรงสนพระราชหฤทัยในเรื่องเครื่องจักรกลต่าง ๆ จึงได้ทรงต่อเรือรบกลไฟขึ้นหลายลำ เช่น เรืออาสาวดี และเรือยงคอโยชฌิยา เป็นต้น ซึ่งนับได้ว่าเป็นเรือรบกลไฟที่มีขึ้นเป็นครั้งแรกในเมืองไทย เฉพาะเรือยงคอโยชฌิยานั้น ได้เคยไปทอดธงถึงสิงคโปร์ เมื่อพุทธศักราช ๒๔๐๙ ทางสิงคโปร์ได้ต้อนรับเป็นอย่างดี และสรรเสริญว่า “เป็นเรือที่แสดงฝีมือและความรู้เรื่องแห่งสมเด็จพระเจ้ากรุงสยาม เป็นที่บอกปัญญาของพระบาทสมเด็จพระปิ่นเกล้าเจ้าอยู่หัวนั้นด้วย”
รัชกาลที่ ๓	เมื่อรัชกาลที่ ๓ สวรรคต ขุนนางข้าราชการได้พร้อมใจกันอัญเชิญเจ้าฟ้ามงกุฎ ขึ้นเถลิงถวัลยราชสมบัติ มีพระปรมาภิไธยว่า พระบาทสมเด็จพระปรเมนทรมหามงกุฎ พระจอมเกล้าเจ้าอยู่หัว
รัชกาลที่ ๔ พระบาทสมเด็จพระปวงเรนทราเมศวร์ มหิศเรศรังสรรค์ฯ พระ-	ในครั้งนั้น รัชกาลที่ ๔ ได้โปรดให้สมเด็จพระอนุชาธิราช เจ้าฟ้ากรมขุนอิศเรศรังสรรค์ เป็นพระมหาอุปราช แต่ให้มีพระเกียรติยศเป็นอย่างพระเจ้าแผ่นดิน มีพระนามตามที่จารึกในพระสุพรรณบัฏว่า

ภาพ	เสียง
ปิ่นเกล้าเจ้าอยู่หัว พระบรรณา- สาทิศลักษณ์ในพระที่นั่งจักรีฯ (ในหนังสือก็มี)	พระบาทสมเด็จพระปวงเรนทราเมศวร์ มหิศเรศวรสรศักดิ์ พระปิ่นเกล้า- เจ้าอยู่หัว
พระพักตร์บรรราชานุสาวรีย์ อนุสาวรีย์โรงละครแห่งชาติ	เจ้าฟ้าน้อยหรือพระบาทสมเด็จพระปิ่นเกล้าเจ้าอยู่หัว นอกจาก จะทรงสร้างเรือรบแล้ว ก็ยังทรงเป็นผู้นำในการใช้เทคโนโลยีสมัยใหม่ เข้ามาใช้ในเมืองไทย เช่น สือบน้ำดับเพลิง การทำแก๊สสำหรับจุดไฟใช้ ในพระราชวังบวร และบางทีจะเป็นช่างแก้नाพิกาคณแรกของไทยก็ได้ เพราะปรากฏว่าได้เปิดร้านเล็ก ๆ ที่พระราชวังเดิม มีป้ายตัวอักษรทอง บอกไว้ว่า “ที่นี้รับทำและซ่อมนาพิกาททุกชนิด”
พระรูป	พระบาทสมเด็จพระปิ่นเกล้าเจ้าอยู่หัวทรงเป็นนักอ่านและนัก สะสมหนังสือที่หาผู้เสมอเหมือนได้ยากในสมัยนั้น เซอร์ยอน บาวริง ได้กล่าวชมไว้ว่า พระบาทสมเด็จพระปิ่นเกล้าเจ้าอยู่หัวนั้น “มีห้องสมุด หนังสืออังกฤษที่เลือกคัดอย่างดีและมาก” ทรงเป็นนักอ่านที่ทันสมัย ทรงเป็นคนไทยคนแรกที่นิยมอ่านนิยายตะวันตก มีผู้ไปเฝ้าพระองค์ และเห็นว่ากำลังทรงหนังสือพิควิก (Pickwick) ของ ชาร์ลส์ ดิคเกนส์
พระรูป	พระบาทสมเด็จพระปิ่นเกล้าเจ้าอยู่หัวนอกจากจะโปรดในเรื่อง เครื่องจักรกลและหนังสือแล้ว ยังโปรดในเรื่องกีฬาและการล่าสัตว์ หมอบรัดเลได้บันทึกไว้ว่า “โปรดกีฬาต่าง ๆ เช่น ล่าสัตว์ เป็นต้น ดัง จะเห็นได้จากหนังสือ หนังสือที่มีที่พอกแล้ว และประดับอยู่ในวังเป็นอันมาก
รูปในหนังสือตำนานการจับช้าง	กีฬาที่โปรดอีกอย่างหนึ่ง คือ การขี่ม้าเข้าล่อช้างตกมัน มีเรื่อง เล่าว่า ครั้งหนึ่งได้ทรงม้าผ่านตัวโปรดขึ้นระวางเป็นเจ้าพระยาสาายฟ้า- ฟาดเข้าล่อช้างพลายแก้ว ซึ่งขึ้นระวางเป็นพลายไฟภักทรกับซึ่งกำลัง ตกน้ำมันอยู่ พอช้างไล่ก็ทรงกระทบพระบาทให้ม้าวิ่ง แต่ม้ากลับเดินเสีย ไม่วิ่ง เคาระหัดที่หมออาจซึ่งขี่ช้างพลายแก้วได้เอามือปิดตาช้างให้เบน ไปเสียทางอื่น พระบาทสมเด็จพระปิ่นเกล้าเจ้าอยู่หัวจึงไม่เป็นอันตราย อีกอย่างหนึ่งคือ โปรดการทรงม้าเล่นในสนามไม่ขาด บางที ก็ทรงคลี เวลากลางวันมีการเล่นขี่ม้าช่อนหา วิธีเล่นนั้นให้มีคนขี่ม้า ตะพายยามั่วตัว ซึ่งแต่งตัวเหมือนกับคนอยู่โยงอีกคนหนึ่ง คนขี่ม้าหนี ต้องได้ตัวก่อนจึงจะเข้าโยงได้ ความสนุกอยู่ที่ว่าไม่รู้ว่ามีไหนเป็นม้าตัว และม้าไหนเป็นม้าอยู่โยง เพราะแต่งตัวเหมือนกัน บางทีคนขี่ม้าตัว แก่งไล่ ผู้ที่ไม่รู้หลงหนีเลยเข้าโยงไม่ได้ก็มี เล่ากันว่าสนุกนัก

ภาพ	เสียง
พระรูป	นอกจากการกีฬาต่าง ๆ แล้ว พระบาทสมเด็จพระปิ่นเกล้าเจ้าอยู่หัวยังโปรดการดนตรีมาก ได้ทรงคิดประดิษฐ์เครื่องดนตรีขึ้นใหม่อย่างหนึ่ง ซึ่งเรียกกันว่า ระนาดทุ้มเหล็ก เรื่องนี้สมเด็จพระเจ้าบรมวงศ์เธอ เจ้าฟ้ากรมพระยานริศรานุวัดติวงศ์ ได้ทรงกล่าวไว้ว่า “ทุ้มเหล็กได้ทราบแน่ชัดทีเดียวว่า พระบาทสมเด็จพระปิ่นเกล้าเจ้าอยู่หัวทรงพระราชดำริเพิ่มขึ้น ถ้ายทอดมาจากหีบเพลงฝรั่งอย่างเป็นเครื่องเขียหวีเหล็ก”
คนเป่าแคน และการแสดงรูปแคน และเสียงแคน	นอกจากนี้ยังทรงเล่นดนตรีได้หลายชนิด เช่น ทรงระนาดได้ และที่โปรดอีกอย่างหนึ่งก็คือแคน หมอบรัดเลได้บันทึกไว้ว่า ครั้งหนึ่งได้กราบบังคมทูลว่าอยากฟังแคน ก็ทรงเป่าให้ฟัง และทรงเรียกคนมาแ่่วให้ฟังด้วย ปรากฏว่าพระองค์ได้ทรงพระราชนิพนธ์บทแ่่วเรื่องนิทานนายคำสอนไว้เรื่องหนึ่ง
รัชกาลที่ ๕	พระบาทสมเด็จพระปิ่นเกล้าเจ้าอยู่หัวทรงมีความสัมพันธ์ใกล้ชิดกับเจ้าฟ้าจุฬาลงกรณ์หรือรัชกาลที่ ๕ เป็นอันมาก ดังเช่นเมื่อครั้งพระบาทสมเด็จพระจอมเกล้าเจ้าอยู่หัวเสด็จไปเยี่ยมพระบาทสมเด็จพระปิ่นเกล้าเจ้าอยู่หัวเมื่อทรงประชวร พระองค์ก็ทรงยกพระหัตถ์ลูบที่พระเศียรเจ้าฟ้าจุฬาลงกรณ์ด้วยทรงพระเมตตา แล้วตรัสว่า “เจ้าใหญ่ นี่แหละ จะเป็นทีพึ่งของญาติได้” และก็เป็นทีประจักษ์ชัดว่า ทรงเป็นที่พึ่งได้จริง ๆ
พระที่นั่งอิศเรศราชานุสรณ์ พิพิธภัณฑสถานแห่งชาติ	หลังจากพระราชพิธีบรมราชาภิเษกแล้ว ๑๐ ปี พระบาทสมเด็จพระปิ่นเกล้าเจ้าอยู่หัวก็เริ่มประชวรบ่อยครั้ง และในที่สุดได้เสด็จสวรรคต ณ พระที่นั่งอิศเรศราชานุสรณ์ เมื่อวันที่ ๗ มกราคม พุทธศักราช ๒๔๐๘ พระชนมายุได้ ๕๘ พรรษา นับถึงปัจจุบันนี้ได้ ๑๒๐ ปี
อนุสาวรีย์ที่โรงละคร	ในปัจจุบันนี้ผู้ที่สืบสายราชสกุลเนื่องในพระบาทสมเด็จพระปิ่นเกล้าเจ้าอยู่หัว ข้าราชการกรมศิลปากร ทหารเรือ และประชาชนผู้เคารพนับถือในพระองค์ มาประกอบพิธีวางพวงมาลาสักการบูชา ณ พระบรมราชานุสาวรีย์ ในบริเวณด้านตะวันออกของโรงละครแห่งชาติ ในวันที่ ๗ มกราคม ซึ่งเป็นวันสวรรคตของพระองค์เป็นประจำเสมอมาทุกปี

คณะกรรมการเผยแพร่เอกลักษณ์ของไทย
ในคณะกรรมการเอกลักษณ์ของชาติ
สำนักเลขาธิการนายกรัฐมนตรี
เสนอรายการ “อยู่อย่างไทย”

เรื่อง “นางลอยนาฏลีลา”

บันทึกเทปโทรทัศน์ วันพุธที่ ๕ กุมภาพันธ์ ๒๕๒๙ เวลา ๑๔.๐๐ น.

ออกอากาศทางสถานีโทรทัศน์ไทยทีวีสี ช่อง ๙ อ.ส.ม.ท.

วันอังคารที่ ๑๑ กุมภาพันธ์ ๒๕๒๙ เวลา ๑๗.๐๐–๑๗.๓๐ น.

ผู้จัดรายการและเขียนบท

ผู้บรรยาย

ประสานงาน

ภาพประกอบ

นางลอยนาฏลีลา

ผู้ควบคุมรายการ

ปัญญา นิตยสุวรรณ

ปัญญา นิตยสุวรรณ

นิมิต สุทธิบุตติพงษ์

จิตรลดา หัซซะวณิช

ชมภูภา หงษ์สุวรรณ

วิทยาลัยนาฏศิลป์ กรมศิลปากร

สุรางค์ ดุริยพันธุ์

ภาพ	เสียง
๑. ภาพทศกัณฐ์สั่งเบญกาย ๒. ภาพทศกัณฐ์เกี่ยวเบญกาย ๓. ภาพเบญกายแปลงร่าง ๔. ภาพนางลอย ๕. ภาพพระรามประคองสีดา ร้องไห้	สวัสดีครับ ท่านผู้ชม รายการอยู่อย่างไทยในวันนี้เสนอเรื่องนางลอยนาฏลีลา นางลอย เป็นเรื่องราวตอนหนึ่งในเรื่องรามเกียรติ์ ตอนทศกัณฐ์ใช้ให้นางเบญกายแปลงร่างเป็นนางสีดา ทำตายลอยน้ำไปติดอยู่ที่ท่าสรองของพระราม เพื่อให้พระรามเข้าพระทัยผิดคิดว่านางสีดาตายแล้วจะได้เลิกทัพกลับไป บทนาฏกรรมเรื่อง รามเกียรติ์ ตอนนางลอย เป็นบทพากย์ พระราชนิพนธ์ในพระบาทสมเด็จพระพุทธเลิศหล้านภาลัย บทพากย์นางลอยดังกล่าวนี้มีถ้อยคำสำนวนไพเราะมาก นิยมใช้พากย์โขนสืบมาจนกระทั่งทุกวันนี้ บทพากย์นางลอยเริ่มตั้งแต่พระราม พระลักษมณ์ เสด็จจากพลับพลา พร้อมไพร่พลวานรเพื่อไปสร่งน้ำในตอนเช้าตรู่ จนถึงพระรามรำไห้คร่ำครวญเมื่อได้พบร่างนางเบญกายแปลงเป็นนางสีดาทำตายลอยน้ำมาติดอยู่ที่ท่าสรอง สำหรับการแสดงนางลอยนาฏลีลาในวันนี้ ได้นำบทร้องพระราชนิพนธ์ในพระบาทสมเด็จพระพุทธเลิศหล้านภาลัยมาเพิ่มเติมในตอนเริ่มเรื่อง เพื่อให้การแสดงสมบูรณ์ยิ่งขึ้น ขอเชิญชมนางลอยนาฏลีลาครับ
ฉาก พลับพลาพระราม ไฟสลัวสมมติเป็นเวลากลางคืน แล้วค่อย ๆ สว่างขึ้น เห็นพระราม กับพระลักษมณ์ แล้วเลื่อนใกล้ เห็นพระราม	— ฉาก พลับพลาพระราม — — พระรามประทับแท่นกลาง — — พระลักษมณ์ประทับแท่นเล็กด้านซ้าย — — ปี่พาทย์ทำเพลงวา — — ร้องเพลงซ้ำปี —
เมื่อนั้น บรรทมตื่นจากที่ศรีไสยา	พระตรีภพลงโลกนาถา พอเวลาล่วงสามยามปลาย — ร้องเพลงห่ม — เผยพระแกลแลดูดาวเดือน เห็นคล้อยเคลื่อนเลื่อนลับ เหลี่ยมไศล แสงทองส่องผ่านภาลัย จวนจะใกล้ไขสรวีวรรณ
เห็นพวกลิงออก แล้วแพนตาม	— ร้องรื้อร้าย — จึงดำรัสตรัสชวนอนุชา ลงจากพลับพลาผายผัน พร้อมพวกกระบี่นั้น จจรัลมายังฝั่งนี้ — ปี่พาทย์ทำเพลงเร็ว — ลา —

ภาพ	เสียง
ฉาก ริมฝั่งน้ำ ตัดเห็นนางสีดานอนอยู่ชายหาด แล้วเห็นพระราม	— ฉาก ริมฝั่งน้ำ — — นางสีดานอนอยู่ริมหาด — — พระราม พระลักษมณ์ และพลลิงร่ำมาเข้าฉาก —
เห็นพระรามกับพระลักษมณ์ เห็นพลลิง แล้วเห็นทั้งหมด	— พากย์ — เสด็จจากสุวรรณราชพลับพลา พอพระสุรียา อรุณแจ่มแสงพล ดาวเดือนก็เลื่อนลับ จวบจนพระสุรียน สมเด็จพระหริวงศ์ เสด็จลงทรงสาคร เสนาพฤธมาตย์ เกือบใกล้จะถึงสา- พระเหลือบเล็งชลสินธุ์ เห็นรูปอสูรกล
เห็นพระราม	พอพระสุรียา แสงทองพยับไพลมหน จะเยียมยอดยุคันธร ภูษพงศ์ทิพากร กับองค์พระลักษมณ์อนุชา โดยพระบาทเสด็จคลา ครุฑที่ท้าวเคยทรงชล ในวารินทะเลวน ที่กลายแกลังเป็นสีดา
แพนตามพระรามไปที่นางสีดา	— พากย์ไอ้ — ผวาวังประหวัดจิต ทอดแค้นกนิษฐา ไม่ทันคิดก็โศกา ฤดีดินอยู่แดน
เห็นพระรามกับนางสีดา	— ปี่พาทย์ทำเพลงโอด — — พากย์ไอ้ — พระชอนแค้นขึ้นวางดัก ยิงคิดยิงกระสัน พิศพินิจโรโรตม์ กรแก้มพระกัณฐา พิศทรวงและดวงถัน ชรอยรูปสีดาเจียว พระเล็งลักษณเกศ แทบท้าวจะมรณา พิศพัคตร์แล้วรับขวัญ ยิงโศกเศร้าในวิญญาน พระองค์โอษฐ์และนัยนา ก็มั่นเหมือนสีดาเดียว ในเบื้องบนพระองค์เรียว ประจักษ์แล้วนอกรา สินีน้องจนบาทา พินาศแนบพระศพลอง
	— ปี่พาทย์ทำเพลงโอด —

ภาพ	เสียง
เห็นพระรามชบหน้ากับร่าง นางสีดา แล้วจางหาย ซ่อนภาพร่ายการอยู่อย่างไทย	— พากย์โอ — อนิจจาเจ้าเพื่อนไรรู้ ที่จะได้สิ่งใดปลง สีดาเอ๋ยถึงจะตาย จงเอื้อนโอษฐ์ออกเจรจา เจ้าชายเนตรดูพี่บ้าง เราจะร่วมพระเพลิงกัน สิ้นเสียงก็สิ้นสิ่ง เหือดแห้งพระกัณฐา พระเสโท ฐ โขมซาบ เอนแอบพระองค์ลง สิ้นโสดพระนาสา เหลือแต่พระหทัยยางค์ ทีกทีกสะท้อนจิต ดังหนึ่งจะสูญทรวง — ปี่พาทย์ทำเพลงโอด, — — พระรามชบหน้ากับร่างนางสีดา — — เพลงความเป็นไทย — จบรายการ มาบรรลี่ยอยู่เองค์ พระศพน้องในหิมวา จะวอดวายพระชนมา จะจากแล้วจงสั่งกัน ให้พี่สร้างซึ่งโคกศัลย์ ในเขตชั้นพระคงคา และสิ้นทั้งพระเขพา พระนัยเนตรก็หลับลง ก็ไหลอาบพระทรวงทรวง กับเกศแก้วกฤษณทลง พระวาทาก็อับปาง ระริกริกอยู่ริมทรวง นิ่งสนิทฤดีดวง สวรรัตนนิคาลัย

คณะกรรมการเผยแพร่เอกลักษณ์ของไทย
ในคณะกรรมการเอกลักษณ์ของชาติ
สำนักเลขาธิการนายกรัฐมนตรี
เสนอรายการ “อยู่อย่างไทย”

เรื่อง “ศิลปะร่วมสมัยของไทย”

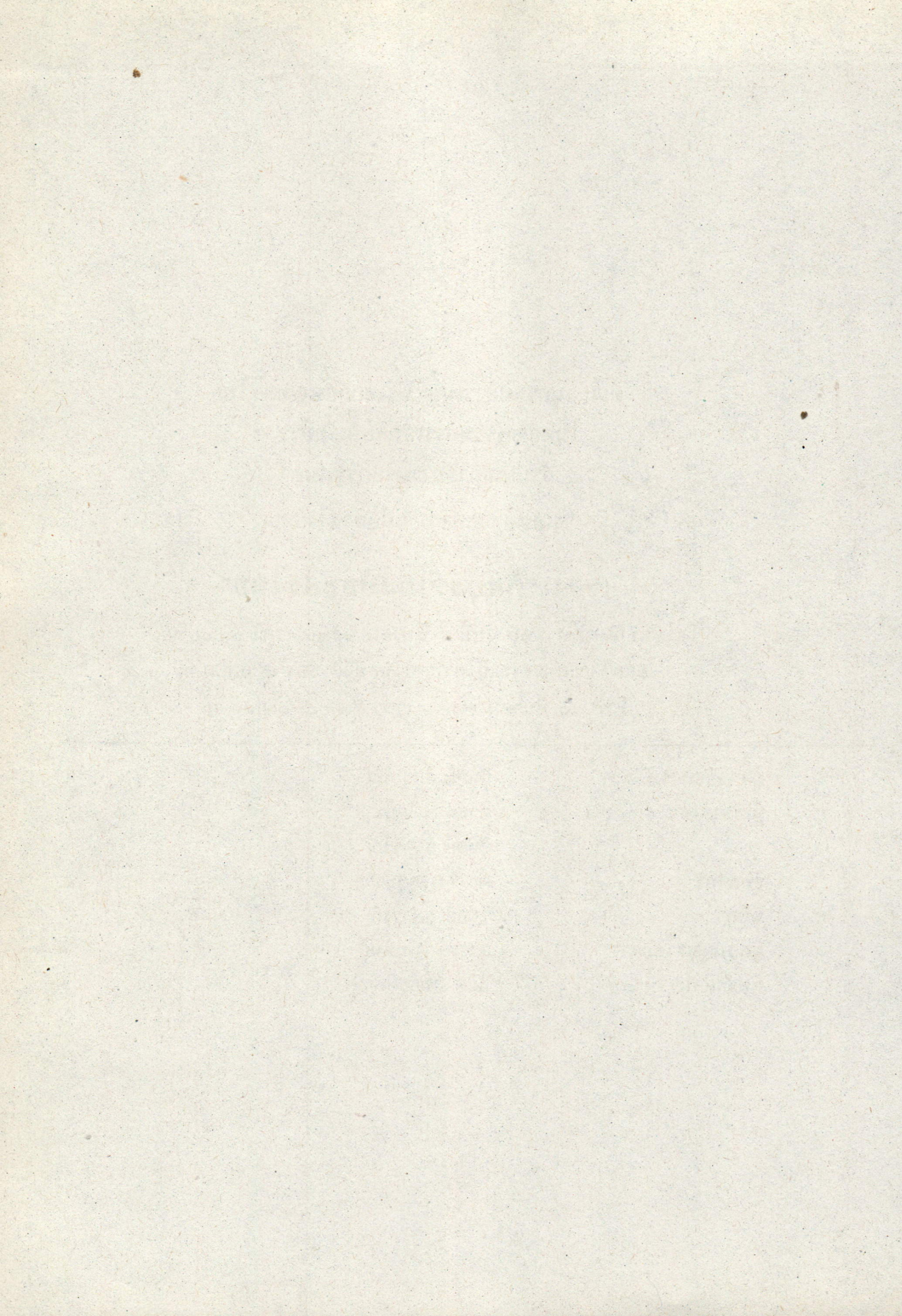
บันทึกเทปโทรทัศน์ วันที่ ๕ มีนาคม ๒๕๒๙ เวลา ๑๐.๐๐ น.
ออกอากาศทางสถานีโทรทัศน์ไทยทีวีสี ช่อง ๙ อ.ส.ม.ท.
วันที่ ๑๑ มีนาคม ๒๕๒๙ เวลา ๑๗.๐๐–๑๗.๓๐ น.

ผู้จัดรายการ
ผู้เขียนบท

วิทยากร
พิธีกร

ผู้ควบคุมรายการ
ผู้ประสานงาน

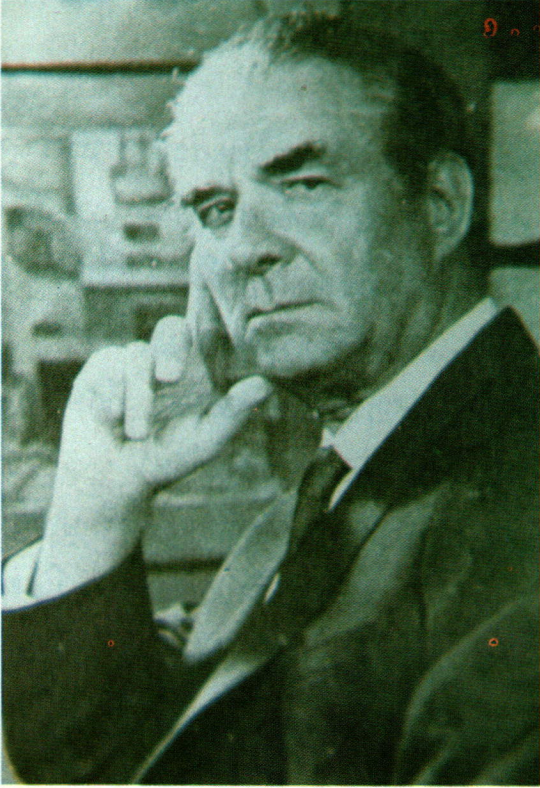
วิบูลย์ ลี้สุวรรณ
ดำรง วงศ์อุปราช
วิบูลย์ ลี้สุวรรณ
ดำรง วงศ์อุปราช
วิบูลย์ ลี้สุวรรณ
สุรางค์ ดุริยพันธุ์
นิมิต สุทธิชุติพงษ์

ภาพ	เสียง
หน้ากรมศิลปากร เข้าไปในบริเวณอนุสาวรีย์ ศิลป พีระศรี วิทยาลัย อนุสาวรีย์ จัดภาพครึ่งตัว	เพลงประจำรายการ สวัสดีครับท่านผู้ชมรายการ “อยู่อย่างไทย” ครั้งนี้ จะพาท่านผู้ชมไปพบกับสิ่งที่น่าจะเป็นเอกลักษณ์ของไทยสิ่งหนึ่ง ที่เป็นสิ่งแสดงถึงวัฒนธรรมของพวกเราในปัจจุบัน เป็นผลงานศิลปะที่สะท้อนมาจากความรู้สึกนึกคิดของศิลปินที่มีชีวิตอยู่ร่วมยุคร่วมสมัยกับเรา ท่านทั้งหลาย สิ่งที่เราจะพาท่านไปชมและไปสัมผัสเรื่องราวต่อไปนี้ คือ ศิลปะร่วมสมัยของไทย และเพื่อให้ได้บรรยากาศของศิลปะร่วมสมัย เราจึงเริ่มเรื่องราวของศิลปะร่วมสมัยที่จุดกำเนิดศิลปะร่วมสมัยที่สำคัญ คือ บริเวณมหาวิทยาลัยศิลปากรและกรมศิลปากร โดยเฉพาะจุดที่ผมยืนอยู่นี้ เป็นบริเวณอนุสาวรีย์ของผู้ที่มีความสำคัญยิ่งต่อวงการศิลปะร่วมสมัยของไทยเราท่านหนึ่ง และในโอกาสนี้ ผมได้เรียนเชิญวิทยากรท่านหนึ่ง ซึ่งท่านเป็นผู้ที่คลุกคลีอยู่ในวงการศิลปะมาเป็นเวลานานหลายสิบปี และที่สำคัญท่านเป็นผู้สร้างศิลปะหรือเป็นศิลปินที่มีผลงานเป็นที่รู้จักกันดี ท่านคือ “ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดำรง วงศ์อุปราช”
ดำรง วิทยาลัย	สวัสดีครับ อาจารย์ดำรง วงศ์อุปราช ปัจจุบันท่านเป็นผู้ช่วยศาสตราจารย์ประจำมหาวิทยาลัยศิลปากร คณะอักษรศาสตร์ มหาวิทยาลัยศิลปากร ท่านศึกษาศิลปะที่มหาวิทยาลัยศิลปากร และศึกษาศิลปะในต่างประเทศอีกหลายแห่ง ท่านมีผลงานทั้งด้านวิชาการและการสร้างสรรค์เป็นที่ยอมรับกันทั่วไป ในโอกาสนี้ ท่านได้ให้เกียรติมาร่วมรายการกับเรา ท่านจะเป็นผู้ให้ความรู้ความกระจ่างในเรื่องของศิลปะร่วมสมัยของไทย และจะพาเราไปสู่บรรยากาศของศิลปะร่วมสมัยยุคแรก ๆ เรื่อยมาจนถึงปัจจุบันครับ ผมขอเรียนถามอาจารย์ดำรงถึงความหมายของคำว่า “ศิลปะร่วมสมัย” และศิลปะร่วมสมัยในบ้านเราเริ่มขึ้นเมื่อใด ใครเป็นผู้มีบทบาทสำคัญในระยะเริ่มต้นครับ
ดำรง	เป็นที่เข้าใจกันโดยสากลว่า ศิลปะร่วมสมัยหมายถึงศิลปะปัจจุบัน แต่อาจมีความแตกต่างกันบ้างในเรื่องของการกำหนดช่วงเวลา บาง

ภาพ	เสียง
พระที่นั่งอนันตสมาคม สไลด์ ศิลปะตะวันตกสมัย ร. ๕-๖ รูปอนุสาวรีย์ ศิลป พีระศรี ระยะเวลา ใกล้ ใกล้ รูปเขียนหน้าของ อาจารย์ศิลป์ ประตูด้านหน้ามหาวิทยาลัย ศิลปากร	ประเทศที่เขาเจริญก้าวหน้ามากทางศิลปะ ก็กำหนดให้งานศิลปะ ร่วมสมัยเป็นงานศิลปะในช่วงยี่สิบปี ประเทศที่ศิลปะเป็นไปอย่างช้า ๆ ก็อาจกำหนดช่วงเวลาของศิลปะร่วมสมัยของตนอยู่ในช่วงห้าสิบปีก็ได้ นอกจากนี้ยังมีบางประเทศยอมรับผลงานศิลปะของศิลปินที่มีชีวิตอยู่ว่า เป็นศิลปะร่วมสมัยด้วย และนอกจากนี้แล้ว ส่วนใหญ่จะเน้นศิลปะใน รูปแบบปัจจุบันมากกว่ารูปในอดีต ความเป็นมาของศิลปะร่วมสมัยหรือศิลปะปัจจุบันของเรา มาจาก ศิลปะสมัยใหม่หรือศิลปะสมัยของเรา ซึ่งเกิดจากการเปลี่ยนแปลงทาง บ้านเมืองของเราหลาย ๆ ด้าน การยอมรับเอาอิทธิพลตะวันตกด้าน ต่าง ๆ มาพัฒนาประเทศของเรา ศิลปินไทยไปศึกษาศิลปะในยุโรป ตั้งแต่สมัย ร. ๕ หลังจากนั้นก็มีศิลปินชาวยุโรปเข้ามาช่วยทำงานศิลปะ บุคคลที่มีส่วนในการวางรากฐานศิลปะแบบใหม่ของเราก็คือ ศาสตราจารย์ ศิลป์ พีระศรี คอรัราโด เฟโรจี ซึ่งได้รับเลือกเข้ามาบริหารราชการ เมื่อ พ.ศ. ๒๔๖๖ ท่านผู้นี้ไม่ต้องการให้เราพึ่งฝรั่งในเรื่องศิลปะ ท่าน เห็นว่าคนไทยมีความสามารถในด้านศิลปะ จึงได้ช่วยทางราชการตั้ง โรงเรียนศิลปากรและมหาวิทยาลัยศิลปากรต่อมา
ดำรง	นอกจากนี้ได้สนับสนุนส่งเสริมเผยแพร่ศิลปะแบบใหม่นี้ โดยการ จัดงานแสดงศิลปกรรมแห่งชาติขึ้นเมื่อ พ.ศ. ๒๔๙๒ ศิลปะแบบใหม่ จึงมีศูนย์กลางอยู่ที่มหาวิทยาลัยศิลปากร โดยเฉพาะในยุคที่ท่านผู้นี้ ยังมีชีวิตอยู่ ท่านผู้นี้เรารู้จักกันในนามของ ศาสตราจารย์ ศิลป พีระศรี เพราะท่านได้แปลงสัญชาติเป็นไทยและใช้ชีวิตอยู่ในประเทศไทยเกือบ ยี่สิบปี จนถึงแก่กรรมเมื่อ พ.ศ. ๒๕๐๕
วิบูลย์	ขอบคุณครับ อาจารย์ดำรง ที่ได้กล่าวถึงความหมายของคำว่า ศิลปะ ร่วมสมัย การเกิดของศิลปะร่วมสมัยในบ้านเรา และผู้ที่อยู่เบื้องหลัง ที่ก่อให้เกิดความเปลี่ยนแปลงด้านศิลปะในบ้านเรา ผมเชื่อว่า ตลอดเวลาประมาณสี่สิบปีที่ผ่านมามีจุดเริ่มต้นของศิลปะ ร่วมสมัยในยุคแรกของท่านศาสตราจารย์ ศิลป พีระศรี เข้ามามีบทบาท ในการให้การศึกษา ส่งเสริมสนับสนุนและเผยแพร่เรื่อยมา จนถึงวาระ ที่ท่านถึงแก่กรรมนั้น คงมีผลงานศิลปะร่วมสมัยที่สร้างขึ้นโดยศิลปิน

ศาสตราจารย์ศิลป์ พีระศรี เกิดเมื่อวันที่ ๑๖ กันยายน ๒๔๓๕ ที่เมืองฟลอเรนซ์ ประเทศอิตาลี ได้มาศึกษาที่โรงเรียนศิลปะในอิตาลี และมาศึกษาต่อที่มหาวิทยาลัยศิลปะในอิตาลี ต่อมาได้รับทุนจากกระทรวงศึกษาธิการให้มาศึกษาต่อที่มหาวิทยาลัยศิลปะในอิตาลี และมาศึกษาต่อที่มหาวิทยาลัยศิลปะในอิตาลี

PROFESSOR SILPA BHIRABHET (CORRADO FEROCI) WAS BORN IN FLORENCE ON 16TH SEPTEMBER 1902. IN 1924 MR. CORRADO FEROCI WAS SELECTED AMONG ITALIAN ARTISTS AS AN OFFICIAL SCULPTOR OF SIAM. DURING 24 YEARS OF HIS SERVICE IN THAILAND HE HAD FOUNDED THE ROYAL SCHOOL OF FINE ARTS IN 1926, AND THE UNIVERSITY OF FINE ARTS (SILPASAKORN UNIVERSITY) IN 1935. AT THE UNIVERSITY OF FINE ARTS, PROFESSOR SILPA BHIRABHET WAS A PROFESSOR AND DEAN OF THE FACULTY OF PAINTING AND SCULPTURE UNTIL THE LAST DAY OF HIS LIFE. HE HAD DEVOTED HALF OF HIS LIFE SERVING IN THE CONSERVATION OF THE THAI TRADITIONAL ARTS AND THE INTRODUCTION OF MODERN ART TO THAILAND. HE SET UP THE EDUCATIONAL FOUNDATION OF ART OF THIS COUNTRY. MANY OF HIS STUDENTS HAVE BECOME GREAT ARTISTS TODAY. MR. SILPA BHIRABHET PASSED AWAY ON 12TH MAY, 1950, AT THE AGE OF 47. HE HAS BEEN AND WILL ALWAYS BE REMEMBERED FOR HIS DEDICATION AND CONTRIBUTION TO ART AND CULTURE OF THAILAND.

ภาพ	เสียง
คำร้อง	ร่วมยุคร่วมสมัยกับท่านศาสตราจารย์ศิลปเป็นจำนวนไม่น้อย ผมอยากเรียนถามอาจารย์ดำรงว่า งานศิลปร่วมสมัยที่ผมกล่าวถึงนั้น คงจะมีและน่าที่เราจะพาท่านผู้ชมไปชมได้ ว่างานเหล่านั้นอยู่ที่ไหน มีรูปแบบอย่างไร และเป็นของศิลปินท่านใดบ้าง อาจารย์จะช่วยกรุณาอธิบายขยายความและพาเราไปชมได้ไหมครับ ครับ โดยที่จริงแล้ว ศิลปะแบบใหม่ของเราไม่ได้มีความเป็นมานาน พอสมควรทีเดียว แต่เราขาดการรวบรวม ผลงานศิลปะเหล่านี้เป็น รูปแบบของหอศิลปะ ผลงานจึงกระจัดกระจายสูญหายไปเป็นส่วนใหญ่ ถ้าท่านศาสตราจารย์ศิลปไม่รวบรวมไว้บ้างแล้ว เราจะหาผลงาน ยุคต้น ๆ ของศิลปะแบบใหม่ของเรายากมาก อาจต้องไปดูในต่างประเทศ ในแง่ประวัติศาสตร์ศิลปะของชาติ ทำให้ขาดความสมบูรณ์ไป ผลงานของศิลปินร่วมสมัยกับท่านศาสตราจารย์ศิลปซึ่งท่านได้เสียสละ เงินส่วนตัวซื้อไว้เป็นส่วนใหญ่ นั้น ได้นำมาแสดงถาวรที่พิพิธภัณฑ์-สถานแห่งชาติ ศิลป พีระศรี อนุสรณ์ ซึ่งประดาศิษย์ได้ช่วยกรม ศิลปากรเปิดขึ้นเมื่อ พ.ศ. ๒๕๒๗ ผลงานเหล่านี้มีอายุอย่างน้อยก็ ๔๐ ปี มีความสำคัญทางด้านศิลปะและประวัติศาสตร์เป็นอย่างมาก ผู้ที่จะ ศึกษาศิลปะร่วมสมัยทุกคนควรจะหาโอกาสไปชมเข้าชมผลงานเหล่านี้
วิบูลย์	ขอบคุณครับ อาจารย์ดำรง ที่ได้ช่วยปูทางให้เราได้เข้าไปใกล้ศิลปะ ร่วมสมัยในบ้านเรา ให้ใกล้เข้าไปอีกชั้นหนึ่ง ซึ่งผมเห็นว่าเราควรจะได้ พาท่านผู้ชมเข้าไปสู่พิพิธภัณฑ์สถานแห่งชาติ ศิลป พีระศรี อนุสรณ์ ซึ่งเป็นสถานที่ที่มีความสำคัญทางประวัติศาสตร์ศิลปะของบ้านเรา อย่างยิ่ง เราจะเริ่มต้นจากจุดนี้เลยนะครับ
คำร้อง จับบริเวณลานต้นจันทร์ อนุสาวรีย์ ภาพตึก รูปปั้นมุขตึก จิตรกรรม เลยไปพิพิธภัณฑ์ ศิลปะ	ครับ.....ที่ท่านผู้ชมเห็นอยู่นี้ คือ มหาวิทยาลัยศิลปากร ร่องรอยในอดีต หรือสมัยที่ท่านศาสตราจารย์ศิลปยังมีชีวิตอยู่นั้น เกือบจะไม่มีเหลืออยู่ เห็นก็แต่เพียงต้นจันทร์เท่านั้น ปัจจุบันนี้เราได้พัฒนาไปมากในด้าน วัตถุ แต่ก็จะทำให้ท่านเห็นว่า นี่คือที่ที่ท่านศาสตราจารย์ศิลปได้เริ่มวาง พื้นฐานและรากฐานศิลปะแบบใหม่ให้แก่เรา อนุสาวรีย์ที่ท่านเห็นอยู่นี้ คือ อนุสาวรีย์ของท่าน อาจารย์สนั่น ศิลากรณ์ เป็นผู้ปั้น บรรดาศิษย์ผู้ที่เคารพนับถือท่านจะมาชุมนุมกัน ณ ที่นี้ เพื่อ ระลึกถึงท่านในวันที่ ๑๕ กันยายน ซึ่งเป็นวันคล้ายวันเกิดของท่านทุกปี

ภาพ	เสียง
หน้าอาคารศิลป ถ่ายประตูบาย นำเข้าไปในห้อง จับภาพผลงาน อย่างผ่าน ๆ จากห้องแรกเข้าไป ห้องที่สอง จับโต๊ะทำงาน เครื่องมือ จับงานศิลปะชิ้นแรกเรื่อยไป ตามคำบรรยาย	ถือเป็น “วันศิลป พีระศรี” อาคารที่ท่านเห็นอยู่นี้ คือ พิพิธภัณฑ์สถานแห่งชาติ ศิลป พีระศรี อนุสรณ์ แต่เดิมเป็นห้องทำงานของท่านอาจารย์ศิลป และเป็นอาคาร หลังแรกของมหาวิทยาลัยศิลปากรด้วย ท่านอาจารย์ศิลปได้ใช้อาคาร นี้ตั้งแต่สมัยแรกที่ท่านทำงานจนถึงแก่กรรมในปี พ.ศ. ๒๕๐๕ บรรดา ศิษย์ได้ช่วยกรมศิลปากรซ่อมแซมเปิดเป็นพิพิธภัณฑ์เมื่อ พ.ศ. ๒๕๒๗ นี้เอง ปัจจุบันประชาชนทั่วไปจะเข้าชมได้ในเวลาราชการ ผลงานที่แสดงอยู่ ณ ที่นี้ มีความสำคัญมากและไม่สามารถกำหนด ราคาได้ พวกเราถือว่าเป็นสมบัติล้ำค่าของชาติที่ท่านอาจารย์ศิลป ได้ทิ้งไว้ให้เรา ห้องนี้แบ่งออกเป็นสองห้อง ห้องแรกเป็นที่เก็บสะสมงาน หลังในเป็น ที่ทำงานของอาจารย์ศิลป ซึ่งมีโต๊ะ ตู้ และเครื่องมือเครื่องใช้ในการ ทำงานศิลปะของท่าน งานศิลปะร่วมสมัยในห้องนี้เป็นงานศิลปะร่วมสมัยยุคต้น ๆ เริ่มจาก ผลงานของท่านอาจารย์ศิลปเอง คือ..... (ชมงานจนครบก็อบทุกภาพแล้วแต่เวลาพร้อมอธิบาย)
วิบูลย์ (ยืน ถ่ายครึ่งตัวในห้อง มืงาน ศิลปะอยู่ด้านหลังใกล้ ๆ กับ คำร้อง)	ครับ ทั้งหมดนี้เป็นเรื่องราวความเป็นมาของศิลปะร่วมสมัยและผลงาน ศิลปะร่วมสมัยยุคแรก ๆ ในบ้านเรา ซึ่งได้วิวัฒนาการและพัฒนาการ เรื่อยมาเป็นเวลาประมาณสี่สิบปีเศษ ในปัจจุบัน ผมเชื่อว่าประชาชนได้ยอมรับและชื่นชมศิลปะร่วมสมัยใน บ้านเราก่อนช้ามากกว่าแต่ก่อน ในฐานะที่อาจารย์ดำรงเป็นผู้สอนศิลปะและเป็นศิลปิน อาจารย์คิดว่า แนวโน้มนี้จะมีผลดีต่อประชาชนและศิลปินส่วนรวมของชาติอย่างไร หรือไม่ครับ
คำร้อง	ครับ ผมเองในฐานะที่เคยทำและยังทำงานด้านการเผยแพร่ศิลปะ ร่วมสมัยก็รู้สึกดีใจ และมองเห็นอนาคตของศิลปะและศิลปินร่วมสมัย ของเราที่ท่านอาจารย์ศิลปได้ใช้ความพยายามส่งเสริมเกือบสี่สิบปี ผมเองได้พยายามมาแล้วสี่สิบห้าปี ก็เห็นว่าปัจจุบันดีขึ้นมาก เปิดงาน แสดงแต่ละครั้งมีคนมากันยี่สิบสามสิบคนก็ว่ามากแล้ว ปัจจุบันนี้มีคน เข้าชมมาก มีการจัดแสดงผลงานหลายแห่งและบ่อยขึ้น นอกจากนี้

ภาพ	เสียง
หอศิลป์แห่งชาติ ด้านหน้า วิบูลย์ ค่อย ๆ ถอยห่าง จับภาพงานศิลปะ และตัววิบูลย์และดำรง ให้ไกลออกไปเรื่อย ๆ จนจบ	ยังมีหอศิลป์ ทั้งของรัฐและของเอกชน ก็ช่วยกันทำหลายคนและหลายฝ่าย ทางด้านผู้สนับสนุน เราก็มีนักสะสมศิลปะร่วมสมัยที่เป็นคนไทยมากขึ้น คิดว่าถ้าแนวโน้มเป็นอย่างนี้ศิลปะและศิลปินร่วมสมัยก็จะอยู่ได้ อย่างไรก็ตาม เรายังต้องทำงานกันอีกมากในเรื่องของการเผยแพร่ที่เป็นระบบ ครับ ขอขอบคุณครับอาจารย์ดำรง ที่ให้ความกระจ่างในเรื่องของศิลปะร่วมสมัย และพาชมศิลปะร่วมสมัยมาตั้งแต่ต้น ผมคิดว่าท่านผู้ชมคงจะพอทราบเรื่องราวและวิวัฒนาการของศิลปะร่วมสมัยในบ้านเราว่า มีความเป็นมาและพัฒนาอย่างไร ใครเป็นผู้ริเริ่ม พร้อมทั้งได้ชมงานศิลปะร่วมสมัยเป็นตัวอย่างไปแล้วหลายชิ้น ทั้งหมดนี้ผมเห็นว่าเป็นศิลปะวัฒนธรรมของชาติที่สร้างขึ้นโดยคนร่วมยุคร่วมสมัยกับเรา เป็นสมบัติร่วมสมัยของประเทศชาติเรา ที่น่าจะมีคุณค่าไม่ได้ด้อยกว่ามรดกศิลปกรรมด้านอื่น ๆ หวังว่าท่านคงจะได้รับสาระและความเพลิดเพลินจากสิ่งที่เราได้เสนอไปแล้วบ้างไม่มากก็น้อย และในที่สุดผมขอขอบพระคุณ อาจารย์ ดำรง วงศ์อุปราช ที่กรุณาให้เกียรติมาร่วมรายการ และขอจบเพียงเท่านี้ สวัสดีครับ “เพลงความเป็นไทย” จบรายการ

คณะกรรมการเผยแพร่เอกลักษณ์ของไทย
ในคณะกรรมการเอกลักษณ์ของชาติ
สำนักเลขาธิการนายกรัฐมนตรี
เสนอรายการ “อยู่อย่างไทย”

เรื่อง “ดอกไม้ไทยในหน้าร้อน”

บันทึกเทปโทรทัศน์ วันพุธที่ ๒ เมษายน ๒๕๒๙ เวลา ๑๗.๐๐–๑๗.๓๐ น.
ออกอากาศ ทางสถานีโทรทัศน์ไทยทีวีสี ช่อง ๙ อ.ส.ม.ท.
วันอังคารที่ ๘ เมษายน ๒๕๒๙ เวลา ๑๗.๐๐–๑๗.๓๐ น.

ผู้จัดรายการและเขียนบท
ผู้เขียนบทและวิทยากร
ผู้ร่วมรายการ

พิธีกร
ผู้ประสานงาน

พ.ต. หญิง คุณหญิง ฝะอบ ไปษะกฤษณะ
ระพี สาคริก
พ.ต. หญิง คุณหญิง ฝะอบ ไปษะกฤษณะ
อุมา สุนธมาน
จิตรลดา สุวัติกุล
นิมิต สุทธิพิพิงษ์

พิธีกร ท่านผู้ชมที่เคารพ ประเทศไทยเป็นประเทศที่อุดมไปด้วยต้นไม้หลากหลายชนิด ทั้งไม้ดอก ไม้ผล ไม้ประดับ และไม้ใหญ่ที่ใช้ประโยชน์ในการก่อสร้างและอุตสาหกรรม ฯลฯ ไม้เหล่านี้บางชนิดมีประโยชน์ ในด้านอื่นก็ยังผลิตดอกอันสวยงาม บางชนิดก็มีกลิ่นหอมหวานให้คนไทยได้ชื่นชม ประเทศไทยมีอากาศร้อนเป็นเวลายาวนาน ต้นไม้จึงเป็นเสมือนเพื่อนคู่ชีวิต โดยเฉพาะดอกไม้ซึ่งเป็นสิ่งจริงใจ แล้วยังใช้ประโยชน์ในชีวิตประจำวัน คนไทยจึงมีชีวิตผูกพันอยู่กับดอกไม้ นับตั้งแต่เรื่องอาหารการกิน ประเพณีนิยม ตกแต่งอาคารสถานที่ และประกอบยารักษาโรค ซึ่งรายการ “อยู่อย่างไทย” ได้เคยเสนอท่านผู้ชมไปแล้ว

ประเทศไทยมีดอกไม้มากมายหลายชนิดสุดที่จะประมาณให้ถูกต้องแน่นอนได้ ทั้งที่มีต้นกำเนิดในประเทศไทยและที่ได้พันธุ์มาจากต่างประเทศ แล้วนำมาผสมผสานตามหลักวิชาการจนกลายเป็นไม้เมืองไทย บางชนิดจะหาที่ประเทศต้นกำเนิดหาได้ไม่ คนไทยมีชีวิตผูกพันอยู่กับดอกไม้และต้นไม้มาก ดังจะเห็นได้จากวรรณคดีไทย กวีได้รจนาคำประพันธ์เกี่ยวกับพันธุ์ไม้ดอกไม้ อย่างละเอียด สอดแทรกอยู่ในเรื่องต่าง ๆ ขณะนี้เป็นเวลาที่อยู่ในช่วงอากาศร้อน เราก็ยังเห็นดอกไม้บานสะพรั่ง รายการนี้มีเวลาจำกัด คงจะเสนอได้แต่เพียงดอกไม้ในหน้าร้อนที่ค้นคว้าจากวรรณคดีและที่เกิดขึ้นใหม่เสนอท่านผู้ชม เพื่อท่านผู้ที่สนใจอาจจะได้นำมาประดับบ้านให้คล้ายร้อนได้บ้าง ผู้ให้เกียรติมาร่วมรายการนี้ คือ ศาสตราจารย์ ระพี สาคริก พ.ต. หญิง คุณหญิง ฝะอบ ไปชะกะฤๅษณะ ดร. อูมา สุคนธมาน

ภาพ	เสียง
ฉาก ๑	
ฉาก ห้องทำงาน ฝะอบนั่งที่โต๊ะทำงาน อูมาเดินเข้ามา	
อูมา ไหว้	สวัสดีค่ะ คุณน้า
ฝะอบ	สวัสดีค่ะ วันนี้มาถึงนี้ได้ มีเรื่องอะไรมาอีกล่ะ
อูมา	แหม คุณน้าทนายใจอูมาถูก ความจริงอูมามาประชุมที่นั่นหลายครั้งแล้วว่าจะแวะมาคุยกับคุณน้า แต่เวลาไม่พอสักที วันนี้มีเรื่องมากวนคุณน้าจริง ๆ ต้องบังคับตนเองให้ละงานทางโน้นมาก่อนเวลาให้ได้
ฝะอบ	เรื่องอะไรล่ะจ๊ะ
อูมา	เรื่องดอกไม้เนอะค่ะ เท่าที่จำได้นะคะ คุณน้าเคยทำรายการโทรทัศน์เกี่ยวกับดอกไม้ของไทยที่มีกลิ่นหอมกับดอกไม้ที่มีรูปสวยงามแล้ว พอตี ACCU คือศูนย์วัฒนธรรมแห่งเอเชียของยูเนสโก ซึ่งตั้งอยู่ที่กรุง

ภาพ	เสียง
พะอบ อุมา	โตเกียว ประเทศญี่ปุ่น เขาอยากได้ข้อมูลเกี่ยวกับดอกไม้ไทยหลายอย่าง เพื่อนำไปลงพิมพ์ในนิตยสารของเขา ซึ่งเขาจะรวบรวมเรื่องดอกไม้ของประเทศในเครือ แล้วเผยแพร่ไปยังประเทศต่าง ๆ ในเอเชีย อุมาก็เลยจะมาปรึกษาคุณน้าเรื่องนี้แหละ เขาต้องการเกี่ยวกับอะไรบ้างล่ะจ๊ะ มีหลายข้อค่ะ เช่น ดอกไม้อะไรที่ใช้ทำยา ดอกไม้อะไรที่ใช้ในพิธีต่าง ๆ ที่ใช้ประกอบอาหาร ใช้ในการตกแต่งร่างกายหรือสถานที่ อุมาก็ได้อ่านจากหนังสือบทโทรทัศน์และหนังสืออื่น ๆ มาบ้างแล้ว ที่น้ามาคิดที่ว่าดอกไม้อะไรที่ออกดอกในเดือนไหน กับดอกไม้ประจำชาติคือดอกอะไรนี่สิคะ จึงต้องมาปรึกษาคุณน้า
พะอบ อุมา	เรื่องดอกไม้ของไทยที่จะเจาะจงลงไปว่าเดือนไหนมีดอกอะไรบ้างคงจะยากนะจ๊ะ เพราะดอกไม้ของเรามีมากมายก่ายกองที่ออกดอกตลอดปีก็มี น้าหมายความว่าออกดอกครั้งหนึ่งแล้ว เมื่อโรยแล้วร่วงหล่นไปแล้วก็ออกดอกใหม่สลับกันไปทั้งปี บางฤดูก็มีดอกดก เช่น ดอกมะลิ บางฤดูก็มีน้อย ก็นับว่าออกทั้งปี แต่ที่ออกแต่บางเวลาก็มี แต่จะกะเป็นเดือนคงไม่ได้ ถ้าจะแยกเป็นหน้าร้อน หน้าฝน หน้าหนาว คงจะพอได้ อุมาก็คิดอย่างนั้นเหมือนกันค่ะ แต่ก็ยังไม่ได้ค้นให้แน่นอนว่ามีดอกอะไรที่ออกหน้าร้อน หน้าฝน หน้าหนาว อุมาเห็นที่ถนนราชดำเนิน ตอนนี้งต้นราชพฤกษ์กำลังเริ่มผลิดอก ราชพฤกษ์นี้เป็นดอกไม้ฤดูร้อนแน่ อุมาเคยเห็นอย่างนี้ทุกปี
พะอบ อุมา	ใช่จ๊ะ แต่ถ้าเราจะสำรวจดอกไม้ของไทยจะดูกันเฉพาะในกรุงเทพฯ คงไม่ได้ เพราะกรุงเทพฯ เดียวนี้เป็นแหล่งผสมผสานอะไรหลายอย่าง รวมทั้งดอกไม้ด้วย แล้วแต่ค่านิยมหรือตามความนิยมของคนกรุงเทพฯ จนไม่รู้ว่าไหนเป็นไทยไหนเป็นเทศ น้าจึงคิดว่าถ้าจะให้ดีเราต้องดูจากนอกกรุงเทพฯ ด้วย และแหล่งสำคัญก็คือค้นดูจากวรรณคดีมีท่านผู้รู้ได้ค้นคว้าไว้หลายคน เราจึงจะรู้ว่าดอกไม้ไทยเรานั้นมีอะไรบ้าง จริงสินะคะ วรรณคดีเป็นแหล่งรวบรวมศิลปวิทยาทั้งหลายที่บรรพบุรุษเราฝากไว้เป็นมรดกแก่ลูกหลาน แต่ผู้ที่ไม่เข้าใจคุณค่าของวรรณคดีที่แท้จริงก็คิดว่าเป็นเรื่องสนุกเท่านั้น แต่คุณน้าคะ การค้นจากวรรณคดีนี้บางทีเราก็ไม่ทราบว่ามีดอกไม้บางอย่างยังคงมีอยู่หรือสูญพันธุ์ไปแล้ว

ภาพ	เสียง
ผะอับ	ที่อุมาติงมานี้ก็จริงนะ น้าคิดว่าคงต้องไปขอความกรุณาอาจารย์ระพี เพราะท่านออกไปตามป่าเขาลำเนาไพรมาก คงจะทราบดี
อุมา	เราจะไปเมื่อไรกันดีล่ะคะ
ผะอับ	ให้น้าโทรศัพท์เรียนถามและนัดท่านก่อนเราไปด้วยกัน ตอนแรกนี้น้าคิดว่าเราขอกว่นท่านแต่ดอกไม้เฉพาะหน้าร้อนนี้ก่อน เพราะกำลังออกดอกอยู่หลายอย่าง เลยเรียนถามเรื่องดอกไม้ประจำชาติเสียเลย เพียงเรื่องดอกไม้หน้าร้อนก็คงใช้เวลาพอดู
อุมา	ดีค่ะ ถ้าเช่นนั้นอุมาจะไปค้นคว้าเรื่องดอกไม้จากวรรณคดีเฉพาะดอกไม้ที่ออกดอกในฤดูร้อนไว้ก่อน คุณน้านัดท่านได้เมื่อไร อุมาจะได้ย่อข้อความที่อยากทราบไปเรียนถามจะได้ไม่เสียเวลานะคะ
ผะอับ	ดีมาก น้าเองก็มีเรื่องที่จะเรียนถามเหมือนกัน ถ้าได้เรื่องอย่างไรน้าจะโทรศัพท์ไปบอก
อุมา	ขอบพระคุณค่ะ อุมากราบลาก่อนนะคะ
ผะอับ	สวัสดีค่ะ
ฉากสอง	
ห้องรับแขกบ้าน อ. ระพี ระพี นั่งรออยู่ ผะอับ อุมา เดินเข้ามา ระพีลุกขึ้นต้อนรับ	
ผะอับ อุมา	สวัสดีค่ะ
ระพี	สวัสดีครับ อาจารย์มาตรงเวลาดีจริงนะครับ
ผะอับ	ขอบคุณค่ะ ก็พยายามแก้ลักษณะนิสัย “มาอย่างไทย” ค่ะ
ระพี	ครับ ถ้าช่วยกันสร้างเอกลักษณ์ที่ดีสังคมก็เป็นสุขนะครับ อาจารย์มีอะไรจะให้ผมช่วยได้บ้างครับ
ผะอับ	ดิฉันกับอุมาก็เตรียมมาทูลอาจารย์เรื่องดอกไม้ไทยอีกดังที่เรียนไว้วันนี้คะ ก็เป็นเอกลักษณ์ของไทยที่ควรเผยแพร่ให้รู้จักกันจะได้รู้จักคุณค่าและส่งเสริมไม่ต้องไปเสียเงินตราต่างประเทศซื้อดอกไม้ต่างประเทศ
อุมา	ดิฉันอ่านข่าวจากหนังสือพิมพ์ว่า ช่วง ๔ ปีนี้เราซื้อดอกไม้จากประเทศเนเธอร์แลนด์ เมื่อ พ.ศ. ๒๕๒๔ ประมาณ ๔ แสน แต่ปี ๒๕๒๕ ขึ้นเป็นประมาณ ๑๖ ล้านบาท ๔๐ เท่าเชียวนะคะ ทั้ง ๆ ที่เรามีดอกไม้ไทยก็มาก ดอกไม้เมืองหนาวก็ปลูกได้บ้าง แล้วเราก็บ่นกันว่าเสียดุลการค้าหันมา

ภาพ	เสียง
ระพี	โฆษณาให้นิยมไทย ค่านิยมของคนไทยเฉพาะในเมืองหลวงและในตัวเมืองใหญ่นะครับที่นิยม ของต่างประเทศ เท่าที่ผมเห็นนะครับ ชาวบ้านทั่วไปยังนิยมของไทยอยู่ คุณอุมาจะถามอะไรเกี่ยวกับดอกไม้ครับ
ผะอบ อุมา	อุมาเขามีเรื่องจะเรียนถามหลายอย่างค่ะ ดิฉันเห็นดอกราชพฤกษ์ซึ่งกำลังออกดอกสีเหลืองสดห้อยเป็นระย้า เลยนึกถึงปัญหาที่จะขอเรียนถามก็คือ เรื่องดอกไม้ประจำชาติของไทยค่ะ ว่า เรามีดอกไม้ประจำชาติอย่างเขาไหมคะ ทางญี่ปุ่นเขาก็อยากทราบ ดิฉันเคยได้ยินว่าครั้งหนึ่ง ทางราชการคิดจะให้ดอกราชพฤกษ์เป็นดอกไม้ ประจำชาติ ที่จริงเคยมีการประชุมกันหลายฝ่าย ผมก็เป็นคนหนึ่งในที่ ประชุมนั้น กรรมการส่วนมากเห็นพ้องด้วย แต่ก็ยังไม่มีการประกาศ เป็นทางการ ดอกราชพฤกษ์เป็นดอกไม้หน้าร้อนที่สวยงามมาก ถ้าคุณ ได้เข้าไปในป่าจะหลงไหลหายร้อนเขียวระย้า
ผะอบ	ดิฉันว่าไม่ต้องเข้าไปถึงในป่าหรอกนะคะ เพียงไปที่พุทธมณฑลก็จะเห็น ความงามของราชพฤกษ์แล้วค่ะ ว่าแต่บางคนก็ยังแย้งอยู่ว่าดอกไม้ ประจำชาติคือชัยพฤกษ์ จึงนำมาใช้เป็นเครื่องหมายเครื่องหมายแบบของ ข้าราชการพลเรือน บ้างก็ว่าชัยพฤกษ์สีเหลือง บ้างก็ว่าคู่กับชัยพฤกษ์ ไม่ใช่ดอกไม้อย่างเดียวกัน ความจริงราชพฤกษ์เคยกล่าวไว้ในวรรณคดี ตั้งแต่สมัยอยุธยา
ระพี ระพีถูกไปที่เครื่องฉายสไลด์ เลือกสไลด์ใส่เครื่องฉาย ระหว่าง สนทนาให้เห็นผู้สนทนาเป็น ครั้งแรกเท่านั้น	ผมว่าดูจากสไลด์ดีกว่านะครับจะได้เห็นว่าดอกราชพฤกษ์ ชัยพฤกษ์ต่างกัน อย่างไร ที่จริงก็ยังไม่ได้ศึกษากันอย่างจริงจัง นี้ราชพฤกษ์ บางคนก็เรียกว่าคูณ เป็นต้นไม้ยืนต้นขนาดกลางถึงใหญ่ ปลูกยาก เพราะแมลงชอบกินตามลำต้นเป็นรูลึก จึงมักทำให้ต้นตาย ดอกสีเหลืองเป็นระย้าสวยงามมาก เวลาออกดอกมักจะทิ้งใบ ส่วน ชัยพฤกษ์ดอกสีชมพู ออกตามกิ่ง กิ่งใบน้อยกว่าราชพฤกษ์ ทั้งสอง อย่างออกดอกในฤดูร้อนครับ
อุมา ผะอบ สไลด์ ๑, ๒	สวยทั้งสองอย่างเลยนะคะ ดัดสินยาก ดิฉันได้เห็นทั้งสองชนิดตัวจริงเปรียบเทียบกันเลยคะ เมื่อกกลางมีน้ำเือง ที่ข้างทาง จ. เพชรบูรณ์ แต้นาน ๆ จะเห็นต้นหนึ่ง ดูผาดราชพฤกษ์เด่นมาก ดูพืชชัยพฤกษ์เป็นข้อสวย แต่สีซีดมาก

ภาพ	เสียง
ระพี	ผมว่าเมื่อยังไม่มีกรยุดักกันจนบัดนี้ ก็ขอฝากไว้ให้ท่านผู้ชมได้พิจารณา แล้วเสนอความคิดเห็นไปยังสำนักงานเสริมสร้างเอกลักษณ์ของชาติ ก็ยังดี เพื่อรัฐบาลท่านอาจจะสนใจได้นำไปพิจารณาตีใหม่ครับ
อุมา	ดีมากค่ะ ประชาธิปไตยแท้ ดิฉันก็ได้ความคิดที่จะแจ้งเขาไปเรื่อง ดอกไม้ประจำชาติแล้ว ขอบพระคุณอาจารย์มากค่ะ ต่อไปดิฉันก็ขอเรียนถามถึงดอกไม้ที่ออกดอกเต็มต้นจนไม่ค่อยเห็นใบเช่นเดียวกับ ราชพฤกษ์ ชัยพฤกษ์เมื่อกี้ค่ะ แต่ดิฉันไม่เคยเห็นในกรุงเทพฯ เลยคือ ทองกวาวค่ะ
ระพี	ดอกไม้ที่คุณต้องการทราบล้วนแต่เป็นประเภทไม้ผลัดใบ พอกระทบ อากาศร้อนใบจะร่วงหมดแล้วออกดอกเต็มต้น เป็นไม้ใหญ่ในป่า ยิ่งแล้ง ยิ่งออกดอกมากครับ แล้วว่าจะโรยกันนานมีมากมายหลายชนิด ทองกวาว ที่คุณถามมีอยู่ทางภาคเหนือครับ ดูจากสไลด์นี้สิครับ เห็นไหมครับ
สไลด์ ๓ ทองกวาว	ดอกสีแดง หรือสีส้มเป็นช่อย้อย เวลาออกดอกผลัดใบดูเป็นสีแดงไปทั้งต้น สวยงามมากนะครับ
ผะอบ	สมกับที่เจ้าฟ้าธรรมธิเบศรทรงนิพนธ์ไว้ในกาพย์ประพาสธารทองแดง เลยนะคะ ทองกวาวคราวดอกพร้อม แดงฉนั้น อาจารย์คะ ดิฉันเคยได้ยิน ว่าดอกทองกวาวนี้ชาวต่างประเทศเคยมาค้นคว้าเกี่ยวกับคุณค่าที่จะไป สกัดเป็นยาใช้ไหมคะ
ระพี	ผมก็ได้ทราบมาเช่นนั้น แต่ผมไม่ได้ค้นคว้าในด้านนั้นครับ
อุมา	ในกรุงเทพฯ ในหน้าร้อนนี้นะคะดิฉันเห็นสองข้างทางถนนบางสาย เช่น ถนนเพชรบุรี ถนนพิษณุโลก ถนนสวรรคโลก และถนนอุทัยนอก มีต้นไม้ดอกสีม่วงสวยงาม แต่ดูดอกเหล่านั้นไม่เหมือนกันทีเดียว แต่คล้ายกันมาก บางคนบอกดิฉันว่าเสลาบ้าง อินทนิลบ้าง ตะแบก บ้าง ดิฉันขอความรู้ว่าจะสังเกตได้อย่างไรคะ
ระพี	อย่างนี้ดีกว่าครับ ผมให้ดูสไลด์แล้วผมจะอธิบายไปพร้อมกันทั้ง ๓ อย่าง อินทนิล เสลา และตะแบก เป็นไม้พวกเดียวกัน เป็นไม้ยืนต้นขนาด กลางและใหญ่ ออกดอกในฤดูร้อน รูปของใบและดอกก็คล้ายคลึงกัน มีสีม่วง นี้ครับตะแบก ดอกเล็กกว่าอินทนิลและเสลา ออกดอกเป็นช่อ มีจำนวนดอกมาก ดอกสีม่วง ถ้าจนวนโรยเป็นสีขาว ส่วนอินทนิลนี้ครับ ออกดอกตามปลายกิ่ง เสลาดอกสีม่วงอ่อน
สไลด์ อินทนิล เสลา ตะแบก	

ภาพ	เสียง
มะอบ	ดิฉันเข้าใจว่าการที่ปลูกต้นไม้ตระกูลนี้ไว้สองข้างทางนั้น จุดประสงค์ใหญ่คงต้องการร่มเงาด้วย เพราะเมืองเราเป็นเมืองร้อน ผู้คนสัญจรไปมาได้อาศัยร่มเงา เมื่อออกดอกก็ได้ชมความงามยามร้อนผ่อนคลายเหนื่อยไปด้วย และต้นไม้เหล่านี้ไม่ต้องการการบำรุงรักษามาก นอกจากตกแต่งกิ่งก้านนิดหน่อยพอไม่ให้เกะกะ
อะมา	ต้นไม้อีกอย่างหนึ่งที่ออกดอกในหน้าร้อนนกล่าวไว้ในพระราชนิพนธ์เรื่องอิเหนาว่า หอมด้วยมะละ คือดอกพะยอม คงจะมีในเมืองไทยมาก ไซ้ไหมมะ วรรณคดีอีกหลายเรื่องก็กล่าวถึง
ระพี สไลด์ ดอกพะยอม	ดอกพะยอม ขณะนี้ผมไม่ค่อยเห็น ดอกพะยอมเป็นดอกไม้หอม ดุสไลด์นี้สิครับ พะยอมเป็นไม้ยืนต้นขนาดใหญ่ออกดอกเล็ก ๆ รวมกันเป็นช่อ กลิ่นหอมแรง ส่งกลิ่นไปไกล เวลาจะเด็ดต้องโน้มกิ่งเพราะอยู่สูง จึงมักจะเปรียบหญิงผู้อยู่ในตระกูลสูงกับดอกพะยอมซึ่งจะเด็ดดมได้ยาก พะยอมออกดอกในหน้าร้อนเช่นกันครับ
อุมา	ดิฉันพบในกาพย์เห่เรือของเจ้าฟ้าธรรมธิเบศรกล่าวถึงดอกไม้หอม อีกอย่างหนึ่งค่ะ คือ แด้ว ดิฉันได้ยินแต่ชื่อในวรรณคดี เช่นว่า
มะอบ	“เต็งแด้วแก้วกาหลง บานบุษบงส่งกลิ่นอาย” ยังไม่เคยเห็นเลยคะ เมื่อน้ำยังสอนอยู่ที่สวนสุนันทา ๔๐ ปีก่อนโน้น เคยหลงไหลแด้วมาก มีปลูกอยู่หลายต้น ถึงกับพยายามเอามาปลูกบ้างแต่ไม่สำเร็จคะ คงจะดูแลไม่เป็น เวลาออกดอกทั้งต้นสวยจริง ๆ ทั้งสวยทั้งงาม อาจารย์มีสไลด์ไหมคะ
ระพี สไลด์ ดอกแด้ว	มีครับ แด้วเป็นไม้ดอกดอกหน้าร้อน ออกจะปลูกยากจึงหาดูได้ยาก สวยเหมือนที่อาจารย์เคยเห็นไหมครับ ดอกสีชมพูอ่อนอยู่เป็นกระจุก ตามกิ่ง หอมด้วยมะละครับ เวลาออกดอกใบร่วงหมด สวยมากนะครับ แด้วนี้ใบอ่อนใช้เป็นผักรับประทานด้วยมะละครับ
มะอบ	รีคะ ดิฉันไม่ยกทราบว่าใบรับประทานได้ เห็นแต่ว่าสีใบอ่อนคล้ายใบมะม่วงอ่อน ดอกน่าเอ็นดูนะคะ เห็นบางคนนำไปตั้งช่อลูกสาวที่หน้าตาน่าเอ็นดู
อุมา	ต้นไม้ที่มีดอกหอมในวรรณคดีเรื่องอิเหนาก็มีว่า “ประคูดอกพวงร่วงลง ลมส่งกลิ่นกลบตระลบไป” ยังมีไหมคะ ดิฉันได้ยินทหารเรือเขาเรียกตนเองว่าเป็น “ลูกประคูดู”

ภาพ	เสียง
ระพี สไลด์ ประตู	เพราะอะไรคะ ยังมีครับ ประตูเวลาออกดอกไม่ทิ้งใบ เป็นต้นไม้ยืนต้นขนาดกลาง ดู
ผะอบ	สไลด์สีครับ ออกดอกสีเหลืองเต็มต้นตัดกับใบสีเขียว น่าดูไหมครับ
ระพี	กลิ่นก็หอม ออกดอกในหน้าร้อนราวมีนาคม เมษายน ที่แปลกก็คือ
ผะอบ	ดอกจะบานพร้อมกันเต็มต้น อย่างนี้แหละครับ ไรยกก็จะไรพร้อมกัน คงจะเป็นด้วยเหตุนี้กระมังคะที่กรมหลวงชุมพรฯ จึงทรงให้ถือเป็น
ระพี	สัญลักษณ์ของทหารเรือ ทหารเรือคงจะต้องอนุรักษ์พันธุ์ไม้ชนิดนี้ ต้นไม้ก็พันธุ์หนึ่งนะครับ ใคร ๆ ก็อยากได้ แต่ไม่คิดว่ามีดอก ออกดอก
ผะอบ	หน้าร้อนเหมือนกัน อย่างในไตรภูมิพระร่วงกล่าวไว้ว่าคนดินนั้น “ผิตายไปเกิดในไส้ เห็นต้นไม้กลัปพฤกษ์” ในสมุทรโฆษคำฉันท์ก็มีนะคะ ตอนพระสมุทรโฆษพานางพิมฑุมตี
ระพี	ประพาสป่าหิมพานต์ว่า “เกิดกลัปพฤกษ์อุพาร ธาราสารก็สมบุรณ์
ผะอบ	ประสงคไคปนโดยจิตนุกูล ทุกสิ่งสรรพโลกา” เรามักเชื่อกันว่าต้นกลัปพฤกษ์นั้นจะเป็นต้นไม้ที่ให้โชคดี คิดอะไรได้
ระพี สไลด์ นนทรี	ตามปรารถนา ครับ เวลามีการจัดงานใส่สแตงค์ไว้ในมะนาวจึงสมมติเป็นลูกกลัปพฤกษ์
ผะอบ	อาจารย์ดูสไลด์นี้สิครับ ดอกกลัปพฤกษ์ ดอกมี ๕ กลีบ ออกตามกิ่ง
ระพี สไลด์ พวงประติษฐ์	เต็มต้น สีชมพู ไม่มีใบเลย สวยงามมาก สวยจริง ๆ ค่ะ ต้นไม้ใหญ่อีกพันธุ์หนึ่งที่ออกดอกสีเหลืองสะพรั่งขนาดนี้

ภาพ	เสียง
อูมา ระพี สไลด์ ช้างน้ำ ต้นกล้วยไม้ สไลด์ เหลืองจันทร์บุรี และกล้วยไม้พวกเอื้อง เช่น เอื้องผึ้งฯ	ครับ เป็นไม้ป่า ชอบอยู่ริมน้ำ ถ้าลองแก่งในหน้าร้อนจะได้ชมพวงประติษฐ์ห้อยเป็นพวงระย้า จำได้ว่าที่สวยมากอีกอย่างก็คือ ช้างน้ำค่ะ แต่ช้างน้ำมีทั้งยืนต้น และช้างน้ำกล้วยไม้ กล้วยไม้ช้างน้ำเป็นจำพวกหวาย มีมากทางภาคเหนือ ดูจากสไลด์จะเห็นว่าช่อหนึ่งมีดอกไม่มากนักครับ สีเหลือง มีสีเลือดหมูในคอของปาก ส่วนต้นช้างน้ำเป็นไม้ยืนต้นขนาดกลาง สไลด์นี้เห็นแต่ดอก ดอกสีเหลืองสด เวลาออกดอกทั้งใบจึงดูเหลืองอร่ามไปทั้งต้น ไม้พวกนี้ออกดอกหน้าร้อนทั้งนั้น ไหน ๆ พุดถึงกล้วยไม้แล้วก็อยากจะอวดว่ากล้วยไม้ก็มีกล้วยไม้หน้าร้อนนะครับ กล้วยไม้หน้าร้อนสวยมากโดยเฉพาะเหลืองจันทร์บุรี
ผะอบ อูมา ระพี	ดิฉันจำได้ว่าอาจารย์เคยเล่าว่า “บัว” ก็มีที่ออกดอกในหน้าร้อน จริงสิคะ ดอกบัวปรากฏในหนังสือวรรณคดีแทบทุกเล่ม ตั้งแต่สมัยสุโขทัยตลอดมา บัวมีมากมายหลายชนิด มีทั้งมีกลิ่นหอมและไม่มีกลิ่นหอม มีทั้งบานกลางวันและกลางคืน มีสีต่างกัน กัน แต่จะว่าบัวหน้าร้อนที่เดียวก็คงไม่ได้ เพราะบางชนิดออกทั้งปี เว้นแต่หน้าไหนจะออกดอกดกเท่านั้น บางชนิดไม่ออกหน้าร้อนออกแต่หน้าฝนก็มีครับ เราก็มักจะแบ่งกันเป็นสองประเภท คือ บัวสายหรือบัวหลวง
อูมา สไลด์ ดอกทรงบาดาล ศรีตรัง หางนกยูง ชมพูพันธุ์ทิพย์	อาจารย์คะ มีดอกไม้อีก ๒-๓ ชนิดที่จะพบเห็นในกรุงเทพฯ บ้าง เช่น ทรงบาดาล ศรีตรัง ดอกไม้ประจำมหาวิทยาลัยสงขลานครินทร์ หางนกยูง ดอกไม้ประจำมหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์ แล้วที่เห็นดกมากก็ดอกตาเบญญาหรือบางคนตั้งชื่อว่าชมพูพันธุ์ทิพย์ ดอกสีชมพู แต่บานไม่นานก็เป็นประเภทผลัดใบทั้งนั้นใช่ไหมคะ
ระพี ผะอบ	ครับ ดิฉันขอเรียนถามอีกคำถามเดียวค่ะ รบกวนอาจารย์มามากแล้ว คือการนำต้นไม้เหล่านี้มาปลูกในเมือง ถ้าจะนำต้นไม้ผลัดใบไม่มีใบหนาแน่น เช่น ชัยพฤกษ์หรือแก้ว ฯลฯ มาปลูกเป็นกลุ่มในที่ใดที่หนึ่ง เช่น สวนสาธารณะ เหมือนซากุระที่ลานอนุสาวรีย์ประธานาธิบดีเจฟเฟอร์สัน กรุงวอชิงตันดีซี ซึ่งงดงามกว่าในญี่ปุ่นเสียอีก ส่วนที่เรียงรายสอง

ภาพ	เสียง
ระพี	ข้างทางก็ปลูกต้นไม้ที่ให้ร่มเงาด้วย เวลาออกดอกก็ไม่ผลัดใบหมด เช่น นนทรี ตะแบก ฯลฯ จะมีทางทำได้ไหมคะ ข้อนี้พูดยากครับ ต้องแล้วแต่ทาง กทม. มองดูก็ว่าดี แต่ไม่ทราบว่าจะมี ปัญหาอะไรบ้างหรือไม่
อูมา	ดิฉันรบกวนอาจารย์มานานแล้ว ได้ความรู้มากทีเดียวค่ะ ดิฉันจะได้ รวบรวมข้อมูลไว้ศึกษาต่อไป
ผะอบ พิธีกร	ขอบพระคุณมากค่ะ มาพบอาจารย์คราวนี้ได้ทำไรชีวิตทุกที สวัสดิ์ค่ะ ท่านได้ชมความงดงามของดอกไม้ไทยในหน้าร้อน โดยเฉพาะ ที่เป็นดอกของไม้ใหญ่ประเภทผลัดใบ ทั้งที่มีกำเนิดในประเทศไทยและ ที่ไทยนำมาจนกลายเป็นไม้ของไทย เมืองไทยเรามีอากาศร้อนอบอ้าว ในหน้าร้อน แต่ธรรมชาติก็ชดเชยให้คลายความร้อนด้วยความงามของ ดอกไม้งามนานาชนิด ถ้าจะได้นำต้นไม้เหล่านั้นมาเลือกสรรที่เหมาะสม แก่การปลูกเรียงรายเป็นทิวแถวสองข้างทาง ตกแต่งดูแลให้เป็นระเบียบ สวนสาธารณะก็จัดหาต้นไม้ที่งดงามมาจัดเป็นหมวดหมู่ก็จะเชิดชู ความงามของบ้านเมืองเป็นการส่งเสริมการท่องเที่ยว นำเงินเข้า ประเทศได้อีก นอกจากนั้น ในหน้าร้อนนี้ก็ยังมียอดไม้ที่มีกลิ่นหอมที่ เกือบจะกล่าวได้ว่าเป็นเอกลักษณ์ของไทย เช่น มะลิ กระจ่างจำปี จำปา ลำดวน ซึ่งออกดอกตลอดปี แต่จะออกดอกดกในฤดูร้อน ส่งกลิ่น หอมหวานให้ชื่นใจ ถ้ามีโอกาสอีกรายการนี้คงจะได้เสนอท่านผู้ชมเรื่อง ดอกไม้อื่น ๆ อันเป็นเอกลักษณ์ของไทย สวัสดิ์ค่ะ จบรายการ

คณะกรรมการเผยแพร่เอกลักษณ์ของไทย
ในคณะกรรมการเอกลักษณ์ของชาติ
สำนักเลขาธิการนายกรัฐมนตรี
เสนอรายการ “อยู่อย่างไทย”

เรื่อง “ย้อนอดีตว่าวไทย”

ออกอากาศทางสถานีโทรทัศน์ไทยทีวีสี ช่อง ๙ อ.ส.ม.ท.
วันอังคารที่ ๑๓ พฤษภาคม ๒๕๒๕ เวลา ๑๗.๐๐-๑๗.๓๐ น.

ผู้จัดรายการ

ผู้เขียนบท

วิทยากร

ผู้ร่วมรายการ

ผู้ควบคุมรายการ

ประพัฒน์ แสงวณิช

สุรินทร์ แปลงประสพโชค

ภาवास บุญนาค

โสศรี บุปผาชาติ

สุรางค์ ดุริยพันธุ์

ภาพ	เสียง
ว้าว อักษรวิ้ง สมเด็จพระเทพฯ เปิดงาน	เพลงไตเติ้ลรายการ สมเด็จพระเทพรัตนราชสุดาฯ สยามบรมราชกุมารี เสด็จพระราชดำเนินทรงเปิดงานประเพณีว้าวไทย'๒๕ เมื่อวันที่ ๑๑ เมษายน ที่ผ่านมานี้ งานดังกล่าว กรุงเทพมหานครร่วมกับสมาคมกีฬาไทยในพระบรมราชูปถัมภ์ได้จัดขึ้นเป็นประจำทุกปีนับตั้งแต่ปี ๒๕๒๗ เป็นต้นมา เพื่อเป็นการอนุรักษ์และส่งเสริมกีฬาว่าวไทยรวมทั้งกีฬาไทยต่าง ๆ อาทิ กระบี่กระบอง ตะกร้อ และอื่น ๆ โดยเฉพาะอย่างยิ่งจุดเด่นของงาน นอกจากจะเป็นการแสดงว่าวภาพซึ่งประดิษฐ์อย่างสวยงามแล้ว ยังมีการแสดงการคว่ำว่าวแข่งระหว่างจุฬาและปักเป้า ซึ่งถือว่าเป็นว่าวประจำชาติของไทย และในโอกาสเดียวกันนี้ก็จะพระราชทานรางวัลกับผู้ชนะการแข่งขันว่าวประจำปี ผู้ชนะการประกวดว่าวภาพ รวมทั้งผู้ชนะในการแข่งขันกีฬาไทยอื่น ๆ ซึ่งนับเป็นพระมหากรุณาธิคุณเป็นล้นพ้นที่ทรงให้การสนับสนุนกีฬาว่าวไทยรวมทั้งกีฬาไทยอื่น ๆ จนกลับมาเป็นที่นิยมและเป็นที่สนใจทั้งประชาชนชาวไทยและชาวต่างประเทศอย่างกว้างขวาง หากจะมองย้อนไปสู่อดีต สนามหลวงแห่งนี้ใช้เป็นสนามแข่งว่าวมาตั้งแต่สมัยต้นกรุงรัตนโกสินทร์ นอกจากนั้นยังมีสนามอื่น ๆ ซึ่งเป็นที่โล่งแจ้งก็นิยมใช้เป็นทั้งแข่งว่าวทั่วไป เรียกกันว่า สนามนอก ไม่ว่าจะเป็นสนามมะเกลือซึ่งเป็นที่ตั้งของโรงพักบุปผารามในปัจจุบัน หรือที่สวนลุมพินี เป็นต้น กล่าวได้ว่าเมื่อนับย้อนหลังไป ๔๐-๕๐ ปี เมื่อถึงหน้าว่าวตั้งแต่ปลายฤดูหนาวจนเข้าสู่หน้าฝน ท้องฟ้าในเขตกรุงเทพฯ จะเต็มไปด้วยว่าวที่เด็ก ๆ พากันชักขึ้นไปอย่างสนุกสนาน ส่วนผู้ใหญ่ก็จะนิยมไปดูว่าวรวมทั้งแข่งว่าวพนัน เพราะในขณะนั้นยังไม่มีสิ่งก่อสร้างที่จะเป็นอุปสรรคในการเล่นว่าว รวมทั้งยังไม่มีสิ่งเรงรรมย์มากมายเช่นในปัจจุบัน กีฬาว่าวไทยจึงเป็นของคู่กับชีวิตคนไทยทั้งในเขตเมืองและชนบททั่วประเทศ
สไลด์เกี่ยวกับว่าวในอดีต รวมทั้งภาพแผนที่ทวีปเอเชีย	ว่าวเป็นสิ่งที่มนุษย์ประดิษฐ์ขึ้นมานานนับพันปีแล้ว โดยสันนิษฐานกันว่ามีต้นกำเนิดในทวีปเอเชียนี้เอง มีหลักฐานปรากฏว่าอาร์คีดีส นักวิทยาศาสตร์ชาวกรีก ได้ประดิษฐ์ว่าวขึ้นเมื่อปีพุทธศักราช ๑๔๓ และแม่ทัพจีนชื่อ ฮั่นสิน ใช้ว่าวในการสงคราม เมื่อปีพุทธ-

ภาพ	เสียง
สไลด์กรุงสุโขทัย	ศักราช ๓๓๕ เชื่อว่าการประดิษฐ์ว่าวอาจมีขึ้นก่อนหน้านี้นี้แต่ไม่มีหลักฐานที่จะยืนยันได้ นอกจากประเทศจีนแล้ว ประเทศในภูมิภาคเอเชียตะวันออกเฉียงใต้ และเอเชียตะวันออกเฉียงใต้ ล้วนมีเรื่องราวและประเพณีรวมทั้งการเล่นเกี่ยวกับว่าวทั้งสิ้น สำหรับประเทศไทยเรานั้นมีหลักฐานปรากฏว่าคนไทยรู้จักการเล่นว่าวมาตั้งแต่ครั้งกรุงสุโขทัย ในพงศาวดารเหนือกล่าวถึงพระร่วงว่า โปรดการทรงว่าว และในตำหรับท้าวศรีจุฬาลักษณ์มีการกล่าวถึงพระราชพิธีบูชาภิเษกในเดือนยี่ว่า เป็นนักขัตฤกษ์ที่นางสนมกำนัลได้ดูการชักว่าวหง่าวที่มีเสียงไพเราะยิ่ง
สไลด์ว่าวหง่าว	สไลด์กรุงศรีอยุธยา ในสมัยกรุงศรีอยุธยา ชาวไทยนิยมเล่นว่าวจนเกิดกฎหมายเฑียรบาลห้ามชักว่าวข้ามพระราชวัง และได้เกิดพระราชพิธีเกี่ยวกับว่าวขึ้นเรียกว่า พระราชพิธีแคลง ดังบทพระนิพนธ์ของเจ้าฟ้าธรรมาธิเบศรในนิราศธารโศกว่า
สไลด์ภาพว่าวจุฬา	เดือนอ้ายผายกรุงท้าว พิธีว่าวกล่าวกลแสดง เดือนนี้พิธีแคลง กลุ้มท้องฟ้าคลาอไรกล.... นอกจากนั้น ในสมัยกรุงศรีอยุธยานี้เองได้ปรากฏชื่อว่าวจุฬาขึ้นเป็นครั้งแรก ในสมัยพระเพทราชา แม่ทัพแห่งกรุงศรีอยุธยาสามารถปราบเจ้าเมืองนครราชสีมาซึ่งเป็นกบฏได้ด้วยใช้หม้อดินดำผูกสายป่านว่าวจุฬาล่ามชนวนชักข้ามกำแพงเข้าไปเผาเมืองจนระส่ำระสาย ทำให้ตีเมืองได้สำเร็จ
สไลด์กรุงรัตนโกสินทร์ ภาพยนตร์ว่าวจุฬากับปักเป้าคว่ำแข่งกัน ภาพสไลด์การแข่งขันว่าวที่ท้องสนามหลวงในอดีต ภาพ ร. ๕ ภาพสนามว่าวพนัน ภาพว่าวจุฬาขณะในการแข่งขัน	ในสมัยกรุงรัตนโกสินทร์ การเล่นและกีฬาว่าวมักกล่าวไว้มากมาย ดังเช่นในตำนานวังหน้ากล่าวไว้ว่า พระบาทสมเด็จพระพุทธเลิศหล้านภาลัย และสมเด็จพระราชวังบรมมหาเสนาณรงค์ พระอนุชาธิราช โปรดการทรงว่าวมากจนมีคำกล่าวว่า วังหลวงทรงจุฬาวังหน้าทรงปักเป้า ซึ่งทำให้เข้าใจว่าเริ่มมีการแข่งขันคว่ำว่าวขึ้นแล้ว การประกวดและแข่งขันว่าวที่ท้องสนามหลวงเริ่มขึ้นอย่างจริงจัง ในสมัยพระบาทสมเด็จพระจุลจอมเกล้าเจ้าอยู่หัว ทรงสนับสนุนกีฬาเล่นว่าว โดยโปรดให้มีการประกวดและแข่งขันว่าวจุฬา-ปักเป้า และทรงกำหนดให้มีกติกาการแข่งขันเป็นลายลักษณ์อักษรขึ้น เพื่อให้การแข่งขันเป็นไปอย่างยุติธรรมและสนุกสนานยิ่งขึ้น นอกจากนั้น ยัง

ภาพ	เสียง
ภาพพระยาภิรมย์ภักดีกับว่าวปักเป้า	ได้เสด็จพระราชดำเนินทรงเป็นประธานในการแข่งขันว่าวพนันอีกด้วย ในรัชสมัยของพระองค์นี้นับว่ากีฬาว่าวได้เฟื่องฟูเป็นอย่างมาก มีนักกว่าวมือดีถึงระดับขึ้นคาน คือ ไม่มีคนต่อสู้ด้วยได้ คือพระยาภิรมย์ภักดี (บุญรอด เศรษฐบุตร) ซึ่งถนัดในการชักว่าวปักเป้า ต่อมาพระยาภิรมย์ภักดีได้แต่งตำราขึ้นเล่มหนึ่งเรียกว่า “ตำนานว่าวพนัน ตำราผูกว่าว วิธีชักว่าว และการเล่นว่าวต่อสู้กันในอากาศ” นับเป็นตำราว่าวเล่มเดียวของประเทศไทย
ภาพว่าวจุฬาและปักเป้า	ว่าวจุฬาและปักเป้านับเป็นว่าวประจำชาติของไทยที่เป็นที่รู้จักของชาวต่างประเทศอย่างแพร่หลาย มีศิลปะการประดิษฐ์ที่ละเอียดอ่อนสามารถบังคับให้ต่อสู้กันกลางอากาศได้อย่างมีชีวิตชีวา ผิดกับว่าวของชาติอื่นที่มักจะนิยมทำว่าวภาพที่สวยงาม การประดิษฐ์ว่าวจุฬาและปักเป้านี้น้อยคนนักที่จะทำได้ดี และน้อยคนนักที่จะมีความสามารถเป็นหนึ่งในการเล่นว่าวแข่ง เพราะต้องประกอบด้วยหลายสิ่งหลายอย่างควบคู่กันไป
ภาพยนตร์บ้านรองภาวาส สุรินทร์ ภาวาส	ขอนำท่านผู้ชมมายังบ้านของท่านอาจารย์ภาวาส บุญาค ที่ถนนสุรวงศ์ กรุงเทพมหานคร ท่านอาจารย์ภาวาส บุญาค เป็นผู้เชี่ยวชาญเรื่องของว่าวจุฬาและว่าวปักเป้า ซึ่งเป็นว่าวแข่งที่เป็นเอกลักษณ์ของไทยโดยเฉพาะ ทั้งนี้เพื่อสอบถามถึงเรื่องของการทำว่าวเพื่อการแข่งขัน รวมไปถึงส่วนสำคัญต่าง ๆ ของว่าวจุฬาและว่าวปักเป้าที่เป็นอาวุธสำคัญสำหรับคว้าเอาชนะกันว่ามีส่วนต่าง ๆ อะไรบ้าง ขอเริ่มที่การทำว่าวก่อนครับ ขั้นแรกต้องไปหาไม้ที่ดี ๆ คือไม้สีสุกที่มีอายุแก่ ๆ ๓ ปีขึ้นไป เมื่อได้ไม้สีสุกซึ่งตัดในหน้าแล้งที่เนื้อแก่แล้ว เราก็กะเอามาผ่าเป็นซีก ๆ แล้วลนไฟหรือย่างไฟสักหน่อยเพื่อให้ไม้ตาก จากนั้นจึงนำมาตากแดดให้แห้งหรือบางคนอาจไม่ย่างไฟนำมาตากแดดเลยก็มี เมื่อไม้แห้งสนิทดีแล้วนำเก็บไว้ค้างปีกก็เอามาเหลาเป็นโครงว่าวต่อไป บางทีก็ไม่จำเป็นต้องค้างปีกก็เหลาได้เช่นกัน ในการเหลาโครงว่าวนั้นเริ่มด้วยการใช้มีดมาถาก ๆ โกลน ๆ ให้เป็นรูปเป็นร่าง มีหัวมีหางตามรูปของไม้ เมื่อถากเสร็จแล้วก็ตัดด้วยไฟอั้งโล่ ถ้าจะช่วยให้ไม้ร้อนจัดก็เอาน้ำตาลปึกทา

ภาพ	เสียง
สุรินทร์ ภาวส	แล้วก็ตัด ตัดพอไม้ตรงแล้วก็เอากบไส ปกติใช้อะไรตัดให้ไม้ตรงครับ ก็เอามือนี่ละครับ แต่บางทีก็มีเครื่องมือช่วยหรือเท้าเหยียบบ้าง แต่ผม มีเครื่องมือตัดเพื่อให้สะดวก
สุรินทร์ ภาวส	ขอดูเครื่องมือสักชนิดหนึ่งครับ ครับ อย่างเช่นเครื่องมือตัดอันนี้สำหรับตัดไม้เล็กรับ พอดีเตรียมร้อย แล้วเอากบไสให้ได้รูป ตะไบแต่งให้กลม ก็จะได้ไม้แบบนี้ นี่เป็นไม้ที่ เหลาแล้ว ก็มีไม้ปิก ไม้ขา ไม้อก ตามรูปของว่าว เมื่อเราเหลาได้ที่แล้ว ตัดขนาดตามส่วนได้แล้ว ก็เริ่มต้นผูก ผมจะให้ดูโครงที่ผมผูกเอาไว้ นี้ครับ ว่าวขนาด ๘๘ นิ้ว
สุรินทร์ ภาวส	เป็นขนาดของว่าวแข่งกันในปัจจุบันใช่ไหมครับ ครับ เป็นว่าวที่เขาเล่นกันอยู่ทุกวันนี้ละครับ เห็นไหมครับยังไม่มีอะไร เลย มีแต่ไม้ ๕ อันผูกติดกัน แล้วสายระโยงระยางนี้เรียกว่าเส้นผ้ง เรา ชิงผ้งให้มันได้รูป ถ้าเราไม่ชิงผ้ง ปีกมันก็จะไม่รัดเข้าไป มันจะโก่งที่นั่น ที่นี้ เมื่อผูกโครงเสร็จแล้ว เราก็ชิงสักคือชิงลายเป็นตาตารางสี่เหลี่ยม แล้วจึงใช้กระดาษปิด แล้วจึงติดลูกปลา เช่น ปลาเงิน ปลาทอง แต่ถ้า เป็นว่าวคว่ำ เขาจะไม่ใช้ลูกปลาเงิน ปลาทอง จะใช้กระดาษว่าวด้วยกัน นั่นแหละปิด หลังจากนั้นก็ขึ้นหัวโดยจะไม่ผูกให้เสร็จ จะเก็บไว้ส่วนหนึ่ง สำหรับมือจับพลิกโครงว่าวได้ พอปิดกระดาษเสร็จแล้วก็จะทำพิธี ขึ้นหัวอีกครั้งหนึ่ง ดัดหัวให้งอน และผูกสายหูด ๒ ข้าง เมื่อเสร็จแล้ว ก็ชิงสักปิดกระดาษหัวอีกครั้งหนึ่ง ก็จะสำเร็จเป็นรูปว่าว
สุรินทร์ ภาวส	หัวนี้ทำสุดท้ายเลยใช่ไหมครับ ใช่ครับ ถ้าคนไหนทำว่าวผูกหัวเลยทีเดียว ผมอยากจะเรียกว่ายัง ทำว่าวไม่เป็น
สุรินทร์ ภาวส	อาจารย์ครับ เรื่องของสัดส่วนว่าวเป็นเรื่องสำคัญมากนะครับ แล้ว สัดส่วนสำหรับว่าวคว่ำเป็นอย่างไรครับ มีหลายแบบนะ เอาแน่ไม่ได้ ต่างคนก็ต่างอาจารย์ก็ไม่เหมือนกัน ขอ ยกเอาสักส่วนหนึ่งนะ ซึ่งเป็นของคุณพูน ยุณิยม ซึ่งเป็นนักคว่ำว่าว ชั้นที่หนึ่งเลย คุณพูนนี้เป็นแชมป์ฝีมือมาตั้งแต่หนุ่ม ๆ ตอนนี้อายุ ประมาณ ๗๖-๗๗ ปีแล้ว เดิมทำงานที่กรมไปรษณีย์ สมัยก่อนนี้

ภาพ	เสียง
	สมณานามว่า พุนหัวกะโหลก เพราะเป็นนักคว้าวาวตราหัวกะโหลก ต่อมาเรียกว่า พุน ไปรษณีย์ เพราะคว้าวาวให้กรมไปรษณีย์ คุณพูนนี้เรียกได้ว่าเป็นอาจารย์ ซึ่งผมเห็นแกมาตั้งแต่ผมยังเด็ก ๆ คุณพูนบ้านอยู่เลยวัดบุปผารามไปเล็กน้อย ซึ่งเป็นคนละฝั่งกับสถานีตำรวจนครบาลบุปผารามในปัจจุบันนี้ สมัยนั้นนักทำวาวเอก คือ นายสาตราเรียกว่า ลุงสาตรา ๆ ใคร ๆ ก็รู้จัก สัดส่วนของคุณพูนเป็นแบบนี้ คือ ความยาวของอกเท่าไหล่ ให้ปีกมีความยาวลดลง ๑ กลม คือ หมายความว่า เอาไม้อกมาแล้วเอาเชือกวัดรอบวง ความยาวที่ได้นี้เรียกว่า ๑ กลม ดังนั้น ความยาวของปีกจะเท่ากับความยาวของอกหักออก ๑ กลม สำหรับขานี้ใช้ความยาว $\frac{3}{2}$ ของความยาวของปีกลดอีก ๓ กลม ถ้าเป็นสัดส่วนธรรมดาของผมก็ $\frac{2}{3}$ ของอกเท่ากับความยาวของขา นี่ก็เป็นสัดส่วนของอาจารย์พูน ซึ่งท่านเก่งมาก เมื่อได้สัดส่วนแล้วก็นำไม้โครงมาผูก ซึ่งก็มีสัดส่วนการผูกเช่นกัน (ดังในภาพ) เมื่อผูกโครงเสร็จแล้ว ก็จะต้องชิงแรงขา ซึ่งต้องระมัดระวัง เพราะหากชิงมากไปก็จะจุ่มไม่สวย ชิงน้อยไปก็จะถ่าง จึงต้องมีสูตรเช่นกัน (ดังแสดงในภาพ) จึงจะได้วาวที่เป็นรูปร่างลักษณะดีงาม
สุรินทร์	ส่วนสำคัญของการแข่งวาวจุฬา ต้องมีความสมดุลใช้ไหมครบ แล้วต้องมีการถ่วงอะไรไหมครบเมื่อมันไม่สมดุล
ภาวาส	เรื่องความสมดุลของวาวนี้มันมีหลายอย่าง วิธีดูว่าวาวไม่สมดุลหรือไม่ให้จับที่ปีกทั้ง ๒ ข้างยกขึ้น ถ้าวาวได้สมดุลส่วนหัวจะเซลงนิด ๆ ถ้าวาวหงายไปไม่ได้สมดุล เราใช้ตะกั่วถ่วงตรงปลายหัวให้ได้สมดุลหรือวาวนี้ถ้ามันหนักหัวเกินไปหรือหนักปีกใดปีกหนึ่งจะเลี้ยงตัวไม่อยู่ และอีกอย่างหนึ่งคอกซุงถ้ากินหน้าก็หมุน กินหลังก็ตื้อ ดังนั้น ความสมดุลจึงมีความสำคัญมาก ไม่อย่างนั้นวาวจะทรงตัวอยู่ไม่ได้
สุรินทร์	วาวจุฬานี้นอกจากถ่วงหัวแล้วต้องถ่วงข้างอีกไหมครับอาจารย์
ภาวาส	ด้านข้างไม่ต้องถ่วงครับ ถ้ามันเอียงเขาใช้รีดระวาง คือ ธรรมดาของซุงจะมีจอมสี่เส้น ที่นี้ถ้าวาวเอียงเขามารัดที่จอม เพื่อให้เปลี่ยนศูนย์กลางทำให้หายเอียงได้
สุรินทร์	ปกติอาวุธของจุฬาเพื่อจะไปต่อสู้กับปักเป้าอยู่ตรงไหนครับ
ภาวาส	เขาเรียกว่าเครื่องครับ ซึ่งเครื่องนี้ประกอบด้วยจำปากกับลูกดิ่ง แต่สมัยนี้

ภาพ	เสียง
สุรินทร์ ภาวส	ไม่มีลูกดิ่งแล้วมีแต่จำปา เช่น ดอกนี้เรียกว่า ดอกช่อม อยู่หน้าซุง มีข้างเดียว แล้วดอกนี้เรียกว่า จำปา ถ้าว่าเล็ก ๆ ใส่ ๒ ดอกก็เล่นได้แล้ว ถ้าว่าที่เล่นสนามหลวงใช้ ๔ ดอก ๕ ดอก ๖ ดอก แล้วแต่เขาจะเล่น ไว้สำหรับสอยปักเป้าหรือครับ ครับ เอาไว้เกี่ยวป่านปักเป้า เมื่อป่านปักเป้าเข้ามาในนี้มันก็กันไว้ไม่ให้ป่านปักเป้าเข้าไปรัดซุง ถ้าไม่มีดอกช่อมผมรับรองว่าจุพาดกทุกตัว พอป่านปักเป้าเข้าไปมัดซุงจุพา ซุงจะค่อย ๆ สิ้นลงไปจนตก จุพาต้องมีซุงยาวมันถึงจะพอสาย ถ้าสั้นไม่พอสายก็จะตก สมัยก่อนว่าวใหญ่จะมีดิ่งอยู่ที่หัวจำปา ประกอบด้วยสายดิ่งและลูกคลัก ๒ ข้างด้วย
สุรินทร์ ภาวส	ผมสังเกตดูเวลาเขาคว้าวาวแข่งกัน เวลาจุพาสอยปักเป้าได้เขาจะมีการวิ่งรอกกัน เวลาวาวจุพาคว่าปักปักเป้า เราจะไปรอกเขาไม่ได้นะครับ เราต้องทำให้เขาตายเสียก่อน หมายถึงทำให้เขาไม่มีทางต่อสู้เรา เช่น เสียหาง หมุนตัว ๆ หรือชำรุดฉีกขาดไป หักไป หรือคอซุงเข้าไปเกี่ยวหัวว่าว ดิดหัวดิดปีกติดกัน หรืออะไรขาดไป หรือเหนียงที่เป็นอาวุธต่อสู้จุพามันขาด มันรูด หรือปักเป้าสั้นกว่าจุพา แล้วเหนียงของตัวที่มีอยู่มันเกี่ยวจำปาเข้าที่เรียกว่า เหนียงเข้าเครื่อง หรือปักเป้านั้นติดจุพาแล้วสั้นกว่าจุพา ป่านตายหย่อนไม่ออก อย่างนี้เรียกเสียหางลายทาง เรียกว่าหมดทางสู้หรือเข้าบึงกลางป่าน คือไปติดอยู่กับสายจุพาโดยไม่ทราบสาเหตุ แบบนี้จุพาชอกได้ แต่ถ้าไปติดบับแล้วจะรอกเข้าทันทีไม่ได้ ต้องทำให้เขาตายก่อนจึงจะรอกได้ (แสดงรอกม้าให้ดู)
สุรินทร์ ภาวส	อันนี้รอกม้าใช้ไหมครับ ครับ สมัยก่อนเขาใช้รอกม้า เอารอกทับสายป่านแล้วก็วิ่ง ที่หน้ารอกจะมีคนเอารอกมือโยกสายป่านเลี้ยงว่าวเอาไว้ หลังจากนั้นก็วิ่งไป แต่สมัยนี้ผมเห็นตรงกันข้าม พอเขาคว้าวจะรอกด้วยรอกมือ มีคนจับบับเอาไว้แล้วดึงสวนทางกับว่าว ซึ่งเมื่อก่อนดึงไปตามว่าว แล้วรอกม้าบางที่ใช้บ้างไม่ใช้บ้าง ถ้าใช้ก็ใช้ข้างหน้าไม่ได้ใช้ข้างหลังเหมือนสมัยก่อน
สุรินทร์	ปกติเมื่อจุพารอกเอาปักเป้าเข้ามาในแดนตัวเองได้ก็ถือว่าชนะใช้ไหมครับ

ภาพ	เสียง
ภาวาส	ครับ
สุรินทร์	แล้วอัตราได้เสียนี้คิดอย่างไรครับ
ภาวาส	อ้อ ก็ ๑๑ บาท : ๒๒ บาท นั้นะหรือ เป็นราคาตั้งแต่สมัยรัชกาลที่ ๕
สุรินทร์	ก็เรียกว่าอัตรา ๒ ต่อ ๑ คือว่าถ้าจุฬาดึงว่าวปักเป้ามาได้ก็ได้อีก ๑ ต่อ
	ถ้าปักเป้าดึงว่าวจุฬามาได้ก็ได้อีก ๒ ต่อ
ภาวาส	ครับ ว่าวจุฬาปักเป้าได้เปรียบเสียเปรียบต่อกันมาก คุณคิดดูนะ ปักเป้าอยู่ได้ลม จุฬาอยู่เหนือลมใช่ไหม คุณคิดดูองศาปักเป้าที่จะ เคลื่อนไหวได้น้อยกว่ามาก ที่นี้จุฬามันอยู่ข้างหลังเคลื่อนไหวได้มากกว่า ปักเป้าจึงเสียเปรียบจะตายไป พอคว้าได้ดักติดนิ้วก็จะพาปักเป้าไปเลย ปักเป้าทำอะไรไม่ได้แล้ว แล้วอีกอย่าง ว่าวตัวเล็กตัวใหญ่ผิดกัน เหลือเกิน เพราะฉะนั้นจุฬาจึงต้องต่อให้ปักเป้า ๒ เอา ๑
สุรินทร์	หันมาดูทางด้านปักเป้าสักนิดเถอะครับว่ามีอาวุธอยู่ตรงไหนบ้าง
ภาวาส	อัตราส่วนของผม ไม้ออกปักเป้ายาว ๓๔ นิ้ว จุฬาดึงตั้งแต่ ๘๐ นิ้วขึ้นไป เท่าไรก็ได้ และมีไม้ปักซึ่งโค้งได้หลายแบบ บางคนก็โค้งมาก โค้งน้อย หรือปักยาว ปักสั้น แล้วแต่ชอบ
สุรินทร์	อาวุธของปักเป้าอยู่ตรงไหนครับ
ภาวาส	อยู่ที่เหนียงซึ่งอยู่ต่อจากคอขลุ่ยลงมา เหนียงจะยาว ๔ วา ว่าว ๔' สอก สอกละวา แล้วมีสายทั้งสายหนึ่ง ทั้งมากทั้งน้อยแล้วแต่ เขาไม่ห้าม แต่สายยืน (สายตรง) บังคับไว้ ๔ วา
สุรินทร์	เหนียงเอาไว้ทำไมครับ
ภาวาส	เอาไว้คล้องจุฬา เพื่อให้จุฬาเสียสมดุลโดยเกี่ยวที่นั่นที่นี้ก็ตกได้
สุรินทร์	แล้วหางไม่มีประโยชน์หรือครับ
ภาวาส	มีสิครับ ถ้าไม่ใส่หางปักเปาก็จะหมุนตัว ๆ จึงต้องใส่หางถ่วงไว้ หาง จะยาวเท่าไรก็ได้ อย่าให้ต่ำกว่า ๕ ช่วงอก
สุรินทร์	ปกติทำด้วยผ้าไหมครับ
ภาวาส	ถูกแล้วครับ สมัยปัจจุบันหางค่อนข้างเล็กผิดกับสมัยก่อน สมัยก่อน หางมีขนาด ๓ นิ้ว ถึง ๓ นิ้ว ๒ นิ้ว ตรงปลาย ๒ นิ้ว ปัจจุบันนี้ตรงโคน เท่ากับปลายของสมัยก่อน หางสมัยก่อนทำสวยมาก เรียบร้อย แต่สมัยนี้ ทำงานง่าย ๆ
สุรินทร์	เกี่ยวกับชั้นเชิงในการคว่ำเพื่อเอาชนะกัน เขามีชั้นเชิงอย่างไรครับ

ภาพ	เสียง
ภาวส	ครับ มือกับตานี้ต้องทันกัน สัมพันธ์กัน ตาไว้ดูให้แม่นถึงความสั้นยาว แคไหน มือต้องบังคับว่าให้ได้ คือต้องให้วงไวทันกันทั้งปักเป้าและ จูฬา ยิ่งว่าปักเป้าต้องให้ทันกันใหญ่ ถ้าสาวเร็วไปจุฬาก็ไม่มาเข้า เหนียงพอดิ สาวช้าไปก็ไม่เข้าอีกเหมือนกัน ต้องให้พอเหมาะพอเจาะ ทั้งหู ทั้งตา มือ เท้า วิ่ง ต้องวิ่งหมด คนเล่นปักเป้ายากมาก ต้องเก่ง และเหนื่อย ต้องวิ่ง ต้องเดิน ต้องสาว ต้องให้พร้อมหมดทุกอย่าง ต้อง รู้จักฝืน เมื่อจุฬาสอยติดต้องฝืนไม่ให้จุฬามันลง ตามจังหวะ ต้อง คอยขัดและพยายามแก้ลวดให้ออกจนหลุด และรีบออกจากจุฬาให้ได้ ฝ่ายจุฬาก็เหมือนกัน ต้องมีชั้นเชิง นัยน์ตาต้องดี เช่น เมื่อตกลงไปแล้ว จะโผล่ก็ต้องระวังเหนียงปักเป้าต้องหลบให้ดี เหล่านี้เป็นต้น
สุรินทร์ ภาวส	โดยเฉพาะการแก้เกมส์เมื่อว่ากำลังจะตาย มีวิธีแก้อย่างไรครับ สมัยนี้ผมเห็นเขาไม่ค่อยแก้กันหรอก พอเข้าเหนียงก็วิ่งรอก แต่ก่อน เข้าเหนียงแล้วยังมีการทิ้งป่านขยอกเอาเหนียงออก อะไรต่ออะไร หรือ ทำว่าดีให้เหนียงขาด แต่เดี๋ยวนี้ไม่ทำกัน เหตุที่ไม่ทำเพราะเล่นคว่ำกัน ไกล ๆ เมื่อก่อนเขาคว่ำกันไกล ๆ ลิบ ๆ บนท้องฟ้า เดี๋ยวนี้มันเรียดยืน แคื่อยอดมะขาม มัวไปถอดเหนียงก็พอดิตกดินกันพอดิ
สไลด์ว่าจุฬาและปักเป้า	ว่าจุฬาและปักเป้าในปัจจุบัน แม้ศิลปะในการประดิษฐ์และศิลปะ การชักเพื่อเอาชนะคู่แข่ง จะไม่พิถีพิถันและแนบเนียนเท่าในอดีตก็ตาม ก็ยังนับว่าไม่สายเกินไปที่เราจะรื้อฟื้นขึ้นใหม่ เพราะเรามีทั้งสมาคม กีฬาไทยในพระบรมราชูปถัมภ์ มีตำรวจตำรวจ รวบรวมทั้งผู้รู้ผู้ชำนาญใน กีฬาวัวอยู่เป็นจำนวนไม่น้อย ประกอบกับกีฬาวัวนอกจากจะเป็น การแข่งขันที่สนุกสนานแล้วยังสร้างความเพลิดเพลินให้กับผู้ชมได้เป็น อย่างดี และที่น่าปลื้มปิติเป็นล้นพ้นที่สมเด็จพระเทพรัตนราชสุดา สยามบรมราชกุมารี ทรงสนพระทัยในกีฬานี้ และทรงให้การสนับสนุน อย่างจริงจังทำให้ปวงชนตื่นตัวและพัฒนากีฬาแข่งวัวขึ้นเป็นกิจ- ลักษณะได้ในระยะ ๒-๓ ปีมานี้ จากการมองย้อนอดีต สู่ปัจจุบันและ อนาคต เชื่อว่ากีฬาวัวไทยจะเป็นกีฬาที่ให้ทั้งความบันเทิงและความ สนุกสนานคู่สังคมไทยตลอดไป สวัสดี.....

ภาพ	เสียง
ภาพว่าวเต็มท้องฟ้า มีวัดพระแก้ว เป็นฉากหลังซ้อนด้วย ตัวอักษร วิ่ง ชื่อรายการ ผู้จัด ผู้เขียนบท เทคนิครายการ และภาพจบ รายการ	จบรายการ

คณะกรรมการเผยแพร่เอกลักษณ์ของไทย
ในคณะกรรมการเอกลักษณ์ของชาติ
สำนักเลขาธิการนายกรัฐมนตรี
เสนอรายการ “อยู่อย่างไทย”

เรื่อง “สุนทรภู์รู้ใจประชาชน”

บันทึกเทปโทรทัศน์ วันที่ ๔ มิถุนายน ๒๕๒๙ เวลา ๑๗.๐๐ น.
ออกอากาศทางสถานีโทรทัศน์ไทยทีวีสี ช่อง ๙ อ.ส.ม.ท.
วันอังคารที่ ๑๐ มิถุนายน ๒๕๒๙ เวลา ๑๗.๐๐–๑๗.๓๐ น.

ผู้จัดรายการและเขียนบท
วิทยากร

ผู้ร่วมรายการ
พิธีกร

พ.ต. ทนึ่ง คุณทนึ่ง ฝะอบ ไปษะกฤษณะ
พ.ต. ทนึ่ง คุณทนึ่ง ฝะอบ ไปษะกฤษณะ
ดร. สุรพล สุดารา
ดร. พรรณราย ทรัพย์ประภา
ดร. อนุมา สุนธมาน

ภาพ	เสียง
อูมา	วันที่ ๒๖ มิถุนายนนี้ จะเป็นวันที่ท่านสุนทรภู่รัตนกวีของไทย ซึ่งองค์การศึกษาวิทยาศาสตร์และวัฒนธรรมแห่งสหประชาชาติได้ยกย่องให้เป็นกวีเอกระดับโลก จะมีอายุครบ ๒๐๐ ปี ทางราชการประกาศให้มีการเฉลิมฉลองกันทั่วประเทศ เริ่มแต่ ๒๖ มิถุนายน ๒๕๒๙ ถึง ๒๕ มิถุนายน ๒๕๓๐ ซึ่งถือเป็นปีสุนทรภู่ คณะอนุกรรมการเผยแพร่เอกลักษณ์ของไทย ในคณะกรรมการเอกลักษณ์ของชาติ สำนักเลขาธิการนายกรัฐมนตรี จึงจัดรายการ “อยู่อย่างไทย” เรื่อง “สุนทรภู่รู้ใจประชาชน” ในวันนี้ เพื่อเป็นการร่วมเฉลิมฉลองด้วยการที่จัดรายการเรื่องนี้ขึ้นก็เพราะเห็นว่าท่านสุนทรภู่ท่านเป็นคนสามัญที่มีอัจฉริยะในเชิงกวีจนได้รับเกียรติอย่างสูงดังกล่าว แต่ที่สำคัญก็คือท่านชนะใจคนไทยส่วนมาก ด้วยสามารถเข้าถึงใจประชาชน สุนทรภู่มีวิธีการอย่างไร ขอเชิญท่านผู้ชมได้พบกับ ดร. พรรณราย ทรัพย์ประภา รองศาสตราจารย์คณะครุศาสตร์ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย และ ศ. พ.ต. หญิง คุณหญิง ฝะอบ ไปชะกฤษณะ
ฉากหนึ่ง ห้องทำงานในสำนักงาน ผะอบกับพรรณรายเดินเข้ามา พรรณราย ผะอบ พรรณราย ผะอบ พรรณราย ผะอบ	อาจารย์คะ ดิฉันขอประทานโทษที่ต้องมารบกวนอาจารย์ เพราะกำลังรวบรวมข้อมูลเกี่ยวกับท่านสุนทรภู่ที่ว่าท่านเป็นกวีชาวบ้าน ดิฉันจึงมาขอความกรุณาอาจารย์ได้ให้ข้อคิดดิฉันบ้าง ดิฉันก็คงจะให้ข้อคิดได้เฉพาะที่เป็นทัศนะของดิฉันเท่านั้นคะ บางทีก็อาจจะซ้ำกับของคนอื่น บางทีก็อาจมีผู้อื่นที่ไม่เห็นด้วยนะคะ ดิฉันว่ายิ่งดีเลยคะ จะได้แง่มุมที่กว้างขวางยิ่งขึ้น ดิฉันคิดว่า คำว่า “กวีชาวบ้าน” อาจหมายได้สองทาง คือ “กวีของชาวบ้าน” หรือ “กวีที่เป็นชาวบ้าน” กวีที่เป็นชาวบ้านดิฉันพอเข้าใจคะ หมายถึง ท่านเป็นกวีที่เป็นคนสำคัญ แต่กวีของชาวบ้านนี้สละ ก็นความเพียงไหนคะ ถ้าจะพูดสั้น ๆ ก็หมายถึง ท่านสุนทรภู่ได้ผลิตผลงานของท่านที่ชาวบ้านไม่ว่าเด็กว่าผู้ใหญ่ ไม่ว่าหญิงว่าชาย ดิดอกติดใจกันทั่วบ้านทั่วเมือง

ภาพ	เสียง
พรรณราย	กลอนของท่านก็จำติดปากถ่ายทอดกันมาตั้งแต่สมัยท่านยังมีชีวิตจนกระทั่งบัดนี้ล่ะค่ะ อาจจะเป็นเพราะท่านเป็นชาวบ้าน ท่านก็เข้าใจชาวบ้านด้วยกันเป็นอย่างดี ดิฉันคิดว่าน่าจะมีอะไรพิเศษ มิฉะนั้นคงไม่ผูกใจชาวบ้านได้ถึงเพียงนั้น อาจารย์คิดอย่างนั้นไหมคะ
ผะอบ	แน่นอนแหละค่ะ คิดมานานแล้วด้วย แล้วก็สรุปได้อย่างสั้น ๆ ก็ว่า มีพิเศษที่ตรงลักษณะคำประพันธ์และเนื้อเรื่องท่านถึงได้เข้าไปนั่งในใจของชาวบ้านหรือประชาชนทั่วไป
พรรณราย ผะอบ (พรรณรายฟังไปจดไป)	อาจารย์กรุณาไขความด้วยค่ะ ดิฉันจะได้บันทึกไว้เลย ข้อแรกนะคะก็คือ สมัยนั้นคนอ่านหนังสือออกก็มีน้อย การพิมพ์ก็ยังไม่มีการสืบทอดด้วยการเล่าถ้าไม่ติดใจก็คงไม่เล่ากันต่อ ๆ ไป กลอนของท่านจึงมีลักษณะง่าย ใช้คำธรรมดา ฟังแล้วเข้าใจ ไม่ต้องแปลไทยเป็นไทย จำง่าย นั่นข้อหนึ่งล่ะนะคะ
พรรณราย ผะอบ	มีหลายข้อรีคะ ข้อต่อไปก็คือ ท่านนำลักษณะพิเศษของภาษาไทยมาใช้ คือจังหวะและเสียงสูงต่ำ วรรณยุกต์นั้นแหละค่ะ คำประพันธ์ของท่านส่วนมากจึงไพเราะและยังมีลักษณะเหมือนภาษาที่พูดกันตามธรรมดา อาจารย์คงจำได้ตอนทองประศรีพาพลายงามไปหาขุนแผนในคุก ขุนแผนก็สอนลูกว่า
พรรณราย (อ่านเป็นทำนองกลอน)	“จงนึกว่าย่าเหมือนกับแม่พ่อ ถึงคำทออย่างไรอย่าได้เอียง” แต่ถ้าอาจารย์ลองอ่านให้เป็นทำนองกลอนสิคะ คำพูดนั้นจะมีลักษณะเป็นกลอนเลย จริงด้วยนะคะ ภาษาพูดธรรมดาแท้ ๆ แต่มีจังหวะ มีเสียงสูงต่ำ มีความคล้องจอง อาจารย์คะ ดิฉันได้ยินมีผู้กล่าวว่าท่านเอาแบบอย่างมาจากอยุธยา ไม่ได้คิดขึ้นเอง
ผะอบ	ดิฉันก็ว่าคงจริงค่ะ มีอะไรบ้างคะที่ไม่อิงของเก่ามาก่อน ปัจจุบันจะดีได้ก็ต้องอาศัยอดีต นำอดีตมาปรับ ถ้าปรับดีเหมาะก็เจริญขึ้น ถ้าปรับไม่เหมาะก็เสื่อม ท่านสุนทรภู่ท่านก็นำมาปรับเป็นลักษณะเฉพาะหรือเอกลักษณ์ของท่านเลย ถ้าเป็นกลอนของท่านอ่านแล้วรู้ทันที การที่ผลงานของท่านยืนยงจนเป็นที่ยกย่องถึงระดับโลกก็เป็นข้อพิสูจน์อย่างดีค่ะ

ภาพ	เสียง
พรรณราย ผะอบ	อาจารย์กรุณายกตัวอย่างให้เห็นชัดสักตอนนะคะ กลอนของท่านสุนทรภู่แต่งเพื่อฟังมากกว่าอย่างอื่น ท่านจึงใช้สัมผัสใน และเล่นเสียง เรื่องของท่านส่วนมากแบบเล่าเรื่องและพรรณนาความ รู้สึก จะขอยกตัวอย่างจาก “นิราศอิเหนา” นะคะ
กล้องจับที่กลอนที่เขียนไว้บน กระดาน ผะอบ อธิบายตามผัง	นิราศร้างท่างเทศเนหา ปางอิเหนาเศร้าสุดถึงบุษบา พระพายพาพัดน้องเที่ยวล่องลอย ตะลึงเหลียวเปลี่ยวเปล่าให้เหงาหจิม สุขลปริมเปี่ยมเหยาเผลาะผอย เมื่อเย็นค่าน้ำค้างลงพร่างพร้อย น้องจะลอยลมบนไปไหนใด
ผะอบ	เป็นไงคะ เห็นด้วยไหมว่าท่านเล่นคำเล่นเสียงเป็นอย่างไร กลอนทุกวรรค ของท่านมีลักษณะเฉพาะ ซึ่งคนอื่นแต่งได้แต่ไม่ตลอดเรื่อง
พรรณราย	วิเศษเลยค่ะ เห็นภาพน้ำตาตอนจะหยดเป็นชั้นตอนเลยนะคะ เมื่อก็ อาจารย์ว่ายังมีเรื่องที่เกี่ยวข้องกับเนื้อหาที่ท่านเข้าถึงประชาชน รวากับ เข้าไปนั่งในหัวใจเขาทีเดียวค่ะ
ผะอบ	ดิฉันหมายถึงท่านเข้าใจจิตใจชาวบ้านอย่างดี เรื่องของท่านจึงเหมือน หนึ่งนำผู้อ่าน ผู้ฟังไปอยู่ในเหตุการณ์นั้น ๆ ท่านนำความนึกความคิด ทั่ว ๆ ไปมาแฝงอยู่ในงานของท่าน จะยกตัวอย่างสักเรื่องหนึ่งซึ่งบางคน คิดว่าท่านโบราณมาก คือเรื่อง “ความเชื่อ” นักเขียนสมัยนี้ยังนำมา แทรกในเรื่องอยู่เสมอ ถ้าอาจารย์อ่านนวนิยายหรือดูละครโทรทัศน์ จะเห็นบ่อย ๆ
พรรณราย ผะอบ	ความเชื่อเรื่องอะไรบ้างค่ะ งานของสุนทรภู่ท่านมีหลายเรื่อง แต่จะขอยกเรื่องกลางสังหรณ์นะคะ เพราะในปัจจุบันนี้ก็ใช้เป็นเครื่องมือในการดำเนินเรื่องให้คนตื่นเต้น ติดตาม แต่ที่จริงคนโบราณใช้มานานแล้ว วิทยาศาสตร์เจริญรุดหน้า แต่ก็ยังพิสูจน์ไม่ได้
พรรณราย	อาจารย์จะยกตอนไหนคะ คงเป็นในขุนช้างขุนแผนใช่ไหมคะ ดิฉัน ก็พอจำได้บ้าง เป็นกลอนเสภา กลอนของท่านขับเสภาเพราะจริง ๆ

ภาพ	เสียง
ผะอับ ขับเสภา มีการแสดงของนาง วันทองแบบดีทำ ประกอบบทเพื่อให้ทันเวลา ขับเสภา	ค่ะ เพราะท่านเขียนแบบเล่าเรื่องให้ฟังเป็นนิทาน ต่อมานำมาขับเสภา ฟังแล้วรื่นหู แต่นำไปเล่นละครไม่สู้จะแนบเนียนนัก แต่ก็มีผู้นำไป ประดิษฐ์เป็นเสภาทรงเครื่อง ใช้ทำรำแบบดีทำเพื่อให้เข้ากับการ ขับเสภา ไม่ใช่ละครนะค่ะ ครานั้นวันทองผ่องใส เมื่อถูกแก้วแววตาจะอาลัย คิ้วเขม่นเป็นดวงแต่กลางวัน ให้วันวันหวิวหวิวหิวหวานอน พอมอยหลับคล้อยคลายเห็นพลายน้อย ขุนช้างถ่อยทับไว้ด้วยไม้ขอน ผวาพื้นดินตาให้อาวรณ์ สะอื้นอ่อนในอกตกตะลึง
กล้องกลับมาจับพรรณราย	ดิฉันนึกได้อีกเรื่องแล้วค่ะ ที่คณะวิทยาศาสตร์กำลังหาข้อมูลกันอยู่ คือ เรื่องสุนทรภู่ดูดาวค่ะ
ผะอับ	นี่ก็อีกเรื่องหนึ่งที่ท่านนำชีวิตประจำวันของชาวบ้านมาแทรกจนนึกว่า ตนเป็นตัวละครเสียเอง ดิฉันเองเมื่อเด็ก ๆ ก็อดนึกถึงกลอนตอนดูดาว ของท่านไม่ได้ เมื่อออกมานอนเล่นกลางนอกชาน ท่านผูกใจคนอ่าน อย่างนี้แหละค่ะ
พรรณราย	ดิฉันจะไปคุยกับเพื่อนดิฉันดูเผื่อจะได้อะไรบ้าง เธอเป็นอาจารย์คณะ วิทยาศาสตร์ แล้วดิฉันจะมาเรียนอาจารย์ค่ะ
กล้องจับที่อุมา	ต่อไปจะขอให้ผู้ชมไปสู่สภาพชีวิตของคนในสมัยท่านสุนทรภู่ ที่ท่านได้ นำมาสอดแทรกในผลงานของท่าน จึงทำให้คนที่อ่านหรือฟังติดใจจำได้ ไม่รู้ลืม เมื่ออยู่ในสภาพนั้นก็อดนึกถึงไม่ได้ ก็คือการดูดาวในคืนเดือน หงาย การชี้ชวนชมดาวเป็นธรรมดาของทุกบ้าน ดาวมีความสัมพันธ์กับ คนไทยในสมัยก่อนมาก เพราะเป็นเครื่องหมายสำคัญในการบอกทิศทางหรือ บอกเวลา สุนทรภู่ท่านก็นำมากกล่าวไว้ในเรื่องพระอภัยมณีจนเด็ก ๆ มักจะนำมาร้องเล่นกันในคืนเดือนหงาย บัดนี้เป็นที่โจษจันกันมากกว่าท่าน มีความรอบรู้ในเรื่องดาว และเคยเห็นดาวหางมาก่อนดาวที่ชื่อฮัลเลย์ ที่ยังกล่าวขวัญกันไม่รู้จบในขณะนี้ ขอเชิญท่านได้พบกับ ดร. สุรพล สุดาราร ท่านคงจะได้ความกระจ่างแจ่มกับนามสกุลของท่าน

ภาพ	เสียง
ฉาก ๒ ห้องทำงานของ อ. สุรพล พรรณรายเดินเข้าไปพบ	
พรรณราย	สวัสดีค่ะอาจารย์ ดิฉันมีเรื่องต้องมาเรียนรบกวนอาจารย์ค่ะ อาจารย์พอจะว่างไหมคะ โทรหาอาจารย์หลายครั้งแล้วค่ะ อาจารย์ไม่อยู่ สายไม่ว่างบ้าง เลยข้ามคณะมาจับตัวเองเลย
สุรพล	ก็เลยจับตัวอยู่เลยใช่ไหมครับ
พรรณราย	โชคดียังดีดิฉันนะซิคะ ขอเวลานิดเดียว กำลังมีปัญหายุ่ง
สุรพล	เรื่องอะไรล่ะครับ
พรรณราย	เรื่องดาวนะซิคะ เลยต้องมาหาอาจารย์
สุรพล	เพราะผมนามสกุล สุดารา หรือครับ
พรรณราย	โห อาจารย์พูดเป็นเล่นไปได้ ก็เพราะได้ข่าวว่าอาจารย์กำลังค้นคว้าเกี่ยวกับเรื่องนี้นะซิคะ
สุรพล	อาจารย์มีปัญหอะไรครับ
พรรณราย	ก็มีเรื่องถกเถียงกันเรื่องท่านสุนทรภู่จะค่ะว่าท่านมีความรอบรู้เรื่องดาวกล่าวถึงดาวหางตั้งแต่ไม่มีชื่อว่า ฮัลเลย์ ว่าจริงหรือไม่ ถึงกับนำถ้อยคำของท่านมาตีความกันใหญ่ เลยมาขอความเห็นอาจารย์นี่แหละค่ะ อยากรู้ว่าทางด้านดาราศาสตร์เราได้เคยคิดค้นเรื่องนี้หรือเปล่านั้น
สุรพล	ผมก็ได้ยินเรื่องนี้มาเหมือนกันครับว่าตอนที่ท่านแตงนั้น ๗๖ ปี มาแล้วผมถึงกับต้องขอข้อความนั้นมา และได้นำไปเรียนปรึกษาท่านอาจารย์ระวี ภาวิไล เลยครับ
พรรณราย	อาจารย์มีข้อความในเรื่องพระอภัยมณีตอนนั้นเหมือนกันรึคะ ดิฉันก็นำมาด้วยแล้ว อาจารย์ลงความเห็นอย่างไรคะ
สุรพล	ผมว่าสุนทรภู่ท่านต้องมีความรู้เรื่องดาวเป็นอย่างดี (ความเห็นของผมนะครับ) เพราะคนไทยในสมัยนั้นศึกษาเรื่องดาวกันมากด้วยเหตุที่มี
พระชนนีชีชวนชมดารา ให้ลูกยาหลานรักรู้จักไว้ ดูโน่นแน่แม่อรุณรัศมี ตรงมือชี้ดาวเด่นนั้นดาวไถ โน้นดาวตรงตรงหน้าอาชาไนย ดาวลูกไก่เคียงคู่เป็นหมู่กัน	ประโยชน์แก่ชีวิต การเดินทางในเวลาคำนึง โดยเฉพาะผู้ที่เดินเรือในทะเลหรือเดินทางในป่า แล้วก็สอนกันต่อ ๆ มา จนกลายเป็นบทเรียนพิเศษในเวลาต่อ ๆ มา ในคืนเดือนหงาย ผู้ใหญ่จะชวนเด็กชมจันทร์ชมดาว ดังในเรื่องพระอภัยมณี ตอนนางสุวรรณมาลีเดินทางมาในเรือกับสินสมุทร สุดสาคร อรุณรัศมี หัสชัย เพื่อติดตามหาพระอภัย

ภาพ	เสียง
องค์อรุณทูลถามพระเจ้าป้า ที่ตรงหน้าดาวไถชื่อไรนั้น นางบอกว่าดาวตรงอยู่ตรงนั้น ที่เคียงกันเป็นระนาบชื่อดาวโลง แม้ดาวพามาใกล้ในมนุษย์ จะม้วยมฤตมรณาเป็นท่าโห่ง ดาวดวงล้ำล้ำภามีเสากระโคง สายระโยงระยางทางเสื่อยาว นั้นแน่แน่คุดาวจะเซ ศีระะเร่หกทางขึ้นกลางหา ดาวนิตติศพายัพควั้ววาว เขาเรียกดาวยอดมหาจุฬามณี โน้นดาวคันชิงช่วงดวงสว่าง ที่พรั่ง ๆ พรั่งพรายงามดาวหามผี หน่อนรินทรสินสมุทรกับบุตรี เผ้าชักชีชักถามตามสงกา	สุนทรภู่ท่านก็นำความรู้ในเรื่องดาวมาพรรณนาไว้อย่างสมบูรณ์ ในสมัยที่วิทยาศาสตร์ยังไม่ได้เข้ามาเกี่ยวข้อง ท่านพรรณนาตามรูปที่ มองเห็นด้วยตาเปล่า อาจารย์ดูสิครับ ดาวเหล่านั้นมีรูปที่มองเห็นเป็น สิ่งที่เกี่ยวข้องกับชีวิตประจำวัน ดาวเต่า ดาวไถ ดาวธง ดาวม้า ดาวลูกไก่ (อ่านข้อความตั้งแต่ต้นจนถึง “เป็นหมู่กัน”)
พรรณราย สุรพล	อาจารย์หมายถึงว่าสุนทรภู่ท่านไม่ได้เขียนแบบกลอนพาไปใช้ไหมคะ ใช้ครับ ผมคิดว่าท่านเขียนตามที่ท่านได้เคยรู้เคยศึกษามา ส่วนรูปทรง ของดาว หรือชื่อดาวจะเรียกว่าสมมติก็ได้ คือมองดูจากพื้นโลก ระยะ ก็ห่างไม่เท่ากัน แต่ละชาติจึงมีชื่อดาวไม่เหมือนกัน
พรรณราย สุรพล	แล้วต่อไปตอนนางอรุณศรีมีถามพระเจ้าป้า (อ่านข้อความจนถึงคำว่า “ท่าโห่ง”) ข้อความน่ากลัวนะคะ มีบางคนตีความว่าเป็นดาวหางที่ปรากฏ เมื่อ ๗๖ ปีมาแล้วนะคะ เพราะเวลาที่เขียนเรื่อง “พระอภัยมณี” นี้ใกล้ กันมาก
สุรพล	ผมไม่แน่ใจนะครับ นี่แหละคือปัญหาที่ผมว่าจะหอบไปถามอาจารย์ระวี ท่านละครับ ผมรับว่าถ้าได้ความอย่างไรจะรีบบอกอาจารย์เลย แต่จะ ให้ได้คำตอบในเร็ววันนี้คงไม่ได้ คงต้องศึกษากันให้ลึกซึ้งแน่นอน เสียก่อน
ฉาก ๓ ห้องทำงานของผะอับ พรรณรายเข้ามาพบผะอับ พรรณราย	สวัสดีค่ะ อาจารย์คะ ดิฉันได้ข้อมูลจาก อ. สุรพลอย่างจุใจเลยคะ ดิฉัน ได้บันทึกไว้ (ส่งปึกเอกสารให้)

ภาพ	เสียง
ผะอับ ทำทำอ่าน พรรณราย ผะอับ สไลด์ม้าน้ำ ม้ามังกร	ขอบคุณค่ะ เห็นจะต้องขออาจารย์ไว้ก่อน น่าศึกษามาก อาจารย์ว่ายังมีอะไรอีกไหมคะ เรื่องที่ท่านสร้างความพิสดารในเรื่องต่าง ๆ นะซี คิดว่าเพราะท่าน เข้าใจจิตใจของคนเราบางทีก็เบื้อชีวิตที่จำเจ ก็เลยหาเรื่องให้ได้ผ่อน อารมณ์ สร้างตัวละครให้แปลก ๆ คล้ายเรื่องจักรวาล แต่ท่านสร้างความ แปลกให้กลมกลืนกับธรรมชาติที่แท้จริง เช่น เรื่องม้ามังกร ท่าน ก็คงจะนำม้าน้ำสัตว์ทะเลทางทะเลตะวันออกแถวระยอง แกลง ที่เด็ก ๆ ชอบมากมาสร้างอิทธิฤทธิ์ให้สุดสาครเด็กน้อยขบขี้ เด็ก ๆ จึงชอบ ตอนสุดสาครจับม้ามังกร ถ้าพูดเรื่องนี้คงต้องใช้เวลาค่ะ พรรณราย ดิฉันว่าที่ชาวบ้านที่เป็นผู้ใหญ่จิตใจ ติดปาก กล่าวขานกันต่อ ๆ ไป เห็น จะเป็นเรื่องคดีคำสอน ซึ่งเป็นเรื่องเกี่ยวกับชีวิตของคนเรานะคะ ผะอับ ดิฉันก็คิดเช่นนั้นเหมือนกัน คำสอนของท่านมีคนรวบรวมไว้มาก แต่ที่ ดิฉันติดใจก็ทีวี่ฝักข้อคิดของท่าน นอกจากฝักปากในเชิงกลอนแล้ว ท่านมีวิธีเปรียบเทียบกับสิ่งที่คนส่วนมากได้พบเห็นประจำวันจึงทำให้ เห็นได้ชัดแจ้ง แบบที่สมัยนี้เรียกว่า ภาพพจน์ ท่านมีวิธีเปรียบเทียบทั้ง โดยตรงและโดยนัย ดิฉันจะยกตัวอย่างจาก “รำพันพิลาป” ตอนหนึ่ง ที่ดิฉันชอบมากเพราะให้ข้อคิดหลายอย่าง
สไลด์ ๑. บายศรี ๒. ใบตองลอยน้ำ	“เหมือนบายศรีคราวมีงานท่านถนอม เจิมแป้งหอมน้ำมันให้บรรณา พอเสร็จการท่านทิ้งลงในคงคา ต้องลอยมลายไปเป็นใบตอง”
พรรณราย ผะอับ พรรณราย	อาจารย์ว่ามีความหมายได้หลายอย่าง อาจารย์ช่วยกรุณาอธิบายหน่อย ซีคะ อย่างสองวรรคแรก ดิฉันคิดว่าท่านเปรียบเทียบว่า คนเราเวลามีบุญ มีวาสนามีประโยชน์ ผู้คนก็นับหน้าถือตา เพราะสามารถให้ประโยชน์ แก่เขาได้จึงพยายามเอาอกเอาใจ ทะนุถนอม แต่เมื่อหมดบุญวาสนาหรือ ไม่มีประโยชน์อันใดแก่เขาแล้ว เขาก็ไม่เหลียวแล ยิ่งได้มาเห็นข้อความ ที่คุณหมอวิทยาเขียนบางคนเมื่อเสร็จธุระแล้วแม้แต่จะขอบคุณก็ไม่ ยิ่งทำให้นึกถึงคติข้อนี้มากขึ้นค่ะ พรรณราย แล้วยังมีความหมายอย่างไรอีกล่ะคะ

ภาพ	เสียง
พะอบ พรรณราย	ดิฉันคิดเองนะคะว่าอาจจะหมายถึงสิ่งนี้นักก็ได้ คือในแง่ที่ว่าบาศรีมาจากใบตอง ตกแต่งเป็นรูปต่าง ๆ สมมุติให้เป็นของศักดิ์สิทธิ์ใช้ในพิธีต่าง ๆ เปรียบเหมือนคนเราเกิดมาก็มาแต่ตัว เมื่อเติบโตใหญ่ก็มีชีวิตอยู่ในรูปสมมุติต่าง ๆ แม้จะมีบุญวาสนาเพียงไร เมื่อตายไปก็ไปแต่ตัวตามสภาพเดิม เหมือนบาศรีก็กลับไปเป็นใบตองธรรมดา อาจารย์ช่างคิดนะคะ แต่เราส่วนมากก็ยังยึดมั่นในสิ่งสมมุตินะคะ บางคนยึดแน่นเสียด้วย อาจารย์คะดิฉันจะไปรวบรวมอีกครั้งแล้วพิมพ์มาให้อาจารย์ดูอีกครั้งนะคะ
กล้องกลับมาจับที่อุมา	ขอบคุณมากค่ะ ด้วยเหตุที่เวลาของรายการนี้มีจำกัด จึงไม่สามารถจะกล่าวถึงการหยั่งรู้จิตใจของท่านได้ครบถ้วน เท่าที่ท่านได้ชมมาแล้วพอสรุปได้ว่า วรรณกรรมของท่านให้ความบันเทิง ให้ความรู้ ให้คิดแก่สามัญชนทั่วไป ไม่มุ่งในแง่วรรณศิลป์ลึกซึ้งนัก จึงแพร่หลายไปกว้างไกลและมีระยะเวลายาวนาน ถ้าจะเปรียบก็เหมือนเพชรเม็ดเล็ก แต่ก็มีเหลี่ยมละเอียด น่ายาม ที่คนทั่วไปมีโอกาสจะเข้าถึงและเป็นเจ้าของได้ เพชรเหล่านั้นจึงส่องแสงแพรวพราวระยิบระยับไปทั่ว สมกับที่ท่านเป็นกวีไทยที่เป็นคนสามัญคนแรกที่ได้รับการยกย่องเป็นกวีโลก แม้เวลาจะล่วงเลยมา ๒๐๐ ปีแล้วก็ตาม จบรายการ

คณะกรรมการเผยแพร่เอกลักษณ์ของไทย
ในคณะกรรมการเอกลักษณ์ของชาติ
สำนักเลขาธิการนายกรัฐมนตรี
เสนอรายการ “อยู่อย่างไทย”

เรื่อง “สนใจเพลงสรรเสริญ”

ออกอากาศทางสถานีโทรทัศน์ไทยทีวีสี ช่อง ๙ อ.ส.ม.ท.
วันอังคารที่ ๘ กรกฎาคม ๒๕๒๙ เวลา ๑๗.๐๐–๑๗.๓๐ น.

ผู้จัดรายการและทำบท
วิทยากร

ผู้ร่วมรายการ
ผู้กำกับรายการ

ท่านผู้หญิง สมโรจน์ สวัสดิกุล ณ อยุธยา
มนตรี ตราโมท

ท่านผู้หญิง สมโรจน์ สวัสดิกุล ณ อยุธยา

นิมิต สุทธิชัยดิพงษ์

สุรางค์ ดุริยพันธุ์

ภาพ	เสียง
ท่านผู้ทรงสมโรจน์	สวัสดิ์คะคุณมนตรี ดิฉันมีเรื่องที่จะต้องเรียนถามสักเรื่องหนึ่งนะคะ เพราะว่าไม่มีใครรู้ดีเท่าคุณมนตรีแน่เชียว คืออย่างนี้คะ ดิฉันไปดูละครของกรมศิลปากรในวันที่มีสัมมนามูลนิธิพระบรมราชานุสรณ์พระพุทธเลิศหล้านภาลัย ละครที่ศิลปากรนำไปเป็นเรื่องอิเหนา ตอนตัดดอกไม้ ฉายกริช ตามธรรมเนียมที่เคยได้ยินเพลงสรรหม่าอยู่แล้ว แต่ทำไมวันนั้นรู้สึกติดใจชอบใจเป็นพิเศษ แล้วทำให้เกิดความคิด อาจจะประกอเกี่ยวกับว่าทำรำของอิเหนาซึ่งรำได้คล่องและรำได้งามมาก ก็เลยถามคนที่พอจะรู้ในงานสัมมนาก็ไม่มีใครทราบแน่ เขาบอกว่ามีผู้ที่จะทราบก็คือคุณมนตรีนี่แหละคะ ดิฉันก็ต้องมารบกวนเรียนถาม จึงต้องให้มิติเป็นผู้จัดเรื่องราวไปด้วย เพราะจะไม่มีใครรู้อีกละ ที่นี้เพลงสรรหม่าเท่าที่ดิฉันไปเปิดดู พจนานุกรมบอกแต่ว่าชื่อเพลง ดูในศัพท์เพลงที่ศิลปากรทำก็บอกแต่ว่าชื่อเพลงอีกนั่นแหละ แต่รู้ว่าเป็นจำพวกเพลงแขก ก็เลยทำให้อยากจะทราบ เพราะว่ามันมีกลองแขก กลองแขกก็ตี ปี่ชวาก็ตี ดิฉันสงสัยว่าจะเข้ามาแล้วตั้งแต่อยุธยาตอนต้น เพราะอ่านดูจากลิลิตยวนพ่าย ซึ่งเป็นลิลิตที่เขียนขึ้นหลังจากสมเด็จพระบรมไตรโลกนาถเสด็จสวรรคตแล้วเกือบ ๓๐๐ ปีแล้วนะคะ มีคำว่า ชาว ดิฉันจดมาจากยวนพ่ายเป็นโคลงฉันท์ ตอนสงครามแห่งกองทัพ “ทุมพ้างแดรสังข์ ชาวป้อ” เข้าพวกเป่าทั้งนั้นนี้ แตรก็ตี สังข์ก็ตี ป้อนั้น จะป้อหรือป้ออะไรก็ได้ แต่ว่าชาวอาจจะเป่าป้อ
มนตรี	ก็อาจเป็นได้ครับ เพราะอยู่ในกลุ่มเครื่องเป่าด้วยกัน
ท่านผู้ทรงสมโรจน์	ใช่คะ ก็เลยอยากจะทราบว่าในเมื่อมันมีป้อชา มีกลองแขก ในเพลงสรรหม่านีเพลงนี้เข้ามาแต่ครั้งไหน
มนตรี	ถ้าหากว่าปรากฏตามยวนพ่ายนั้นเป็นป้อชาจริง ก็คงเข้ามาตั้งแต่ครั้งนั้นแล้ว ต้องมีอยู่ก่อนแล้วนะครับ แต่ว่ามีแต่ป้อชา ส่วนกลองไม่ได้กล่าวถึงก็ไม่ทราบว่าเข้ามาพร้อมหรือไม่พร้อม แต่ที่พร้อมแน่ ๆ คงจะแผ่นดินพระเจ้าบรมโกศ นี่เป็นของแน่ว่าจะมีทั้งป้อชาและกลองแขก เพราะว่าพระราชธิดาทั้ง ๒ พระองค์นั้น เป็นนักประพันธ์แต่งเรื่องอิเหนาอยู่ด้วย คือ เจ้าฟ้ากุณฑลกับเจ้าฟ้ามงกุฎ ซึ่งเจ้าฟ้ามงกุฎแต่งอิเหนาเล็กที่เราใช้กันอยู่ ก็มีการรำกริชอยู่ เพราะฉะนั้น กลองแขก ตรีชวา ต้องมีแน่ในสมัยพระเจ้าบรมโกศ

ภาพ	เสียง
ท่านผู้หญิงสมโรจน์	คะ แต่ที่นี้เข้าใจว่าก่อนจะมีเรื่องอิเหนานะคะ ที่ใช้กริขต่อสู้ในการสงคราม โดยเฉพาะในเรื่องอิเหนาตอนตัดดอกไม้ฉายกริข อิเหนารำงามมากจนดิฉันติดใจ เข้าใจว่าต้องมีการใช้กริขในการต่อสู้ศัตรูในกองทัพไทยมาแล้ว เพราะมีกองอาสา
มนตรี	ครับ เพราะในสมัยอยุธยา มีกองอาสาอยู่มาก เช่น อาสาจาม อาสามลาย อาสาแขก ก็มี
ท่านผู้หญิงสมโรจน์	คะ นี่ก็เป็นการที่ดิฉันเรียนถามได้ความรู้ให้แน่ใจอีกข้อหนึ่งละคะว่า เข้ามาแล้วตั้งแต่สมัยอยุธยา ที่จะมีหลักฐานชัดเจนต้องเป็นรัชสมัยพระเจ้าอยู่หัวบรมโกศนะคะ ดูเหมือนจะ พ.ศ. ๒๒๗๕-๒๓๐๑ หรืออะไรนี่นะคะ แล้วทำนองเพลงที่เรียกว่าสระหม่าละคะ ชื่อต้องเป็นชื่อของชวานะคะ
มนตรี	ครับ คงเป็นคำแผลงหรือคำของมลายูหรือชวา เพราะว่า ๒ ชาตินี้คำเหมือน ๆ กัน
ท่านผู้หญิงสมโรจน์	ชื่อเดิมคงจะทำนองนี้
มนตรี	ครับ คงจะกลายมาตามภาษาปากของไทย
ท่านผู้หญิงสมโรจน์	ใช่ซิคะ สระหมั้น เขาว่ามาจากมัสซูลมาน เรามาเรียกว่าสระหมั้น ก็เลยนึกถึงคำว่า สระหม่า คุณนิมิตก็ยังพูดว่า เหมือนอย่างกับแกงสระหมั้น ทำนองของเพลงนี้ ดิฉันอยากจะพูดว่า มันมีทั้งจิงหะซ้า ๆ จิงหะเร็ว ๆ มันรั้าใจจริง ๆ
มนตรี	ครับ มันมีอยู่สองสระหม่าครับ คือ สระหม่าไทยกับสระหม่าแขก สระหม่าแขกเอามาจากปีชวาและมลายูจริงแน่นอนเลยครับ เพราะผมเคยฟังเขาบรรเลงเป็นเพลงสระหม่าแขกแท้ แต่ว่าเขาบรรเลงซ้ากว่าที่ไทยเรามาทำ แล้วอีกอย่างหนึ่งเครื่องประกอบจังหวะเขาใช้โหม่งมลายูหรือคะ
ท่านผู้หญิงสมโรจน์ มนตรี	ครับ มลายู บางอย่างเขาใช้โหม่ง แต่ว่าไทยเรามาใช้ฉิ่งแทน อาจจะด้วยผู้ปรับวงคิดให้เข้ากับหูคนไทย ของเขาใช้โหม่งก็น่าฟังทีเดียว ดีกันดีมากทีเดียวครับ แต่ว่าไทยเรานี้มาทำจังหวะให้เร็วขึ้น แล้วอีกอย่าง ศิลปินของไทยเป็นคนที่ไม่ค่อยจะชอบซ้า ไม่ว่าอะไรจะต้องเปลี่ยนแปลง ให้มีศิลปะเข้าไปแทรกแซงมาก ๆ ให้เกิดความสนุก เกิดกลเม็ดต่าง ๆ แต่ของเขานี้ฟังเรื่อย ๆ เรียบ ๆ ตลอดเลย ไม่มีมีลูกเล่น

ภาพ	เสียง
ท่านผู้หญิงสมโรจน์ มนตรี	ไม่มีอะไรเลย ถึงไปคนละอย่าง แต่ของเราสอดแซมกลมเม็ดต่าง ๆ ให้เข้ากับคนไทย คือ จังหวะที่โอเนารามีทั้งเร็วเร็วใจและมีทั้งช้า ทำให้เข้าใจว่าทำนอง สระหมา ๒ แบบมาเข้าด้วยกันใช้ไหมคะ
ท่านผู้หญิงสมโรจน์ มนตรี	ครับ สระหมานะอันหนึ่ง แต่อันเร็วที่ต่อท้ายนะเขาเรียก แปลง คือมี สระหมา แล้วมีแปลง นี่เป็นแบบแผนของดนตรี โดยมากแทบจะทุก อย่างมีช้าต้องเร็วต่อท้าย ส่วนสระหมาไทยรู้สึกว่ายไทยเราจะคิดขึ้นเอง จริง คือขยายขึ้นไป ที่เป็นแบบแผนของการแต่งเพลงไทย ขยายขึ้นไป อีกเท่าตัว ขยายความยาวออกไป ถ้าฟังแล้วสังเกตดูจะรู้
ท่านผู้หญิงสมโรจน์ มนตรี	เหมือนกับที่เราขยายเพลงอัตราชั้นของเพลง ครับ เหมือนอย่างนั้น ขยายเป็น ๒ ชั้น ๓ ชั้น แต่ที่เราขยายสระหมา แขกเป็นสระหมาไทยขึ้นมา ตอนโยนนะครับ ที่นี้ตอนที่ขึ้นเนื้อ เขา เรียก ไม้หนึ่ง ไม้สอง ไม้สาม นี่ เราจะได้จากของเขามา หรือไทยจะ ปรุงขึ้นเองไม่ทราบ แต่ตอนโยนนะเป็นขยายแน่ ก็อย่างที่ท่านผู้หญิงว่า ตอนตัดดอกไม้ฉายกริชนั้นนะ สระหมาไทยครับ
ท่านผู้หญิงสมโรจน์ มนตรี	อ้อ หรือคะ ครับ ทั้งตัดดอกไม้ ทั้งฉายกริช เขาร่ำสระหมาไทยไปพอสมควรจน หมดกระบวนแล้ว เขาก็แปลงคือตอนเร็วครับ แปลงนี้จะเป็นชื่อมาจาก ภาษาแขกหรือเปล่าก็ไม่ทราบ
ท่านผู้หญิงสมโรจน์ มนตรี	คำว่าแปลงนี่นะคะ ตรงกับคำภาษาไทยเรา ครับ แต่ว่าไทยเราเขามาแปลงละครครับ
ท่านผู้หญิงสมโรจน์ มนตรี	คะ ไทยเราช่างแปลงเก่ง แปลงเสียบางทีชาติเจ้าของจำไม่ได้ลงไป ไม่ว่าอาหาร ไม่ว่าเพลง ไม่ว่าอะไรทั้งสิ้น
ท่านผู้หญิงสมโรจน์ มนตรี	ครับ ส่วนสระหมามักจะใช้รำการต่อสู้ อย่างในเรื่องอิเหนา ตอนศึก กะหมังกุหนิง ที่อิเหนาทำกะหมังกุหนิงลงมาจากหลังม้ารบกัน ที่ กะหมังกุหนิงยังพอจำได้ว่าที่อิเหนาจะวายชนม์ “อันเพลงกริชขวามลายู กูรู้สันทักไม้ขัดสน”
ท่านผู้หญิงสมโรจน์ มนตรี	แต่ในที่สุดก็ “เห็นระตูถอยเท้าก้าวผิด พระกรายกริชแทงอกตลอดหลัง” อันนี้วิเศษจริง ๆ เห็นภาพเลย ครับ ร่ำสระหมาแขกนี้เป็นของเขาแท้ แต่ของเราเร็วกว่า จังหวะเร็วกว่า

ภาพ	เสียง
ท่านผู้ทรงสมโรจน์	คะ มันการต่อสู้นี้นะคะ ก็จะต้องสมจริงหน่อยแหละ คนไทยนี้มีอะไรที่เข้าที่ดี มีความคิดที่เข้าใจและเข้ากับสิ่งแวดล้อมบรรยากาศปรับตัวได้ รู้ว่าตรงนี้ต้องเร็ว ตรงนั้นต้องช้า ถึงเวลาที่สุขสงบต้องสงบจริง ๆ เวลาดุก็ดุจริง ๆ นี่เป็นเหตุหนึ่งที่ทำให้เราอยู่กันมาได้จนทุกวันนี้ เพราะไม่จริงจังมากเกินไป พระพุทธเจ้าท่านสอนให้สายกลางนะคะ ดิฉันได้ความรู้มาก ที่นี้สำหรับเพลงสรรหมานี่ ท่านองนี้คุณมนตรีพอจะทราบไหมคะของเก่าที่เขายังไม่ได้ปรับปรุง ไม่ใช่สรรหม่าไทยนะคะ ว่าเดิมเขาเป็นอย่างไร
มนตรี	เขาก็เป่าลอยเหมือนกัน ที่จริงเพลงสรรหมานี่ คนเป่าปี่มีแนวสำหรับยึดเท่านั้น แล้วแต่สติปัญญาของคนเป่า เป่าดีเป็นคน ๆ ไป ต้องมีสติปัญญาด้วย นอกจากความสามารถในทางบังคับเสียงอะไรแล้ว ยังต้องใช้สมองสติปัญญาที่จะแต่งทำนองของตัวเองไป
ท่านผู้ทรงสมโรจน์	ทางของใคร ๆ ใช้ไหมคะ นี่เป็นความรู้ว่าไม่ใช่แต่ชาติฝรั่งเท่านั้นที่จะมีสติปัญญาปรับปรุงทางของตัวเอง
มนตรี	ฝรั่งนี้โดยมากใช้สติปัญญาของคน ๆ เดียวแต่ง ผู้บรรเลงไม่มีหน้าที่
ท่านผู้ทรงสมโรจน์	แต่ดิฉันว่าพวกใหม่ ๆ นี่คงจะใช้สติปัญญา อย่างพวกเอาเพลงคลาสสิกมาทำเป็นเพลงแจ๊สก็ต้องใช้สติปัญญาเหมือนกันนะคะ
มนตรี	อย่างพวกแจ๊สก็เหมือนการบรรเลงเพลงไทย
ท่านผู้ทรงสมโรจน์	ใช่คะ ใช้สติปัญญาของตัวเองจากเพลงที่มีทำนองยาวมาแต่งให้สั้นเข้า คุณมนตรีมีอะไรที่ใช้ความรู้ในเรื่องของเพลงสรรหม่าหรือพวกการใช้กลองแขกหรือปี่ชวาไหมคะ
มนตรี	เพลงที่จะประกอบการบรรเลงด้วยกลองแขกและปี่ชวาเรานำมาใช้หลายอย่างครับ อย่างเวลาที่เขาใช้กับศิลปะป้องกันตัว รำกระบี่ก็ใช้เพลงสรรหม่า เพลงสรรหม่าจะเป็นเพลงต่อท้ายของเพลงอื่น ๆ ได้ เช่น รำต่อสู้กันด้วยพลอง เขาทำเพลงลงสรก่อน แต่สุดท้ายต้องลงเพลงสรรหม่า แล้วก็แปลง
ท่านผู้ทรงสมโรจน์	แล้วสรรหม่าที่จะลงนั้นจะเป็นแขกหรือเป็นไทยคะ
มนตรี	นั่นใช้สรรหม่าไทยทั้งนั้นครับ สรรหม่าแขกใช้แต่การละคร พวกเบ็ดเตล็ดใช้สรรหม่าไทย กลองที่เป็นรูปกลองแขกมี ๒ อย่าง มันมีกลองแขกและกลองมลายู

ภาพ	เสียง
ท่านผู้หญิงสมโรจน์ มนตรี	อ้อ กลองมลายูมีรูปร่างเหมือนกัน ใช้ไม้ตีหรือเปล่าคะ กลองมลายูอ้วนกว่าสั้นกว่า เวลาตีมือขวาใช้ไม้งอ ๆ ตี งอ ๆ เหมือนกลองชนะใช่ไหมคะ
ท่านผู้หญิงสมโรจน์ มนตรี	ครับ แบบกลองชนะ กลองชนะของเรารู้สึกจะสั้น ๆ
ท่านผู้หญิงสมโรจน์ มนตรี	ครับสั้นเหมือนกันนะครับ แต่ที่จริง ๆ มันมีผิดกันเหมือนกัน อย่าง กลองแขกนี้เข้าใจว่าเป็นกลองขวา เพราะฉะนั้นเราจึงเรียก กลองแขก นี้เรียกมลายูเจาะจงลงไป
ท่านผู้หญิงสมโรจน์ มนตรี	นั่นซิ เขาเรียกกลองขวานะคะ เขาเรียกแต่ปี ปีเรียกปีขวา แต่กลองเรียกกลองแขกเฉย ๆ ไม่ได้บอกว่า กลองขวา กลองแขกนะผอมกว่า แล้วก็ธรรมดาโดยปกติที่เขานิยมกัน แต่โบราณ เขาขึ้นสายโยงระหว่างหน้า เขาใช้หวายผ่าซีก แล้วก็มัด ส่วนกลองมลายูนั้นขึ้นด้วยหนังเลียดทำเป็นแผ่นเล็ก ๆ ร้อย แล้วก็มัดลอก รูตเอา ไม่ใช่เป็นระบบ แต่กลองมลายูโดยมากเรามาใช้เฉพาะงานศพ พวกพิธีต่าง ๆ นี้ใช้ แต่กลองแขกโบราณเขาใช้เป็นวงบรรเลงนะครับ กลองแขกตรีชวานี่เป็นวงบรรเลงวงหนึ่งทีเดียว สมัยโบราณนะ เวลา งานพระราชพิธีต้องมีวงกลองแขกวงหนึ่ง วงปี่พาทย์และวงกลองแขก ทั้ง ๒ อย่างเราเพิ่งมาเลิกครั้งหลัง
ท่านผู้หญิงสมโรจน์ มนตรี	วงกลองแขกประกอบด้วยอะไรบ้าง ที่บรรเลงนี้หรือครับ ก็มีปีขวา กลองแขก ฉิ่ง คน ๔ คน
ท่านผู้หญิงสมโรจน์ มนตรี	ดิฉันนึกไม่ออก อาจจะเคยเห็นแต่ว่าลืมนไปแล้ว ถ้าเป็นขบวนนี้จะถือ กลองอย่างไร อย่างขบวนพยุหยาตรา ถ้าสถลมารคนี้ไม่มีกลองแขกเดินตีครับ ถ้า หากว่ามีข้างก็ขึ้นหลังช้างดี
ท่านผู้หญิงสมโรจน์ มนตรี	อ้อ ค่ะ เพราะมันถือไม่ได้นี่ แต่พยุหยาตราถ้าสถลมารคนี้มีเพราะอยู่ในเรือ มีเรือกลองนอก เรือ กลองใน มี ๒ ลำ
ท่านผู้หญิงสมโรจน์	ค่ะ รู้สึกว่าดิฉันรบกวนมากแล้ว ประเดี๋ยวเราได้ดูละครกันแหละ เพราะดิฉันอยากจะขอชมละครอิเหนา ตอนตัดดอกไม้ฉายกริช กับที่ คุณมนตรีพูดถึงว่าควรจะมีเรื่องรบด้วย

ภาพ	เสียง
มนตรี สาธิตการเป่าเพลงสระหมา และละครอิเหนาตอนตัดดอกไม้ ฉายกริช	เพราะว่าเป็นสระหม่อีกแบบหนึ่ง ตอนรำกริช เราเอามาจากเขาแท้ ๆ เพลงความเป็นไทย จบรายการ

คณะกรรมการเผยแพร่เอกลักษณ์ของไทย
ในคณะกรรมการเอกลักษณ์ของชาติ
สำนักเลขาธิการนายกรัฐมนตรี
เสนอรายการ “อยู่อย่างไทย”

เรื่อง “กว่าจะรู้พระคุณแม่”

บันทึกเทปโทรทัศน์ วันอังคารที่ ๕ สิงหาคม ๒๕๒๙ เวลา ๑๐.๐๐ น.
ออกอากาศทางสถานีโทรทัศน์ไทยทีวีสี ช่อง ๙ อ.ส.ม.ท.
วันอังคารที่ ๑๒ สิงหาคม ๒๕๒๙ เวลา ๑๗.๐๐—๑๗.๓๐ น.

ผู้จัดรายการ

สถาพร โฆษจันทร์

ผู้เขียนบท

สุรางค์ ดุริยพันธุ์

ผู้แสดงกิตติมศักดิ์

ท่านผู้หญิง สมโรจน์ สวัสดิกุล ณ อยุธยา

สมบัติ คงจำเนียร

..... เอก

ภาวณี จักขุรักษ์

..... แต่งอ่อน

พ.ญ. อัมพิกา พลกล้า

..... บุญพร้อม

พ.ต.ท. จักร จักขุรักษ์

..... ประสาน

ผู้แสดงรับเชิญ

นวลจันทร์ พรหมาสา

..... จวง

ชนันนัทร มินะนันท์

..... แต้

ศรีอาภา บางนารถ

..... แต่งนวล

ดวงสมร ล้วนกลิ่นหอม

..... บุญพร้อม (ตอนสาว)

วิเชียร พรหมจรรย์

..... อีน

ด.ญ. ณัฐจิการ์ จันทศร

..... ลูกบุญพร้อม

ด.ญ. สุดวงดี เจริญวงศ์

..... ลูกบุญพร้อม

สมชาย ดุริยประณีต

..... นายวงร่ำวง (กรับ)

นคร มินะนันท์

..... ชาย ๑

อำนาจ รุ่งเรือง

..... ชาย ๒

พรพิมล กสานติกุล

..... หญิง ๑

ดวงใจ เจริญวงศ์

..... หญิง ๒

ผู้ร่วมแสดง (ร่วม)

พรทิพย์ อินทนู
 วรรณิ คำภูศิริ
 ปุณณมาศ แดงสอน
 หนูจอน ร่วมแก้ว
 อนันต์ ดุริยพันธุ์ โทน
 บุญรอด ทองวิวัฒน์ โทน
 ประชุม ภิรมนา ฉิ่ง
 บรรเลง ชิดท้วม ฉาบ

กำกับการแสดง

อำนวยการแสดง

ผู้ช่วยอำนวยการแสดง

อารีย์ นักดนตรี
 ม.ร.ว. ทอร์ศรี คงจำเนียร
 พลเรือตรี ประจวบ พลกล้า
 รั้วทอง กลางพันธุ์

ขอขอบพระคุณ

ประมุก สุตะบุตร

ผู้อำนวยการองค์การสื่อสารมวลชนแห่งประเทศไทย

ให้ความอนุเคราะห์ถ่ายทอดบันทึกเทปละคร

สมบัติ คงจำเนียร ม.ร.ว. ทอร์ศรี คงจำเนียร

เจ้าของและผู้อำนวยการโรงเรียนเขมะสิริอนุสสรณ์

ให้ความอนุเคราะห์สถานที่ฝึกซ้อม และถ่ายทำเทป รายการ

“อยู่อย่างไทย”

บันทึกเทปโทรทัศน์นอกสถานที่
 กล้อง

โดยเจ้าหน้าที่แผนกถ่ายทอด สถานีโทรทัศน์สีกอง ๙ อ.ส.ม.ท.

ประเทือง ปรีเสม

ปรีดา อัมพลภ

วุฒิชัย ทองอ่อน

ประทุม บุญมั่ง

สุระ ศรีสรากรณ์

สกล วิริยกุล

ชวลิต รงตุต

นิมิต สุทธิขุติพงษ์

จิตรลดา หัษชะวณิช

สุรางค์ ดุริยพันธุ์

ประเทือง ปรีเสม

ศุภชัย รัตโนภาศ

แสง

เสียง

กราฟฟิก

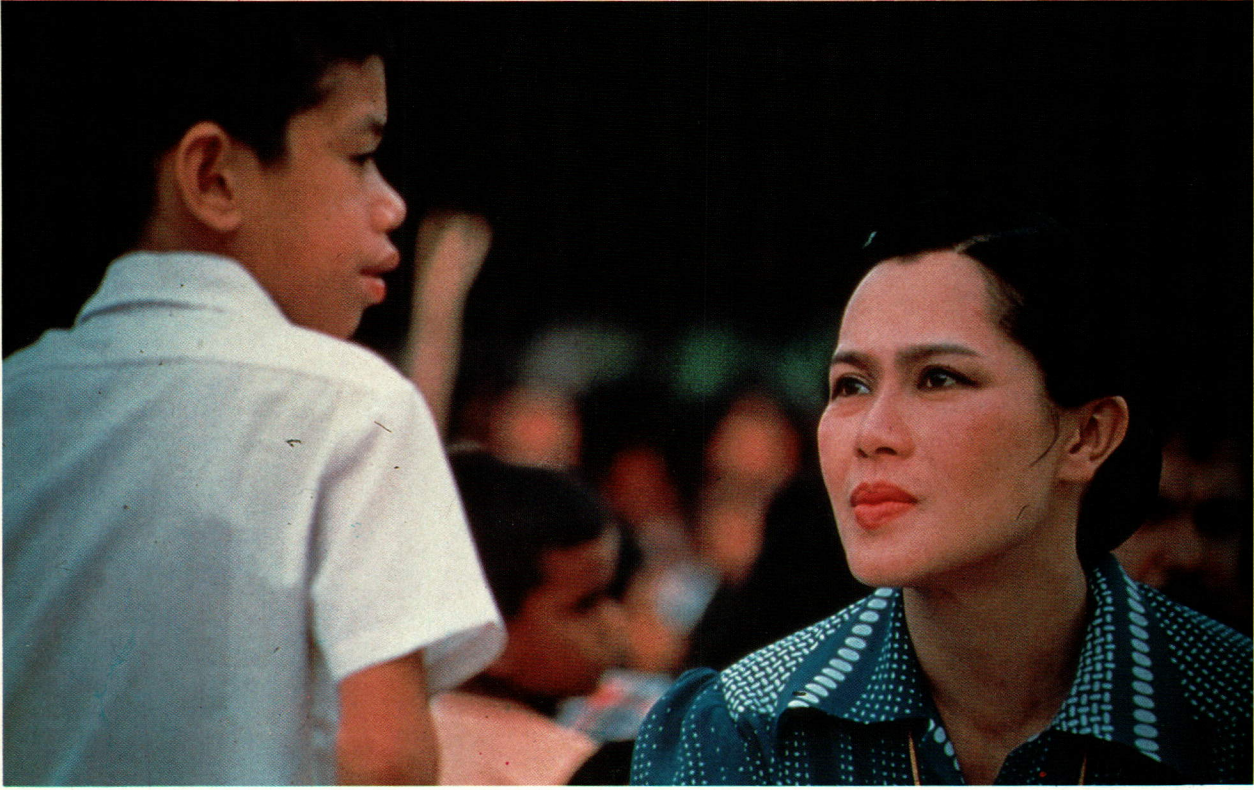
ประสานงาน

ควบคุมรายการ

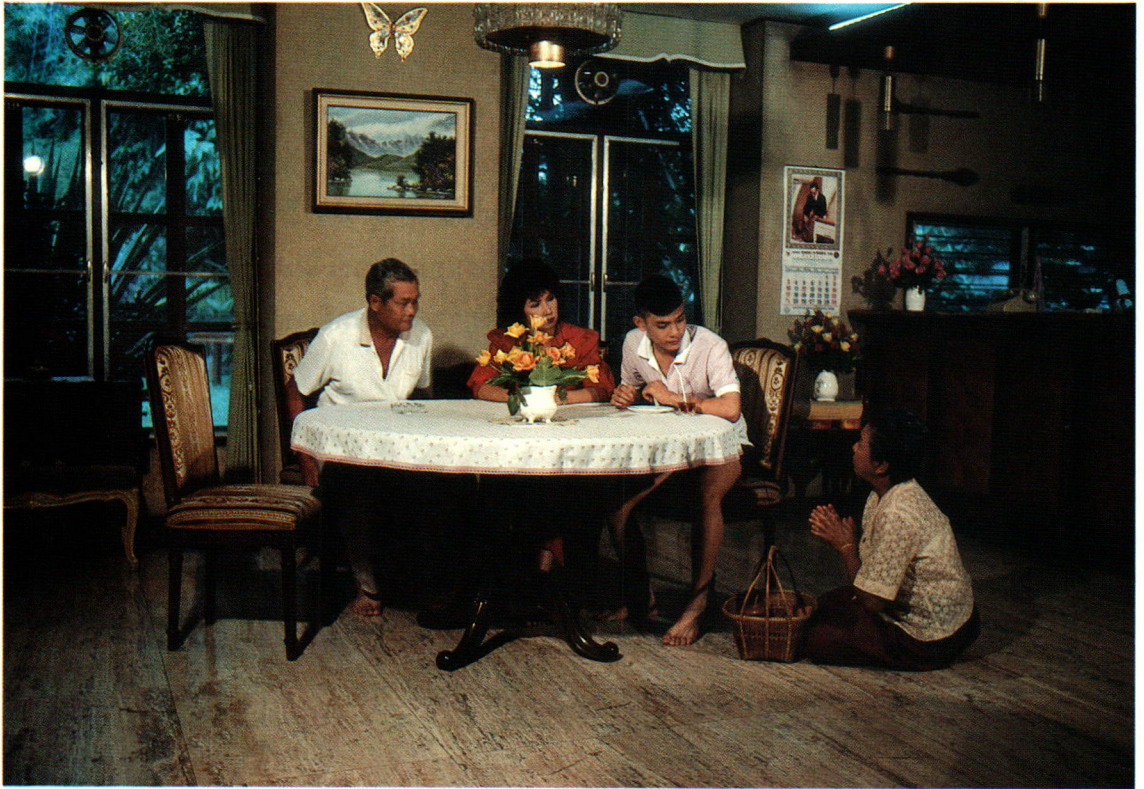
กำกับเวที

กำกับรายการ

ภาพ	ตัวละคร	เสียง
ฉากที่ ๑ ห้องรับประทานอาหาร มีโต๊ะ ๑ ตัว เก้าอี้ ๕-๖ ตัว เครื่องแต่งห้องพอควรกับฐานะของผู้มีอันจะกิน ตัวละคร— แต้ว นั่งอยู่บนเก้าอี้ รับประทานของว่างที่โต๊ะอาหาร บุญพร้อม นั่งบนพื้นข้างเก้าอี้ที่แต้วนั่งอยู่ สองคนกำลังพูดกัน	บุญพร้อม	พอเรื่ອງค์กฐินเข้าเขตคลองหน้าวัด ชาวบ้านเขาจะพายเรือออกมาเป็นหมู่ ร้องรำทำเพลงออกมารับเรื่ອງค์กฐิน แล้วเรือทั้งหมดก็เข้าขบวนตามหลังเรื่อกฐินไปวัด โหร้องกันไปอย่างสนุกสนานเที่ยวละรำเคว้ง ๆ ตกน้ำตกท่ากันก็มีอีต่อนี่
	แต้ว	น่าสนุกจังนะยาย ฉันอยากไปกับยายวันนี้เลยจริง ๆ มะรีนนี่ก็วันฉลองกฐินเป็นวันเสาร์พอดี ได้ค้างคืนดูเขาฉลองกัน วันอาทิตย์เป็นวันทอด ป้าย ๆ ฉันก็กลับบ้าน ค้างคืนเดียว แม่ไม่ให้ไปก็แยละ
	บุญพร้อม	อีฉันว่าคุณแต้วอย่าไปเลยละ คุณแม่คงไม่ให้ไปแน่ ๆ ดีไม่ดีอีฉันจะพลอยโดนดูว่ามาชักชวนคุณแต้ว แล้วมันก็ไม่สนุกอะไรนักหรอกนะ บ้านนอกคอกนาฉลองกันตามมีตามเกิด คุณแต้วอยากรู้จักเล่าไปอย่างนั้นเอง อย่าไปเลยพ่อกุณ (มือลูบขาแต้ว)
	แต้ว	อื้อ ! พูดถึงแม่ละฉันเบื่อกิจจริง ๆ นะยาย เห็นฉันเป็นเด็กเล็ก ๆ อยู่เรื่อย โตปานนี้แล้วยังไม่ยอมให้ไปไหน พวกเพื่อน ๆ มันยังล้อฉันอยู่ เพื่อนมันต้องเป็นฝ่ายมาหาฉันทุกที ที่ลูกชายคนอื่นเขาเที่ยวกันสนุกสนานวันเสาร์อาทิตย์ ส่วนฉันต้องเป็นลิงนั่งเฝ้าอยู่กับบ้าน
	บุญพร้อม	ก็คุณแม่รักคุณแต้วมาก ไม่อยากให้เสียเด็ก ลูกผู้ชายรุ่น ๆ สมัยนี้เลี้ยงยาก บู้หรีเอย กัญชาเอย ไอระเหยเอย แล้วยังไ้เดินขยิกขยักกลางค้ำกลางคืนอย่างคุณตาท่านว่าอีกเล่า
	แต้ว	ก็ฉันไม่เคยเห็นกฐินบ้านนอกนี่ กฐินในกรุงนะไปกับคุณตาจนเบื่อกแล้ว ฉันอยากดูคลองยาว ดูราวเพลงลูกทุ่ง อย่างที่ยายเล่าว่าเขาจะมีในคืนวันเสาร์ ฉันจะชวนเจ้าเบ้ง ฟินิจ กับซุนไปด้วย ขึ้นรถเมล์แล้วลงเรือข้ามแม่น้ำไปคงสนุกนะ ยายให้ฉันนอนบ้านยายห้อง

ภาพ	ตัวละคร	เสียง
เอกเดินเข้ามากับตองอ่อน มานั่งที่โต๊ะอาหาร		เดียวกัน ๖ คนก็ได้ นะจะยาย (ลงจากเก้าอี้มานั่งกับบุญพร้อม)
	บุญพร้อม	โอย ตายแล้ว ! ไม่ได้ค่ะ คุณแม่โกรธอีฉันตาย
	แต่	ถ้าจะเอาจริง อีฉันจะให้คุณแตัวกับเพื่อนนอนบ้านผู้ใหญ่ แล้วก็รับประทานอาหารที่บ้านอีฉันล่ะก็ได้ คุณแตัวก็เห็นนี่คะว่าบ้านอีฉันเล็กเท่ากำปั้น อยู่กันสามคนกับเจ้าจันกะลูกของมันคนหนึ่ง ที่หลับที่นอนไม่สมควรกับลูกเจ้าลูกนาย ไม่เอาละคะ เชื้ออีฉันเถอะ
	บุญพร้อม	จันค้ำที่สวนคุณตา ที่กระต๊อบตาใบก็ได้ ให้เจ้าเบ้งกับพินิจค้ำ จันกับซุนจะมานอนบ้านยาย
	แต่	โธ่ ก็บ้านผู้ใหญ่เขาก็ใกล้ ๆ บ้านอีฉัน คุณแตัวโคดท้องร้องสวนคุณตามาหาอีฉันก็ได้ แค่นั้นเอง เอาเป็นว่าคุณแตัวขออนุญาตให้ได้เสียก่อนเถอะคะ
	แต่	เถอะน่า เรื่องค้ำบ้านใครฉันจัดการเอง เอ้อ! เมื่อไหร่เอ คุณตาจะปลุกบ้านสวนเสียที ฉันจะได้ไปเที่ยวเสาร์อาทิตย์ไปหาขายได้บ่อย ๆ มีที่กินที่นอนเรียบร้อยแล้ว แม่คงไม่กลัวว่าหอรอก ถึงคราวนี้ก็เถอะ ฉันจะขอเขาจะคุณตาไปดูกฐินบ้านยายให้ได้เที่ยว ยายคอยดูซิจะ
	ตองอ่อน	แน่ะ ยายพร้อมยังไม่ไปอีก มานั่งอยู่ในนี้เอง ตาแตัวเกาะแจเที่ยว ออเขาจะเอาอะไรกันอีกล่ะจะ นี่ก็ ๕ โมงแล้วนะ ยายพร้อมยังไม่รีบไปขึ้นรถเมล์อีกรึ กว่า จะถึงไทรกลางก็ ๖ โมงกว่าถ้ารถไม่ติด มีดคำพอดีกัน ก ๆ จัน ๆ ข้ามคลองเดี๋ยวก็ตกน้ำตกท่า
	เอก	จริงซี ฉันนี้กว่าแม่พร้อมกลับไปแล้ว ให้ค้ำถึงวันเสาร์ก็ไม่ยอม ห่วงช่วยกฐินเขาทำไมก็ไม่รู้
	บุญพร้อม	(ไหว้) กราบลาท่านกับคุณตองอ่อนแล้วพบแม่จวบบอกว่าคุณแตัวกลับจากโรงเรียนแล้ว ก็เลยมาลาคุณแตัว ๆ จะให้ค้ำถึงวันเสาร์เหมือนกันละเจ้าคะ แต่อีฉันก็บอกว่าต้องไปช่วยกฐินเขา คุณแตัวเลยชักเรื่อง

ภาพ	ตัวละคร	เสียง
(บุญพร้อมออกจากห้องไป)	แต่้ว	กรู๊น จิ้งคุยกันอยู่ ๒-๓ คำ จั๊นอฉันกราบลาอีกทีละคะ คุณแต่้วขา ไปก่อนนะคะ (ยัดมือบุญพร้อมไว้ในขณะพูด) แล้วยายอย่า ลืมเรื่องนั้นนะจ๊ะ (ปล่อยมือแล้วพูดตามหลังไป)...นะ ยายนะ (ลุกขึ้นนั่งเก้าอี้)
	ตองอ่อน	(พูดสวนทันควัน) ลืมอะไรกันตาแต่้ว จะเอา อะไรกับยายพร้อมจ๊ะ สั่งเสียกันใหญ่ (หันมาพูดกับเอก) ยายพร้อมตัวดีของคุณพ่อนี่นะ ช่างตามใจตาแต่้วเสีย จริง ๆ พ่อคนนี้ก็ติดเจมาตั้งแต่เด็ก ๆ ฟิลิกนะคะคุณพ่อ ดูจะรักแกยิ่งกว่าจะรักแม่เสียอีก จวงเขาเลี้ยงมาก็ยัง ไม่รักเท่า
	เอก	อ้อ...จวงให้กินอะไรวันนี้
	จวง	(วางจานแบ่งและถ้วยกาแฟตรงหน้าคนทั้งสาม) มีกาแฟเย็น ขนมน้ำสับ กับส้มและเงาะ เจ้าคะ (พูดกับ แต่้ว) คุณแต่้วต่ออีกไหมคะ
(จวงเดินออกจากห้อง)	แต่้ว	ก็ได้ละ ฉันทยังไม่อิ่มนี่ แม่ครับ/ ผมหิวครับ กลับ จากโรงเรียนเลยขอจวงกินเสียก่อนแม่กับคุณตา
	ตองอ่อน	แต่้วยังไม่ได้บอกแม่เลยว่าขออะไรจากยายพร้อม ได้ยีนแต่้วว่า อย่าลืมนะ ๆ แกเป็นคนเก๋ยากจนอยู่ ไม่รู้ ไปกวนแกทำไม แกมาที่ไรก็ชอบสัมผัสลูกลูกไม่มาให้แต่ คุณแต่้วอยู่เรื่อย อุตส่าห์เก็บส้มเน่า ๆ คำ ๆ ไว้มาให้ คุณแต่้ว
	เอก	ก็แกรักของแกนี่นา พอแต่้วอุแว้อออกมา แกก็ มานั่งอยู่ยามตามไฟ ลูกก็จะรังเกียจจริงจนแกไปทำมัย คนแก่คนแก่ของแม่เขานะลูกนะ
	ตองอ่อน	ก็นี่ละคะ แกทำให้ลูกเบื่อมาตั้งแต่เล็ก ๆ เป็นรอย ประทับใจครั้งแรกที่ไม่ดีมาแต่ยังจำความได้บ้างไม่ได้ บ้าง ลูกจำได้ว่า จะกระโดดโลดเต้นก็ไม่ได้ คอยขว้าง คอยแต่จะให้นั่งพับเพียบเรียบร้อย คุณแม่ยังไม่ว่าลูกเลย

ภาพ	ตัวละคร	เสียง
	เอก	จวงเขามีหน้าที่เลี้ยงลูก เขาก็ยังไม่ว่า แต่ยายพร้อมละคอยมองตามตาเป็นเหยี่ยวจ้องลูกไปอยู่เรื่อย ตองไม่รู้หรือว่าตองเคยเป็นใช้ชักตาตั้งเมื่อขบกว่า ๆ แม่เรานะร้องกรีดทำอะไรไม่ถูกแล้วนะ ก็ยายพร้อมนี่ละวิ่งเข้าครัวคว้าหอมแดงมาเคี้ยวฟันพรวดลงบนขมตอง ๓ ทีเท่านั้น ตองก็จามพืด ๆ รู้ตัว กว่าจะตามหอมแดงมาถึงตองก็นอนยิ้มได้แล้ว
	แต้ว	แล้วตอนแม่โคตลงบันไดตึก ๆ ทีละชั้น ๆ เลยกลิ้งลงมากว่าเข้าเฝ้าอยู่บนแขนยายอีกใจครับ จวงวิ่งมาทันต้นหลังยายไว้ ไซ้ไหมครับคุณตา
	ตองอ่อน	(ค้อน) อ๋อมาทำสุรุ้ ใครบอกละ ยายพร้อมขุดเอามาเล่าละซิ
	แต้ว	ยายก็เล่า จวงก็เล่า แม่ชอบว่ายเรื่อยเลยผมส่งสารยายครับ เวลายายเล่าถึงแม่เมื่อเล็ก ๆ จึ่งเล่าถึงคุณยายเมื่อก่อนตายจึ่ง บางทีแกซึ่งจนน้ำตาไหล.....แกรักแม่ รักคุณยายจริง ๆ ครับ
	ตองอ่อน	ดูพูดเข้าเนะ ซึ่งแข่งอะไรไม่รู้ เทียวจำพวกจิกโก้มานพูดตื๊นก็เทียว
	เอก	เออ ! แม่ลูกคู่นี้มันช่างทะเลาะกันเสียจริง ๆ ตาแต้วนะแกเป็นทนายแก้ต่างยายพร้อม เพราะยายพร้อมแกรักแต้วมาก ถึงไม่ได้เลี้ยงดูเหมือนเมื่อแกเคยช่วยจวงเขาเลี้ยงตองมา แต่แกยิ่งรักมากเพราะเป็นลูกของตอง พ่อก็ไม่เข้าใครออกใครหรอกนะ จำไม่ได้รึก่อนแม่จะตาย แม่สั่งตองไว้ให้รับแกมาอยู่บ้านเราเหมือนเมื่อตองยังเล็ก ๆ ให้ตองดูแลแทนแม่
	ตองอ่อน	ก็แกไม่ยอมนี่ละ แล้วแกกลับไปอยู่บ้านทำไมละเมื่อคุณแม่มยังไม่ตายนะ
	เอก	อ้าว ก็เจ้าจันหลานชายมารับแกไป มันมีลูกอ่อนติดอยู่ตอนเมียมันทิ้งลูกไปนะซิ คนแกก็มีประโยชน์อย่างนี้แหละ

ภาพ	ตัวละคร	เสียง
ฉากที่ ๒ มุมหนึ่งในลานวัด ประมาณ ๖ โมงเย็น มีงานฉลองรับกฐิน ผู้คน ชายหญิงเดินไปวงรำ แต่งกระดาดาสี ห้อยย้อยพองาม	แก้ว	(ลงคุกเข้าประจบตออ่อน) แม่ครับ วันเสาร์นี้ ผมอยากไปดูเขาทอดกฐินที่ไทรกลาง จะเอาเบ๊ง ฟินิจ แล้วก็ซุน ไปด้วย ไปค้ำสวนของคุณตานะครับ วัน อาทิตย์บ่าย ๆ กลับ
	ตออ่อน	ตายละ นอนกันเข้าไปอย่างไรตั้ง ๓-๔ คน กะท่อมตาใบเท่ากะเบาะมือ
	แก้ว	ผมกับฟินิจจะไปนอนบ้านยายพร้อมครับ เบ๊ง กับซุนนอนบ้านตาใบ ยายพร้อมจะหาข้าวให้กินครับ
	ตออ่อน	อู๊ย ยิ่งแยะใหญ่ บ้านยายพร้อมมีที่หลับที่นอนรี แกลอยู่กับหลานเหลนของแก บ้านหลังนิดเดียว
	แก้ว	(โกรธ ลุกขึ้นไปนั่งข้างเอก) คุณตาครับ แม่ กักขังผมเรื่อย จนผมอายุเพื่อน ๆ มันแล้ว กะไ้แค้ไป สวนคุณตาก็ไม่ให้ไป ผมไปกับแม่กับคุณตาหลายหน แล้ว ผมไม่หลงทางหรือครับ ผมโตแล้วนะครับ
	เอก	เอาละ ๆ ตออ่อน ปล่อยแล้วไปเถอะน่า เพื่อน ตั้ง ๒-๓ คน ไม่มีที่ซนที่ไหนหรือก เอาจ้ ให้ประธาน ขับรถไปส่ง ให้อออยู่จนกลับ มันซุกซนอย่างไรจะได้อให้ เจ้าประธานควบคุม แล้วกลับมารายงานก็ได้เนี่ย
	ตออ่อน	นั่น ! ให้ได้อย่างนั้นซิ พ่อมหาจำเริญ เอาคุณตา มาซุ้แม่
	เอก	อื้อ ! ตออ่อนก็ แก้วมันลูกผู้ชาย ปล่อยไป เถอะนะ
	แก้ว	นะครับ แม่ ผมจะเก็บชมภูมาฝากแม่ อ้อ ! ใบ ชะมวงด้วย มาให้ยายทรัพย์แกลงให้แม่กินอร่อย ๆ
	นายวง	(ชายหญิงชาวสวนทักทาย เสร็จตามเรื่อง ร่ำวง กำลังเตรียมจัดเวที พวกนักร้องเริ่มซ้อมร้องเพลงร่ำวง ดีโตน ดีฉิ่ง เรียกคน) เชิญครับ เชิญเข้ามาร่ำวงครับ คนละ ๕ บาท เข้าสมทบกองกฐิน รำได้คนละ ๓ เพลงครับ

ภาพ	ตัวละคร	เสียง
หญิงนักร่ำว้างนั่งเรียงกันบน ม้ายาว	ชาย ๑	เข้าพวกเรามาประเดิมกันสักหน่อยเป็นไง
นักร่ำว้างมี โทน จึง เริ่ม	ชาย ๒	ร้องเพลงยาว ๆ หน่อยนะ เพลงสั้น ๆ ไม่เอา
ดีโตนซ้อมร้องเพลงร่ำว้าง คนล้อมวง		เครื่องไม้กันอุ่น เดียวก็จะถูกไล่ลงเวทีเสียแล้ว
เข้ามา	นายวง	ไม่เป็นไรครับ หมด ๓ เพลง ชำระเงินใหม่ก็
ร้องรำกันได้สักครู่ก็มีเสียง	หญิง ๑	รำต่อได้ (เริ่มร้องรำ พวกคนดูพูดขึ้นวนคุยกัน)
เอะอะ		(วิ่งเข้ามากระหืดกระหอบ) ทิดจันอยู่แถวนี้
		หรือเปล่า
	ชาย ๑	ไม่ได้อยู่ ทิดจันอยู่ที่ท่านพระครู ทำไมรี
	หญิง ๑	เรือล่มหน้าวัด ๒ ลำ ลำบ้าพร้อมกับพวกผู้ชาย
		ในเรือ กำลังค้นหาบ้าพร้อมกันวันเที่ยวละ
	หญิง ๒	ท่าหน้าวัดกำลังจ่อแจ เรือหางยาวก็ชักไขว่
		คลื่นซัดออกอย่างนั้น ดายละ โช้ บ้าพร้อมทำอิท่าไหนละ
	หญิง ๑	ก็บ้าพร้อมแกล้งเรือพายมานะซี ถูกคลื่นด้วย
		ถูกเรือเบียดปะทะกันด้วย ล่ม ๒ ลำแน่ะ แต่คนอื่นไม่
		เป็นไร บ้าพร้อมจมน้ำหายไปตอนฉันวิ่งมาตามทิดจัน
		ลูกแกนี่นะ ยังหาบ้าพร้อมไม่เจอเลย คนเขาแยกไปตาม
		ทิดจันลูกชายกันหลายคน ฉันมาทางนี้.....โอย! ทำไงดี
		(เสียงโห่กันจ๊อกแจ๊ก)
ฉากที่ ๓		
ใช้ฉากที่ ๑ ห้องรับประทานอาหาร	ทองอ่อน	จวงจำ ๆ อยู่ในครัวหรือเปล่า ทำอะไรอยู่จะ
ของเอก		ออกมาหน่อย
๑. ทองอ่อนนั่งพับดอกบัว	จวง	(ซานรับแล้วออกมา) คุณหนูต้องการอะไรคะ
อยู่ที่โต๊ะอาหาร บนโต๊ะมีดอกบัว		จวงกำลังล้างปิ่นโตสังฆทานอยู่ค่ะ
รูป เทียน พอจะถวายสงฆ์ได้ ๔ รูป	ทองอ่อน	จันรี จวงซื้อโบว์ผูกดอกไม้มารีเปล่า หาไม่เห็น
๒. ทองอ่อนสวมนาฬิกา	จวง	ซื้อค่ะ (เดินไปหยิบ) ลืมเอาออกจากถุงให้คุณหนู
ข้อมือไว้ด้วย		(วางของลงบนโต๊ะ)
๓. ม้วนริบบิ้นสีเหลืองใส่	ทองอ่อน	(ตะแคงหูฟัง) เอ๊ะ ดูเหมือนเสียงรถจอดในบ้าน
ถูกระดากว้างไว้แห่งใดก็ได้ เพื่อ		เรา (ดูนาฬิกาข้อมือ) ๒ ทุ่มกว่าแล้ว ใครมาก็ไม่รู้
จวงจะเข้ามาหยิบให้ทองอ่อน	จวง	เอ! จวงไม่ยกไต่ยืนค่ะ
(เสียงรถจอดเบา ๆ สักครู่	ทองอ่อน	ตาตัวไปกับยายพร้อมทำไมก็ไม่รู้ พรุ่งนี้วันตาย
หนึ่ง ประสานคนขับรถกลับเข้า		

ภาพ	ตัวละคร	เสียง
ประตู่ห้องอย่างรีบร้อน เข้ามายืน ประสาณมือเรียบร้อยใกล้ๆ โต๊ะ อาหาร)		ของคุณยาย น่าจะอยู่ทำสังฆทานกับแม่ (เงยหน้าเห็น ประสาณ) อ้าว ! ประสาณ ทำไมรีบกลับ ไหนตาแต่ว่า จะกลับพุงนี้
	จวง	เอ๊ะ ! พ่อสาณ คุณแต้วล่ะ ไม่ได้ยินเสียงเลย
	ประสาณ	(พูดอีกอัก) คือว่า...คุณ...คุณ...
	ทองอ่อน	(ลุกขึ้นยืนทันที) คุณแต้วรี ทำไม...
	จวง	(เดินเข้าไปเขย่าแขนประสาณ) คุณแต้วเกิดอะไร ขึ้นพ่อสาณ
(เอกเข้ามาพอดี ยืนฟัง ประสาณเล่าเรื่อง)	เอก	อะไรกันรี ได้ยินเสียงรถจอด โผล่หน้าต่างดู เห็นรถเราก็เลยลงมาดู ประสาณทำไมกลับคนเดียว แต้วล่ะ
	ทองอ่อน	กำลังชักกันอยู่ค่ะ มัวแต่คือ...คือ...อยู่นั่นเอง
	ประสาณ	คือ...คุณแต้ว...ไม่เป็นไรหรอกครับ...แต่คุณยาย พร้อม คุณยาย...
	เอก	ทำไม พร้อมเป็นอะไรไป
	ประสาณ	เรือล่ม...เรือล่มครับ คุณยายพร้อม...งมตัวได้ ขัดอยู่ได้ทำน้ำวัด...ยังไม่ฟื้นครับ...เอาใส่เรือหางยาว ไปแก้ที่อนามัยอำเภอ คุณแต้วกับเพื่อน ๆ ไม่ยอมกลับ จะอยู่เฝ้าคุณยายพร้อม...ผมมานี้ก็ยังไม่ฟื้น คุณแต้ว บอกให้ผมรีบมาก่อนครับ...
	จวง	นี่คงเอาเรือไปดูลงกฐินกันละซิ
	ประสาณ	ครับ...เรือมากมายแน่นทำวัด ชุลมุนชุลเก ล่มไป ๒ ลำครับ แต่คุณยายพร้อมเคราะห์ร้ายคนเดียว
	ทองอ่อน	โธ่เอ๊ย...ป่านนี้ยายพร้อมตายแล้วก็ไม่รู้ ก็แก่แล้ว ทำไมไม่เจียมตัว ไปกับเขาทำไม...ดินะที่เด็ก ๆ รอดตาย ไป...(นั่งลง)
	เอก	ทองอ่อน ! พุดอะไรอย่างนั้น ฟังประสาณเขาก่อน ซิลูก
	ประสาณ	คุณยายพร้อมห้ามแล้วครับ ว่าคลองน้ำมาก ลึกด้วย เรือแพก็คงแน่นที่หน้าวัด คุณยายให้เดินทางบก

ภาพ	ตัวละคร	เสียง
		ลัดสวนไป จะให้ลูกพี่จันทน์นำทาง คุณแตัวไม่ยอมทำคนเดียว บอกว่าอยากลงเรือพายสนุกกว่า คุณยายถึงต้องไปด้วย เพราะไม่มีใครพายเรือคลอง พวกที่สวนเขาไปวัดกัน ตั้งแต่ก่อน ๕ โมงเย็น ตาใบก็ไป พี่จันทน์ก็ไปก่อน
	เอก ทองอ่อน	แล้วไง ยายพร้อมพายไหวรี คนนั่งตั้ง ๔-๕ คน นั้นซิคะ ต้องถึงว่า แกไม่ประมาณตัวว่าแก่แล้ว ตามใจพ่อเจ้าประคุณแตัวจนได้ดี...ยายพร้อมเอ๊ย กรรมของแก
	เอก	ทองอ่อน ! ฟังประธานเขาก่อนซิลูก เล่าเร็ว ๆ หน่อยประธาน
	ประธาน	(ละล้าละลัก) ก็ช่วยกันพายครับ คุณยายคัดวาด อยู่ท้าย ผมพายหัว คุณแตัวนั่งหน้าคุณยาย ช่วยพาย คุณพินิจด้วยครับ... พอเรือใกล้ท่าหน้าวัด โอโฮ ! จอแจเลยครับ เรือแพพายเข้าพายออก เบียดกันอะอะอะ พอเฉียดตลิ่ง คุณแตัวใจร้อนลุกขึ้นจะคว่ำกิ้งไม้หมายจะติงเรือเข้าทางริมท่า...พอดีเรือหางมา ๒ ลำ คลื่นโยนเรือโคลงเคลง คุณแตัวตั้งตัวไม่ติดเซจะตกน้ำ คุณยายคว้าขาคุณแตัวไว้ครับ พอดีเรืออีกลำที่อยู่ข้าง ๆ โดนคลื่นล่อลวง กระแทกเรือเราก็ตล่นไปอีกคัน...เอ๊ยลำหนึ่งครับ
	ทองอ่อน ประธาน	(ผู้ตลก) ตายจริง ! แตัวเจ็บมากไหม เป็นอย่างไร ตกน้ำครับ ตะเกียกตะกายกันเกาะเรือไว้ได้ คนร้องกันแซ่แซ่ แต่ทั้ง ๒ ลำที่ล่อลวงก็รอดกันได้ คุณยายพร้อมครับ หายไป หาก็ไม่พบ ช่วยกันควานไต้หน้า พวกประมง...น้ำ เอ๊ย ประดาน้ำเขาดำลอดเรือไปเรื่อย ๆ ราว ๑๕ นาที พบครับ จมอยู่ใต้พื้นท่าหน้า คงโผล่ไม่พ้นท่า เลยขุดอยู่ใต้ทำนองเอง
	เอก	อนิจจา ยายพร้อมเอ๊ย เพราะเจ้าแตัวทุนหัวของแกนั้นแหละ
	ทองอ่อน	แกไม่ควรตามใจเลย... เมื่อห้ามไม่เชื่อ ก็อย่าไปด้วยซี (นั่งลง) นี่ละถึงไม่ยอมให้แตัวไป

ภาพ	ตัวละคร	เสียง
(จวนกับประสาธน์ออกจากห้อง)	เอก	นี่ ประสาธน์ ตามจริง ๆ เอะ ตอนแกกลับมาเนี่ย ยายพร้อมยังอยู่หรือตายแล้ว
	ประสาธน์	ก็...ก็ช่วยกันผายปอดก็ไม่พินครับ เขาใส่เรือหางไปอนามัย ตอนผมมานี้ เห็นหมอบบอกว่า แก่ไม่ตก ซิพจระกมลหายใจอ่อนเต็มที คุณแต่กับเพื่อนไม่กลับ คุณแต่ร้องไห้ใหญ่ บอกให้ผมมาเรียนท่าน...คุณตากับคุณแม่ ให้ไปช่วยจัดการครับ คุณแต่จะเผ่าคุณยายอยู่นั่นก่อน
	ทองอ่อน	งั้นก็หมดหวังเสียแล้วยายพร้อม พิลึกแท้ ๆ พรุ่งนี้ก็เป็นวันตายของคุณแม่ ท่านรักยายพร้อมนักหนา
	เอก	เอายังงี้ ประสาธน์ไปดูเติมน้ำมันรถ จวนไปจัดเสื้อผ้าคุณทองอ่อนใส่กระเป๋ากะต้ำสักคืนสองคืน แล้วบอกจ้อยให้เอาเสื้อกางเกงของฉันใส่กระเป๋าสักตัวนะ
	จวน	(ร้องไห้เช็ดน้ำตา) ไร่ ป้าพร้อมจำ เห็นกันหลัด ๆ...
	ทองอ่อน	คุณพ่อจะเดินทางไปไทรกลางคืนนี้รีคะ (ดูนาฬิกาข้อมือ) ๓ ทุ่มกว่าแล้วนะคะ...ฮือ...ตาแต่ก็คงรอกอย สงสารลูก...รีว่าไปแต่มีดพรุ่งนี้...ไหน ๆ ยายพร้อมก็...
	เอก	(เดินไปใกล้ผนังแล้วตบไหล่ทองอ่อนพูดซ้ำ ๆ) ฟังพ่อนะทองอ่อนลูกรัก ถ้าพ่อจะบอกอะไรลูกสักคำหนึ่ง ต้องทำให้รับฟังให้ดี อย่าตกใจ อย่าเสียใจด้วย
	ทองอ่อน	(ทำท่าแปลกใจมาก) อะไรคะ คุณพ่อจะบอกอะไรตอ
	เอก	(ทำท่าคิดไปด้วยในเวลาพูด) คือ พ่อจะบอกว่า ยายพร้อมนั้นละ เป็นแม่แท้ ๆ แม่บังเกิดเกล้าของลูก คุณแม่แตงนวลของลูกนั้นนะ เลี้ยงลูกมาตั้งแต่ลูกเกิดแต่ไม่ใช่แม่บังเกิดเกล้าจะ
	ทองอ่อน	(ตกตะลึง ลูกจากเก้าอี้มาคุกเข่าเกาะขาเอก) จจริงรีคะ คุณพ่อ คุณพ่อบอกว่าไม่จริงซิคะ ไม่จริงใช่ไหม

ภาพ	ตัวละคร	เสียง
	เอก ทองอ่อน เอก ทองอ่อน เอก	คะ (เขย่าแขนเอก) (ตบหลังทองอ่อนเบา ๆ) แต่มันเป็นความจริงนะลูก (เอามือปิดหน้าพูดเสียงสั่น) แล้วคุณพ่อกับคุณแม่ปิดบังตองไว้ทำไมคะ...ทำไมคะ...คุณพ่อ (สะอื้น) (ค่อย ๆ จับแขนพุงตองอ่อนให้นั่งเก้าอี้) ก็เพราะแม่แต่งงานกับพร้อมต้องการอย่างนั้น พร้อมต้องการให้ลูกมีอนาคตดี มีพ่อแม่ที่สมบูรณ์ จะได้สบายเมื่อเติบโตขึ้น เพราะพร้อมรักและสงสารแม่แต่งงานจงรักภักดีต่อแม่แต่งงานของลูกด้วย นี่แหละ ลูกเกลียดโกธพร้อมที่คอยขัดขวางลูกเมื่อยังเด็ก ไม่ให้ชนเป็นอันตรายแก่ตัวเอง คอยไล่ตามเอาใจดูหูใส่ ทั้ง ๆ ที่จวงเขาก็ทำหน้าที่พี่เลี้ยง พอลูกมีตาแต่หัวลานยายแท้ ๆ ของแกเกิด ลูกของลูกในไส้ของแก จะไม่ให้แกรักตาตัวทูนหัวทูนเกล้าได้ยังไง แด้วก็รักยาย ติดยายพร้อมจนโตมาเยี่ยมกันทีก็ขึ้นอกขึ้นใจกัน ลูกก็บ่นเบื้อแกไปเรื่อย เพราะลูกไม่รู้ (สะอื้น) แล้วคุณพ่อคุณแม่เอาตองมาเลี้ยงทำไมคะ ให้ลูกเข้าใจผิดทำไมคะ แล้วทำไมมาบอกลูกเอาป่านี่เล่า (พูดช้า ๆ) จะว่าพ่อผิดก็ยอมละ พร้อมเขาอยู่กับแม่แต่งงานมาตั้งแต่ยังเล็ก ๆ คุณแม่ท่านเอาพร้อมมาเลี้ยงเป็นเพื่อนเล่นกับลูกสาวแต่งงานของท่าน เขาเป็นญาติห่าง ๆ ไม่นับก็ได้ เพราะพร้อมเป็นคนเจียมตัว เขาอยู่สวนที่ไทรกลางนั้นแหละ สองคนนี้เขารักกันมาก พร้อมไปได้กับนายอินเจ้าของสวน ที่พ่อต้องไปไถ่คืนมาเป็นของเรา ตอนนั้นลูกยังเด็กคงจำไม่ได้ ก่อนลูกเกิดนั้น นายอินผีพนันเข้าสิง กินเหล้าเมาพนัน มีเท่าไรจ่าน่าจ่านองหมด เม้าขึ้นมาก็ซ้อมพร้อม ทั้งที่มีลูกกัน ๒ คนแล้ว เมื่อพร้อมตั้งท้องลูกตองอ่อนได้ ๒ เดือน

ภาพ	ตัวละคร	เสียง
	ตองอ่อน	แม่แตงนวลก็ตั้งท้อง พอได้ ๖ เดือน เกิดหกล้มแท้งลูก ร้องให้เป็นวรรคเป็นเวร พอพร้อมรู้ข่าว ก็หอบท้อง มาเผ้ากันปลอบโยนกันทั้งวันทั้งคืน พร้อมเลยเกิดเจ็บท้อง คลอดลูกตองอ่อนออกมา แต่แตงนวลสงสัยว่าเป็น ลูกหญิง รักจับใจ ก็ขอไว้ ช่วยกันปกปิดไว้ ตาผัวมาตาม พร้อม ๆ บอกว่าลูกออกมาตายแล้ว อินก็ไม่รู้จนวันตาย ว่าลูกตองอ่อนคือลูกของตัวเอง...จวงนะ เข้ามาทีหลังเมื่อ ลูกได้ขวบกว่าแล้ว... (ร้องไห้เสียดัง) โอ๊ย คุณพ่อขา ตองบาปนัก หนา... แต่ว่ายังดีกว่าแม่...(ลงนั่งบนพื้นฟูบหน้าที่หัวเข่า ของเอก) ภาพจางหายไปในที่นี้ จบ

คณะกรรมการเผยแพร่เอกลักษณ์ของไทย
ในคณะกรรมการเอกลักษณ์ของชาติ
สำนักเลขาธิการนายกรัฐมนตรี
เสนอรายการ “อยู่อย่างไทย”

เรื่อง “แหล่งเทสนาชาดก”

บันทึกเทปโทรทัศน์ วันพุธที่ ๓ กันยายน ๒๕๒๕ เวลา ๑๗.๓๐ น.
ออกอากาศทางสถานีโทรทัศน์ไทยทีวีสี ช่อง ๕ อ.ส.ม.ท.
วันอังคารที่ ๔ กันยายน ๒๕๒๕ เวลา ๑๗.๐๐-๑๗.๓๐ น.

ผู้จัดรายการ

สายหยุด จำปาทอง

อธิบดีกรมการฝึกหัดครู

ผู้เขียนบท

สุนีย์ พระแก้ว

วิทยาการ

สุชาติ ละออง

ผู้ร่วมรายการ

ประพัธ มิตร์ภักดี และคณะ

พิธีกร

สุนีย์ พระแก้ว

ควบคุมรายการ

สุรางค์ ดุริยพันธุ์

ภาพ	เสียง
พิธีกร	สวัสดีค่ะท่านผู้ชม รายการอยู่อย่างไทยในวันนี้จะเสนอเรื่อง “แหล่งเทศนาชาดก” ค่ะ ท่านผู้ชมคะ เดือนหน้าจะเป็นเดือนของเทศกาลออกพรรษาแล้วนะคะ ในช่วงออกพรรษานั้นชาวพุทธเรานอกจากจะทำบุญตักบาตรกันแล้ว บางวัดยังนิยมจัดเทศน์มหาชาติ หรือเรื่องเวสสันดรชาดก ซึ่งเป็นเรื่องใหญ่ของพระโพธิสัตว์อันเรียกว่ามหาชาติอีกด้วย สำหรับแหล่งเทศนาชาดกจะเกี่ยวข้องกับเวสสันดรชาดกหรือไม่นั้น ดิฉันจะขอแนะนำวิทยากรผู้ร่วมสนทนาในวันนี้ก่อนค่ะ ท่านคืออาจารย์สุชาติ ละออง สวัสดีค่ะ
สุชาติ	สวัสดีครับ
พิธีกร	อาจารย์สุชาติ ละออง เป็นผู้มีความสามารถในการแหล่งเทศน์มากคะ เป็นผู้มีการะแสเสียงไพเราะ ปัจจุบันท่านเป็นข้าราชการกองศาสนูปถัมภ์ กรมการศาสนา กระทรวงศึกษาธิการ อาจารย์คะ ก่อนอื่นต้องเรียนถามว่าแหล่งเทศนาชาดกคืออะไร มีลักษณะอย่างไรคะ
สุชาติ	แหล่งเทศนาชาดกก็คือ แหล่งเทศน์เรื่องเวสสันดรชาดกนั่นเอง แต่มีการแสดงบทบาทประกอบด้วย คือแทนที่จะเห็นหรือฟังแต่เสียงพระอย่างเดียวก็มีการแสดงให้ดูด้วย ซึ่งผมเห็นว่าเป็นวิวัฒนาการของการเทศน์มหาชาติในสมัยใหม่นี้
พิธีกร	แสดงว่าจะมีชุดการแสดงบทบาทประกอบการแหล่งด้วยนะคะ การแหล่งนี้ที่เรียกว่าแหล่งคืออะไร และมีกี่ชนิดคะ
สุชาติ	แหล่งหมายถึงทำนองการร้องมหาชาติกลอนเทศน์ มีแหล่งกันหลายทำนอง หรือเรียกอีกอย่างหนึ่งว่าแหล่งเครื่องเล่นมหาชาติ ซึ่งแบ่งออกเป็นทำนองพรต ทำนองประพาส แหล่งกะบายศรี แหล่งชูชกขึ้นต้นไม้ และมีตอนอื่นอีก แหล่งชนิดต่าง ๆ นี้ส่วนมากตั้งชื่อตามเนื้อความในตอนนั้น ๆ
พิธีกร	แหล่งขึ้นต้นไม้ที่น่าสนใจนะคะ อาจารย์ลองตัวอย่างสักชนิดนะคะ
สุชาติ	ครับ แหล่งชูชกขึ้นต้นไม้ วันนั้นอ้ายเต่าขราจะต้องขึ้นพฤษภาให้เขาใหม่ เหลียวไปแลมาพบพฤษภาเข้าต้นหนึ่งไซ้ ถูกเป็นระหวาบายาวรีกิ่งมันชี้ไปดาวดิงส์ ไห่ญ่่นักหนาสาขาร่มซึ่งเหง้ามันดิงลงไปถึงใต้บาดาล... ครับเอาแค่นี้ก่อน ถ้ามีเวลามากกว่านี้ก็ได้

ภาพ	เสียง
พิธีกร	แหลม เสียดยณะคะ น่าจะได้ฟังยาวกว่านี้คงสนุก มีอีกคำหนึ่ง คือ มหาชาติทรงเครื่อง จะเป็นอย่างเดียวกับเทศนาชาดกหรือเปล่าคะ
สุชาติ	มหาชาติทรงเครื่อง คือ การเล่าเรื่องเวสสันดรชาดกเหมือนกัน แต่ผสมแหล่นอก ซึ่งมีเนื้อความแยกพรรณนาจากคาถาเดิม และไม่มีการแสดงประกอบ แต่เทศนาชาดกมีการแสดงประกอบด้วยตามที่กล่าวมาแล้ว พุดง่าย ๆ ก็แสดงแบบลิเกเรื่องเวสสันดรนั่นเอง
พิธีกร	วันนี้จะมีการแสดงประกอบด้วย อยากทราบว่าเรื่องเวสสันดรตอนไหนคะ
สุชาติ	เอาตอนชูชกขอสองกุมาร
พิธีกร	มีการติดฉากติดม่านไหมคะ
สุชาติ	โดยจริง ๆ ที่ที่จัดนั้นก็คือ ศาลาวัด ก็ตั้งธรรมาสน์ขึ้น ๒ ธรรมาสน์ มีพระแหล่เป็นชูชก กับแหล่เป็นพระเวสสันดร ตัวละครที่เป็นชูชก เวสสันดร กัณหา ชาลี ก็แสดงที่พื้นธรรมดาอาจหาตั้งเข้าสักตัวหนึ่ง ก็เล่นได้แล้ว ไม่มีม่าน
พิธีกร	ความจริงแก่นของการแสดงเทศนาชาดกนี้น่าจะเป็นการใช้ความสนุก เพลิดเพลินด้วยวิธีการมหรสพเข้ามาชักชวนให้คนรู้จักการเสียสละ ด้วยการให้ทาน มีการแสดงมหรสพชาวบ้านคือลิเกประกอบการแหล่ ผู้แหล่ก็คือพระ แต่ในที่นี้สมมุติให้อาจารย์สุชาติเป็นผู้แหล่แทนพระ ถ้าเราย้อนกลับไปดูสมัยอดีตที่มีประเพณีเทศน์มหาชาติแล้วจะไม่มีการแสดงประกอบเช่นนี้ ฉะนั้น แหล่เทศนาชาดกจัดว่าเป็นรูปแบบการจัด มหาชาติประยุกต์ในสมัยปัจจุบัน
	ใคร่เรียนถามอาจารย์สุชาติอีกนิดนะคะว่า มีไหมคะที่พระจะพุดนอกบทแหล่หรือร่วมไปกับการแสดง
สุชาติ	ปกติจะไม่นิยม เพราะไม่สมควรแก่สมณวิสัย ควรจะว่าไปตามบทเทศน์ อย่างที่จะแสดงนี้ ผมไม่มีส่วนร่วมในการแสดง ผมเป็นพระผมก็ว่าไปตามแหล่ ส่วนผู้แสดงก็แล้วแต่จะทำไปเพื่อความสนุกของผู้ฟังเทศน์
พิธีกร	ดิฉันใคร่ขอความเห็นจากอาจารย์อีกคำถามหนึ่งว่าอาจารย์คิดว่าการแสดงอย่างนี้แพร่หลายไหมคะ
สุชาติ	ถ้าจะมีก็ในต่างจังหวัด ผมเคยไปมาหลายแห่งเหมือนกัน เมื่อสมัยที่ผมยังเป็นพระอยู่ก็มี เมื่อสึกแล้วก็มี ก็ไปเป็นผู้แหล่เองทั้งที่เป็นฆราวาส อย่างนี้แหล่ละ เช่น งานฉลองกรุงศรีอยุธยา วัดประสาทที่อยุธยา วัด

ภาพ	เสียง
พิธีกร	พิกุลทองก็เคยไป ที่ตราดก็เคยไป แต่ถ้าจะว่าแพร่หลายก็คงไม่ถึงขนาดนั้น เพราะปัจจุบันคนนิยมดูลิเกน้อยลง การพึ่งเทศน์มหาชาติก็ลดลง แต่คนที่ได้ดูแหล่มหาชาติแบบประยุคนี้ก็บอกว่าดี คนไม่เคยดูก็บอกว่าไม่รู้จัก ท่านผู้ชมคะ อันดับต่อไปนี้ขอเชิญชมการแสดงแหล่เทศนาชาดก ตอน ชูชกขอสงุมมาร วันนี้คุณประพัธ มิตร์ภักดี จะแสดงเป็นชูชกคะ ขอเชิญชมได้แล้วค่ะ
นาง ชูชก	— ปี่พาทย์เสมอ — (เจรจา) อันตัวเรามีชื่อว่าชูชก กะหรงกะเรียกระงูกระริง นี้เราก็รับปากแม่มิตตดาว่าจะมาขอพระไอรส พระธิดา กัณหา ชาลี ของพระเวสสันดร เอาไปเป็นทาส เดินทางมานี้ก็ไกลโข โอ นี่ตะวันก็พลบค่ำ จะต้องนอนพักเอาแรงเสียตรงนี้ก่อน รุ่งเช้าค่อยไปต่อ (ปี่พาทย์คลอเบา ๆ)
ทำท่าหาว เดินบิดหาที่นอน ล้มตัวนอนนิดหนึ่ง ลูกขึ้น เปลี่ยนที่ใหม่	อู๊ย มดกัดหนวด เออละ ตรงชอกผานี้แหละ พรุ่งนี้เข้าถึงจะเข้าไปหาพระเวสสันดร (เสียงกรน ๒-๓ ครี๊ด)
สุชาติ	(แหล่) โส ปาโตว ครั้นอรุณรุ่งจรัสพระเวหน พฤษมาเฝ้าหลับกรนอนอยู่ในชอกผา โกกิล่า ได้ยินเสียงสกุณโกกิล่า
ชูชก	เรียกร้องก้องพนาเวศ เฒ่าก็ผิตสังเกตว่า เอ๊ะ เพลานี้จะมีรุ่งขึ้นแล้วกระมัง ลูกขึ้นยืนหยัดดัดหลัง อยู่เฝ้าอยู่เฝ้า บิดขี้เกียจอยู่อึดอัด เฒ่าก็ฉวยยามล่เข้าขึ้นสลัดขัดขึ้นใส่ไหล่ หมายถึงบทรไปยังพระอาศรม
ชูชก	(ร้อง) บรมศิวาวาส บทรมุ่งมาดโดยมรรคานี้แลว่าแล้วไม่ช้าก็ เอ๋ยจรลีไม่ช้าไย กะย่องกะแยงเข้าไปยังอาศรมเอย
ฉากอาศรม เวสสันดรนั่งบนตั่ง กัณหา ชาลี นั่งเล่นอยู่ใกล้ ๆ	— ปี่พาทย์รับแล้วเชิด — (แหล่) อสุสม อันว่าพระอาศรมบรมนิเวศวงกต เป็นที่เจริญพรตพรหมวิหาร

ภาพ	เสียง
สุชาติ เวสสันดรและกัณหา ชาลี กัณหา ชาลี	แสนสนุกรัมนิยรโหรานทิพาวาส โดยอุปนิสัยพระ หน่อนาถพุทราธกร ท้าวเธอก็ออกมาก่อสร้างซึ่ง พระสมเด็จสภารมี นั้นแล (ร้อง) บันบัวควายไว้ให้น้องชี่ น้องบันไสนี้ไม่รู้ตัวอะไร ไม่เป็นรูปไม่เป็นร่าง หวังหาอยู่ที่ไหน เอ้าพี่ลองบัน ใหม่ น้องจะได้ลองแล กัณหาน้องเราสองเพื่อนเล่น ตั้งแต่เข้าจนเย็นเราไม่เห็นหน้าแม่ พ่อก็มัวหลับตา ภาวนาแน่นแน่ว วันยังค่ำอย่าแยะ เราเห็นแต่ตุ๊กตา (เจรจา) น้องกัณหาทำไมปานนี้พระมารดายังไม่กลับมาสักที นะ พี่ชาลี เราออกไปดูต้นทางตรงโน้นเถอะ ถ้ามี ผลไม้อะไรหนักจะได้ช่วยพระมารดาพกมา ไปซิน้องกัณหาดีเหมือนกัน
กัณหา ชาลี ห่วงออกมา	
ชูชก กัณหา ชาลี	— วรเชษฐ์ — (เจรจา) ท่านชกท่านลุง ถูงไถ้อะไรหนักส่งมาเถิดหลานรัก จะช่วยรับไป
ชูชก	(เจรจา) ชะข้าหว่าเหวย เด็กอะไรใจแข็ง เข้ามาเดินแข่งเคียง ผู้ใหญ่ หลีกไป หลีกไป แนะยังแลดู ข้าจะไปหา พระเวสสันดรนะ แนะ แนะ เดียวข้าเหวี่ยงด้วยไม้เท้า นี่เหรอก
สุชาติ ชูชก (ทำนองประพาส)	(แหล) ต่อไปนี้จะได้ว่าแหล่นอก แหล่ชูชกขอสองกุมาร เมื่อ ชูชกเฝ้าสาธารณ์ เข้าสู่สถานพระเวสสันดร ครั้นได้ทำไม้เท้าที่สิบนิ้วขูลีประนมกร แล้วทูลขอสอง บังอรบุตรร่วมอุทรของท้าวไท ว่าข้าแต่องค์ผู้ทรงศักดิ์ ออเฝ้าคนยากนี้ตั้งใจจะขอสองพี่น้องไปเป็นข้าช่วงใช้ นางอมิตตดา
เวสสันดร	ฝ่ายพระเวสพิเศษสุด เธอหวังวิมุตติในภายหน้าไม่ หวาดหวั่นพรันวิญญาน์ เมื่อได้ฟังวาจาเฝ้าสาธารณ์ ทรงผืนแปรรแลดูบุตรให้แสนสุดสงสาร องค์พระพุทโธ เธอหมายพระโพธิญาณ จึงโปรดประทานบุตรทั้ง หญิงชาย พलगเหลียวชะเง้อแลหา เป็นห่วงลูกยาไม่

ภาพ	เสียง
กัณหา ขาลี (ทำนองพรต)	รู้หาย ถึงอยู่กับพ่อเจ้าก็ต้องตาย บิดาจะให้เจ้าไป เป็นทาน ฝ่ายองค์พระขาลี เมื่อได้ทราบคดีพระโองการ จึง ชวนกัณหาหนีมาพลัน ลงสู่สถานสระบัว เอาบุษบง นั้นมาบังเกศี เอาวารีมาบังตัว สงสารโณมงามด้วย ความกลัวจึงซ่อนตัวเพราะกลัวภัย
กัณหา ขาลี พุดกันด้วยความกลัว บุษก (ทำนองประพาส)	— ปี่พาทย์ — รัว (ครึ่งนาทีก) ฝ่ายตาชุกชุกตาแกก็เหลียวหลังมา ไม่เห็นสองราگی ใจหาย จึงตัดพ้อไปด้วยข้ออภิปราย ว่าเป็นเหตุไฉน ไม่เหมือนคำลือ โลกเขาลือกันมาแต่ก่อนว่าพระ เวสสันดรเป็นคนซื่อให้ทานช้างต้นจนคนเขาลือ เพราะ พระองค์ยึดถือพระโพธิญาณ มาเดี๋ยวนี้เป็นเหตุไฉน พระมายกลูกให้แล้วทำเหิน พระมายกบุตรสุด สงสารให้ลูกเป็นทานแล้วกลับห่วงใย ครั้นเอาเข้าจริง ทำเป็นเชิงพยัก บอกให้ลูกรักนั้นหนีหาย มาทำเช่นนี้ มันจะดีที่ไหน ใครจะเชื่อพ่อได้เล่าพระเวสสันดร
เวสสันดร	(แหล') โส โพธิสตฺโต ปางนั้นสมเด็จพระบรมโพธิสัตว์ตรัส ได้ทรงฟังพราหมณ์ กุมพมาโน ตกพระทัยไหวหวาด ไปทั้งพระองค์ ทรงพระจินตนาในเหตุว่าสองดรุณเรศ นี้กลัวภัย จึงตรัสประกาศไปว่าพราหมณ์เอ๋ย อย่า เพื่อน้อยใจไปเลยแก่เราก่อน เราจะพาสองกุมารบังอร มาให้จงได้ ตรัสแล้วเสด็จมณีนมาตามรอยบทวลัญชา สองกุมารจนถึงสถานสระโบกขรณี ก็แจ้งว่ากัณหา ขาลีอยู่ในสระสร้ง เมื่อพระองค์จะตรัสเรียกพระลูกยา จึงกล่าวขึ้นว่า
สุชาติ	(แหล') เอहि ดาต ปิยปุตฺต พ่อเอ๋ย พ่อขาลีศรีสุริยวงศ์เยาวเรศ เจ้าก็เกิดในมกุฏเกศกรุงสิริราช ไยพ่อไม่องอาจยอม ย่อท้อทอดทิ้งพระบิดา ให้พราหมณ์มันจ้วงจาบหยาม ซ้ำ พ่อเห็นชอบแล้วหรือหนาพ่อสายใจ เราก็คือขัตติย- มโหมมหาสมมติวงศ์วิเศษสุดกษัตริย์ ไม่มีใครที่จะ

ภาพ	เสียง
กัณหา ชาลี ต่างร้องไห้	มาพ้อตัดตึเตียนเลยพระลูกเอ๋ย (ปีพาทย์ลาวครวญคลอเบา ๆ) (เจรจา) พี่ชาลี เสียงพระบิดาตรัสเรียกเราแล้วจะทำยังไถ่ พระบิดาจะให้เราไปเป็นทาสของตาเฒ่านั่น น้องไม่ อยากไปเลย พระบิดามีน้ำพระทัยจะบำเพ็ญทาน พระมารดาที่ยังไม่กลับ น้องกัณหาเราจำต้องขึ้นไป แล้วละ
กัณหา ชาลี	(ร้องลาวครวญ) พออย่างก้าวขึ้นมา ขึ้นมาจากสระใหญ่แล้วก็ตรงเข้าไป หาบิดา หนูกลัวตาเฒ่า ตาเฒ่าจะพาไป โอ้อ้อแม่อยู่ ไหนยังไม่มา — ปีพาทย์ — โอต —
เวสสันดร	(เจรจา) พ่อชาลี แม่กัณหา พ่อรักเจ้าดังดวงใจ แต่การบำเพ็ญ ทานนี้ยิ่งใหญ่ ยอดยากกว่าผู้ใดจะทำได้ พระลูกรัก ทั้งสองราเจ้าจงมาช่วยบิดาสักครั้งหนึ่งเถิด บิดาจะ กำหนดค่าตัวของพระลูกรักไว้ให้มากยิ่ง
สุชาติ	(แหล่) พระบรมราชฤๅษี เธอจึงคาดค่าสองกุมารเหมือน นายโคบาลอันสันตติศาคต จิงตรัสว่าพระลูกเอ๋ย เจ้าจง จำคำของบิดาไว้ สเจ ฤๅษีสุโส มาตราว่าเจ้าอยู่มิได้ ใครจะพ้นจากวิสัยทาสทษี พ่อชาลีจึงเพียรพยายาม หาทองทุนทรัพย์ตามให้ถ้วนถึงนับตำลึงได้พันเท่า นั้นแลส่วนค่าตัวเจ้านะชาลี ส่วนของพระน้องกัณหา นี้ พระเจ้าพี่อย่าลืมหนา จำพระบิดาจะคาดแก้วกัณหา ไว้มิได้น้อย สิ่งละร้อยละร้อยทั้งโคอุสุภราชทาสทาสี รถพาหนาลงกตคชสารมิ่ง ครบทุกสิ่งสินสุวรรณทอง ร้อยตำลึงยื่นให้ถึงมือทษีแล้วเมื่อใด กัณหาพระน้อง เจ้าก็จะได้เป็นไทขึ้นเมื่อนั้น อย่าโสกศัลย์เศร้าสร้อย น้อยพระทัยไปนักเลย พระลูกเอ๋ย อย่าว่าบิดานี้ลำเอียง รักลูกเล่าก็ไม่เที่ยงเสมอกัน ไซ้กระนั้นดอกหนาพ่อ ชาลี พระบรมราชฤๅษีเธอจึงตรัสประโลมเล้าว่า พระลูกเอ๋ย มาเถิดนะเจ้าอย่าช้านัก พรหมณ์จะคอย

ภาพ	เสียง
เวสสันดร หทัยคนโทน้ำ เทลงมือชูชก สุชาติ ชูชกจงพาสองคนไป (เฟดเอาท์)	เธอจงมือพระลูกน้อยพาเข้ามาสู่รั้วอุทยานวาส นั่ง เหนือศิลาอาสน์หน้ามุขพระอาศรม ทรงพระตำอัน อุดมเต็มด้วยวารี จึงตรัสเรียกทชีชราจารย์ (เจรจา) พราหมณ์เอ๋ย จงมารับพระราชทานสองกุมารนั้นะ (เจรจา) บัดนี้ เรายินดีจะมอบลูกรักให้เป็นทานแก่ท่านทชี ขอผลทานในครั้งนี้นี้จงสำเร็จจมานในอนาคตกาลนี้เถิด — ปี่พาทย์ รัว แล้วโอด — (แหล่) จะกล่าวความตามบาลีถึงชาติแม่กัณหา เมื่อชูชก เผ่าชราตะแกพามาให้ด้วนเดิน กัณหาน้อยละห้อย ละเหี่ยกระปลกกระเปลี้ย ระหกระเหินแข็งพระองค์ ทรงดำเนิน เจ้าก็ดุ่มเดินตามชาติชบพักตร์ลงโคก ว่าโอ้อื้อเชษฐาพ่อชาติ ชีวิตน้องนี้เห็นจะไม่คั่นคง ทั้ง สองเท้าก็บวมระบมเจ็บ ทั้งหนามก็เหน็บเอาบาทบงสุ เป็นหนองไหลละลุ่มลง ทั้งบาทบงสุของน้องก็ระบม จะย่างเท้าก้าวไม่ไหว ผืนเดินไปเห็นที่จะลัม น้อง อยากน้ำและหิวนม เจ็บระบมแทบบรรลัย — ปี่พาทย์ โอด — แล้วเชิด จบรายการ

สำนักงานส่วนจำกัด
โรงพิมพ์

ชวนพิมพ์

469 ถนนพระสุเมรุ แขวงบวรนิเวศน์ เขตพระนคร กรุงเทพฯ 10200

นายชวน ศรสอดธรรม ผู้พิมพ์/ผู้โฆษณา พ.ศ. 2531 โทร. 2822114, 2810541

